

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 190 (XXXIV) — Nr. 75 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 26 ianuarie 2022

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1—3 la Ordinul ministrului educației nr. 3.019/2022 privind aprobarea de programe școlare pentru discipline de studiu din învățământul liceal	3—106
---	-------

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL EDUCAȚIEI

ORDIN

privind aprobarea de programe școlare pentru discipline de studiu din învățământul liceal*)

În conformitate cu prevederile art. 65 alin. (3) și (4) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,

având în vedere prevederile art. 4 lit. a) din Hotărârea Guvernului nr. 277/2020 privind organizarea și funcționarea Centrului Național de Politici și Evaluare în Educație,

având în vedere Ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 3.410/2009 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a—a XII-a, filierele teoretică și vocațională, cursuri de zi și Ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 3.412/2009 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasa a X-a, școala de arte și meserii, pentru clasa a X-a, ciclul inferior al liceului, filiera tehnologică, ruta directă de calificare, pentru clasa a XI-a, anul de completare, precum și pentru clasele a XI-a—a XII-a și a XII-a/a XIII-a, ciclul superior al liceului, filiera tehnologică, cursuri de zi și seral,

în baza Ordinului ministrului educației naționale nr. 3.593/2014 pentru aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar — planuri-cadru de învățământ și programe școlare,

în baza Ordinului ministrului educației nr. 3.239/2021 privind aprobarea documentului de politici educaționale Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului național. Cadru de referință al Curriculumului național,

în temeiul art. 13 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 369/2021 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației, cu modificările ulterioare,

ministrul educației emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară — filiera teoretică și filiera vocațională — ciclul inferior al liceului, Trunchi comun (TC) și curriculum diferențiat (CD*), clasa a X-a, prevăzută în anexa nr. 1.

Art. 2. — Se aprobă programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară — filiera tehnologică — ciclul inferior al liceului, clasa a X-a, prevăzută în anexa nr. 2.

Art. 3. — Se aprobă programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă pentru elevii care

frecventează școli/clase cu predare în limba română, clasa a X-a, prevăzută în anexa nr. 3.

Art. 4. — (1) Programele școlare prevăzute la art. 1—3 se aplică începând cu anul școlar 2022—2023.

(2) Anexele nr. 1—3 fac parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 5. — Direcția generală învățământ preuniversitar, Direcția generală minorități și relația cu Parlamentul din cadrul Ministerului Educației, Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 6. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

p. Ministrul educației,
Gigel Paraschiv,
secretar de stat

București, 10 ianuarie 2022.
Nr. 3.019.

*) Ordinul nr. 3.019/2022 a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 75 din 26 ianuarie 2022 și este reprodus și în acest număr bis.

Anexa nr. 1 la ordinul ministrului educației nr. 3019/10.01.2022
MINISTERUL EDUCAȚIEI

Programa școlară pentru disciplina

Limba și literatura română
pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară
- filiera teoretică și filiera vocațională –
ciclul inferior al liceului
Trunchi comun (TC) și curriculum diferențiat (CD*)

Clasa a X-a

București

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară – filiera teoretică și filiera vocațională – ciclul inferior al liceului, Trunchi comun (TC) și curriculum diferențiat (CD*)*, clasa a X-a, are la bază *Planul-cadru de învățământ*, filiera teoretică și filiera vocațională, la fel ca în cazul *Limbii și literaturii române* ca limbă maternă.

În deplină armonie cu *Programa* pentru clasa a IX-a, destinată vorbitorilor nonnativi (pentru care limba română constituie o limbă nematernă – RLNM), și programa consacrată clasei a X-a respectă abordarea teoretică promovată în politicile lingvistice europene. Reamintim că este vorba atât despre perspectiva *comunicativ-funcțională*, cât și despre cea *acțională*, cea din urmă considerând elevul un actor care trebuie să îndeplinească anumite roluri ca membru al societății. Pentru a asigura o bună pregătire a lui, în vederea îndeplinirii acestor roluri, în cadrul lecțiilor de limba și literatura română vor trebui formulate niște sarcini cât mai autentice, respectiv cât mai apropiate cu putință de acelea pe care le va avea de îndeplinit în viața reală, în diverse situații de comunicare, în cadrul unor domenii particulare de activitate.

Și în acest caz, s-au păstrat, ca puncte de reper fundamentale, *Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECRL)* și, mai cu seamă, suplimentul publicat în 2018, *Companion Volume*, întrucât acestea asigură o bază comună de referință pentru standardizarea procesului de predare-învățare-evaluare a oricărei limbi nematerne. În același timp, pentru adaptarea cât mai corectă a descriptorilor din CECRL, care descriu în detaliu performanțele elevilor într-un anumit stadiu al parcursului lor de învățare, dar care au un caracter general, valabil pentru toate limbile, s-a utilizat *Descrierea minimală a limbii române*, mai exact, benzile aferente nivelurilor lingvistice B2 și B2+, atât în privința funcțiilor de comunicare, cât și a elementelor de construcție a comunicării sau a tipurilor de texte.

Având ca fundament aceleași documente de referință, este firesc ca și actuala programă să respecte, în linii mari, structura celei de clasa a IX-a, urmărind același obiectiv fundamental: reorientarea întregului proces de predare-învățare-evaluare a limbii și literaturii române, astfel încât accentul să nu mai cadă pe transmiterea de conținuturi, ci pe formarea competenței comunicative în limba română, în cele patru componente esențiale ale sale, circumscrise în tabloul deja cunoscut al celor patru competențe generale.

Așadar, Programă pentru clasa a X-a asigură o continuitate firească față de cea pentru clasa a IX-a destinată elevilor din școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, încurajând respectarea aceluiasi demers didactic cu caracter pragmatic și aplicativ. Cu toate că valorifică achizițiile anterioare, programa adaugă, în mod progresiv, noi elemente menite să aprofundeze și să nuanțeze competențele formate inițial. De exemplu, în cazul competenței de receptare a mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare, comparativ cu programa de clasa a IX-a, la competența specifică *Realizarea lecturii ca activitate independentă în texte literare/nonliterare*, s-a adăugat o dimensiune nouă: *Realizarea de inferențe sau supoziții pornind de la titlul unui articol de ziar sau de revistă*. Această ultimă abilitate nu poate fi vizată înainte de nivelul B1, ci, mai degrabă, după atingerea nivelului lingvistic B2, fiindcă, până la nivelul prag, se consideră că cititorul nonnativ nu este capabil, din punct de vedere cognitiv, să facă inferențe pentru a descifra sensul implicit al textului sau sensul figurat al anumitor cuvinte. De asemenea, la *Producerea mesajului oral și scris*, dacă elevii de clasa a IX-a sunt capabili să scrie o cronică sau o recenzie, pentru un film, un program TV sau o carte, utilizând un limbaj relativ simplu, în clasa a X-a ei trebuie deja să fie capabili să elaboreze o cronică/recenzie detaliată, într-un limbaj clar și fluent. Nu în ultimul rând, la competența specifică medierii: *Formularea, în scris sau oral, a unui răspuns personal și/sau critic față de texte literare și nonliterare în scopul comparării cu punctele de vedere ale colegilor și a revizuirii propriului răspuns*, se propune, de data aceasta, introducerea unor activități care să favorizeze nu doar capacitatea de a *explica interesul și reacțiile personale pentru anumite pasaje/întâmplări dintr-o operă literară, în vederea suscitării interesului altor vorbitori*, ci și pe aceea de a *argumenta propriile reacții, în vederea confruntării lor cu opiniile colegilor*. Conținuturile din programă sunt organizate tematic. S-au propus șase noi teme, care se vor realiza după cum urmează: trei teme obligatorii și una la alegere la trunchiul comun, respectiv trei teme obligatorii și două la alegere pentru curriculum diferențiat.

Evident că, și în cazul acestei programe, s-a ținut cont de principiul de bază al didacticii limbilor, inclus și printre recomandările proiectului CRED, și anume *centrarea întregului proces educativ pe elev*. De aici derivă promovarea unui *curriculum flexibil*, permițând adaptarea activităților de învățare la caracteristicile de vârstă ale elevilor, la stilurile de învățare, la nevoile, interesele și aptitudinile acestora, dar, mai ales, la nivelul lor de competență lingvistică, respectându-se diversitatea etnoculturală, lingvistică, religioasă etc.

Nu trebuie să uităm că rezultatele pe care urmărim să le obținem la finalul procesului de învățare sunt cele care orientează întregul proces de proiectare, implementare și evaluare a curriculumului. Doar în acest mod putem construi parcursuri de învățare diferențiate, personalizând traseul didactic și crescând garanția obținerii egalității de șanse.

Structura programei școlare pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* – filiera teoretică, ciclul inferior al liceului, clasa a X-a – include, după *Nota de prezentare*:

I. *Competențele generale*, identice cu cele de la clasa a IX-a, întrucât reprezintă cele patru direcții fundamentale din paradigma actuală a procesului de predare-învățare a unei limbi de către vorbitorii nonnativi, prevăzute în *Companion Volume*:

1. *receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare;*
2. *producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare;*
3. *interacțiunea orală și scrisă;*
4. *medierea culturală în context plurilingv și pluricultural.*

II. *Competențe specifice*, cu exemple de *activități de învățare*, care decurg logic din competențele generale și care specifică obiectivele de îndeplinit, respectiv rezultatele la care trebuie să ajungă elevul la sfârșitul clasei a X-a.

III. *Conținuturi*, care vin în sprijinul formării și al dezvoltării tuturor competențelor specifice și generale.

IV. *Sugestii metodologice*, unde sunt cuprinse atât câteva indicații generale, cât și exemple de activități concrete pentru profesor, care va construi modele similare pentru sprijinirea procesului de dezvoltare și de rafinare a competențelor vizate.

Bineînțeles că, alături de aceste sugestii, profesorul va trebui să selecteze riguros atât cele mai potrivite materiale-suport, cât și cele mai eficiente metode de predare, în măsură să asigure o însușire cât mai rapidă și mai eficientă a limbii și a literaturii române de către elevii din clasa a X-a.

COMPETENȚE GENERALE

- 1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 3. Interacțiunea orală și scrisă*
- 4. Mediarea culturală în context plurilingv și pluricultural*

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE**CLASA a X-a**

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat într-un limbaj standard sau colocvial, întâlnit în mod normal în viața personală, socială sau profesională</p> <ul style="list-style-type: none"> - deducerea contextului în care au loc diferitele tipuri de comunicare în mesajul audiat/citit - compararea informațiilor care formează imaginea de ansamblu a textului - sintetizarea diferitelor relații dintre mesajul textului și experiența sau cunoștințele anterioare ale receptorului - înțelegerea ideilor principale dintr-un mesaj formulat într-un limbaj colocvial, pe teme familiare sau de interes personal - diferențierea temei generale a unui mesaj oral sau scris de elementele specifice (de exemplu idei, cuvinte-cheie) - utilizarea unor strategii variate pentru înțelegerea globală a mesajului dintr-un text audiat/citit
<p>1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme de interes personal sau profesional</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea și interpretarea unităților fonologice, lexicale sau sintactice dintr-un discurs oral sau scris - deducerea din context a înțelesului unor elemente necunoscute dintr-un mesaj oral sau scris - identificarea unor informații esențiale și de detaliu din diferite tipuri de texte - înțelegerea unor idei și opinii exprimate în texte orale sau scrise, pe teme de interes personal sau profesional - recunoașterea organizării logice a unui text literar sau nonliterar - identificarea temei dintr-un text audiat sau scris - evidențierea elementelor cu ajutorul cărora se asigură coeziunea și coerența discursului (de exemplu, conectorii pentru exprimarea ipotezei, a concluziei, a punctului de referință, a excepției etc.)
<p>1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea procedeelor de ambiguizare, cu scopul de a deduce și de a înțelege mesajul textului oral sau scris - identificarea componentei principale a atitudinii vorbitorului față de mesajul receptat (enunț real, optativ, dubitativ, imperativ) - recunoașterea situației de comunicare și a procedeelor lingvistice, cum ar fi intonația și intensitatea accentuării, cu implicarea unor mijloace extralingvistice, precum limbajul mimico-gestual - recunoașterea și rezolvarea ambiguității sintactice, în vederea receptării corecte a mesajului oral sau scris - identificarea surselor umorului, ale ironiei etc., dintr-un discurs pe teme cotidiene - identificarea structurilor discursive prin care se diferențiază cauza de efect, opiniile pro și contra etc.
<p>1.4. Recunoașterea diferitelor structuri discursive dintr-un mesaj oral sau scris</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea specificului structurilor discursive (descriptiv/narativ/argumentativ/explicativ), pentru înțelegerea adecvată a mesajului textului oral sau scris - compararea unor texte redactate în varii registre lingvistice, în vederea diferențierii acestora - sesizarea caracterului funcțional al structurilor discursive
<p>1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare pe teme actuale, ca activitate independentă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul unui articol de ziar sau de revistă - înțelegerea unui text scris, în versuri sau proză, într-un limbaj clar, neelaborat - dobândirea independenței în lectură, cu folosirea adecvată a dicționarului și a altor elemente de sprijin

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare	
2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe teme diverse	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea experiențelor: <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea clară, detaliată, a unor subiecte variate, legate de domeniul propriu de interes, prin evidențierea semnificației personale a evenimentului sau a experienței descrise - exprimarea și explicarea clară, detaliată, a sentimentelor și a reacțiilor provocate de diferite evenimente și experiențe - relatarea detaliată, în ordine cronologică, a unor întâmplări complexe (reale sau fictive) - oferirea de informații: <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea unor informații detaliate, a unor sfaturi complexe pe teme diverse; explicarea unor proceduri complexe - prezentarea clară și detaliată a unor instrucțiuni - argumentarea unui punct de vedere: <ul style="list-style-type: none"> - formularea de argumente, contraargumente și explicații clare, referitoare la diferite: acțiuni personale, planuri, opinii, subiecte cotidiene etc., folosind un limbaj fluent - susținerea unor argumente/contraargumente, prin punerea în evidență a aspectelor principale și a detaliilor relevante - construirea unei serii de argumente justificate, prin compararea avantajelor și a dezavantajelor diferitelor opțiuni
2.2. Susținerea unui discurs public, pe teme diverse: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu	<ul style="list-style-type: none"> - formularea de anunțuri clare, fluente și spontane, pe teme diverse/despre diferite evenimente - susținerea unei prezentări detaliate, pregătite în prealabil, pe teme diverse, subliniind asemănările și diferențele, punctele-cheie și detaliile semnificative - susținerea unei expuneri clare, spontane, nepregătite în prealabil, formulând argumente în sprijinul sau împotriva unui anumit punct de vedere, comparând avantajele și dezavantajele diferitelor opțiuni - formularea de răspunsuri spontane și fluente la întrebările adresate
2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme diverse*	<ul style="list-style-type: none"> - redactarea unor texte clare și detaliate, pe teme variate, din domeniul propriu de interes sau legate de experiențele de lectură - prezentarea scrisă a unor evenimente reale sau imaginare, prin sintetizarea informațiilor și a argumentelor provenite din diverse surse - scrierea unei cronică/recenzii detaliate pentru un film, un program TV sau o carte, cu utilizarea unui limbaj clar și fluent - scrierea unui eseu pe o temă actuală, de interes personal sau legată de experiențele de lectură, utilizând un limbaj clar și fluent - scrierea unor eseuri sau rapoarte detaliate, pe teme diverse, legate de domeniul propriu de interes sau de experiențele de lectură, sintetizând avantajele și dezavantajele diferitelor opțiuni
2.4. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă	<ul style="list-style-type: none"> - planificarea mesajului oral sau scris, în acord cu scopul și cu contextul comunicării, având în vedere posibilitatea apariției unor situații/reacții neașteptate - utilizarea strategiilor compensatorii în diferite situații de comunicare, apelând la expresii/sintagme noi - monitorizarea atentă a erorilor în vederea remedierii propriului mesaj

***Notă:** Competența de producere a unui text scris: scrierea creativă are ca domeniu de aplicabilitate noul nivel lingvistic, fiind esențială acestui context de învățare.

3. Interacțiunea orală și scrisă	
3.1. Participarea la interacțiuni orale, în varii situații de viață sau pornind de la textele citite	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la conversații informale și formale, în diverse situații de comunicare, utilizând un limbaj adecvat, fluent și corect din punct de vedere gramatical - participarea la discuții informale și formale, în diverse situații de comunicare, prin compararea diferitelor informații și opțiuni - comentarea spontană a opiniilor interlocutorului, în diverse situații de comunicare, formulând întrebări spontane, explicații/argumente clare - cooperarea centrată pe obiective precise, în diverse contexte, prin explicarea clară a unei probleme/cauze/consecințe - obținerea de bunuri și servicii, în diverse situații de comunicare cotidiană, comparând mai multe opțiuni posibile

3. Interacțiunea orală și scrisă	
	<ul style="list-style-type: none"> - implicarea într-un schimb de informații detaliate, cu diferite tipuri de interlocutori, pe teme concrete și abstracte - acordarea/luarea unui interviu spontan, pe diverse teme din sfera de interes personal și/sau educațional - utilizarea spontană a sistemului de telecomunicații pentru o comunicare eficientă, în diverse situații de comunicare
3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în diverse situații de viață sau pornind de la textele citite	<ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor note și mesaje detaliate, completarea de formulare necesare în diverse situații de comunicare - redactarea corespondenței tradiționale și on-line, pe teme concrete și abstracte sau din domeniul educațional, prin utilizarea expresiilor colocviale/a formulelor de adresare formală/a structurilor convenționale: scrisori personale/educaționale și email-uri - utilizarea fluentă și eficientă a limbii în corespondența personală: descrierea detaliată a experiențelor personale, formularea întrebărilor sugestive - realizarea interacțiunii scrise în mediul virtual/on-line, valorificând diferitele implicații culturale și respectându-se registrul adecvat și etica redactării
3.3. Utilizarea eficientă strategiilor de interacțiune orală și scrisă	<ul style="list-style-type: none"> - solicitarea și preluarea spontană a cuvântului într-o conversație în pereche sau în grup; - utilizarea strategiilor de cooperare în diverse situații de comunicare - oferirea de feedback spontan și fluent, pentru a facilita menținerea interacțiunii orale și scrise - rezumarea și evaluarea ideilor-cheie dintr-un anumit stadiu al interacțiunii orale/scrise și propunerea de soluții pentru etapele următoare - clarificarea spontană a mesajului, în funcție de sesizarea neînțelegerii/a înțelegerii greșite a mesajului sau la solicitarea interlocutorului - solicitarea unor explicații sau clarificări detaliate și spontane, într-o interacțiune scrisă/orală

4. Mediarea culturală în context plurilingv și pluricultural	
4.1 Facilitarea înțelegerii raportului dintre mesajul global și informațiile detaliate, legate de situații concrete de viață sau desprinse din texte literare/nonliterare, prin realizarea unor prezentări orale/scrise	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor puncte de vedere similare, identificate în diverse texte - explicarea relației dintre părțile unui discurs argumentativ - transmiterea unor informații detaliate din diverse tipuri de scrisori/pasaje din texte complexe, în funcție de mesajul global - rezumarea unor texte scrise și orale pe subiecte generale - relatarea unor fapte la care a asistat nemijlocit, prin accentuarea detaliilor
4.2. Prezentarea orală sau scrisă a raportului dintre informațiile explicite și implicite identificate într-un text literar/nonliterar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare în altul.	<ul style="list-style-type: none"> - redarea în scris a relației dintre informațiile explicite și implicite identificate într-un discurs, dezbateri, jurnal TV, știri de radio etc. - prezentarea orală a informațiilor din texte multimodale - sintetizarea în scris a punctelor de vedere identificate într-o dezbateri, pe parcursul unui schimb de idei etc.
4.3. Formularea argumentată a asemănărilor și a deosebirilor dintre mesajele unor texte literare/nonliterare, în vederea comparării propriului punct de vedere cu cel al colegilor	<ul style="list-style-type: none"> - interpretarea ideilor desprinse în urma comparării mesajelor unor texte literare/nonliterare, filme artistice/documentare sau spectacole de teatru - motivarea reacțiilor, a emoțiilor și a sentimentelor generate de un anumit personaj, susținute cu exemple și argumente din textul literar - argumentarea interesului și a reacțiilor personale pentru anumite pasaje/ întâmplări dintr-un text literar/nonliterar, în vederea confruntării cu opiniile colegilor
4.4. Stabilirea unor legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru compararea propriilor principii și valori cu principiile și valorile celuilalt	<ul style="list-style-type: none"> - compararea unor situații specifice dintr-un text literar/nonliterar cu situații asemănătoare din experiența de viață - reformularea perspectivei personale, bazată pe ceea ce a fost citit în mai multe surse (texte literare/nonliterare) - revizuirea principiilor și a valorilor proprii după activitatea de interpretare a unor texte literare/nonliterare, filme artistice/spectacole de teatru etc.

<p>4.5. Stimularea dialogului intercultural, prin exprimarea înțelegerii și a aprecierii față de sentimentele și opiniile celuilalt</p> <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea unor texte literare/nonliterare sau a unor materiale audiovideo sugestive, cu scopul identificării aspectelor identitare (apartenența la o anumită etnie/cultură etc) și a stabilirii asemănărilor și a deosebirilor de viziune - identificarea în textele literare/nonliterare a aspectelor care fac posibilă comunicarea dintre culturi, în vederea exprimării empatiei și a toleranței - prezentarea reperelor identitare comune, identificate în texte literare/nonliterare aparținând culturii române, maghiare sau universale, prin argumentarea cu citate și/sau situații din textele citite - elaborarea de documente pentru portofoliul personal, relevante pentru conceptul de identitate culturală, în dimensiunea sa pluriculturală
<p>4.6. Facilitarea comunicării, prin formularea unor întrebări deschise și neutre, pentru a minimaliza efectele neînțelegerilor dintre participanții la interacțiunea verbală</p> <ul style="list-style-type: none"> - reformularea propriului punct de vedere, prin acceptarea unei părți din argumentația oponentilor; - formularea de idei noi, după analiza critică a surselor de informație - formularea de întrebări, pentru evidențierea unor diferențe relevante dintre punctele de vedere ale opozanților
<p>4.7. Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de alteritate, în scopul acceptării și al valorizării diversității culturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor studii de caz prin care se exprimă aprecierea pentru oportunitatea de a avea experiența dialogului cu alte culturi - elaborarea unor liste cu opere literare/filme artistice etc. prin care se ilustrează valori, obiceiuri și comportamente culturale diferite

CONȚINUTURI

Domeniile de conținut vor fi abordate tematic, urmărindu-se formarea competențelor generale și specifice. Sunt propuse șase teme pentru clasa a X-a, trei obligatorii și trei facultative. La TC se vor aborda patru teme (cele trei obligatorii și una la alegere dintre cele facultative), iar la CD* cinci teme (cele trei obligatorii și două facultative).

Notă: Profesorul va selecta conținuturile în funcție de specificul clasei și de contextul de predare.

Teme obligatorii	Teme facultative
<ul style="list-style-type: none"> • Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea) • Orientarea în carieră • Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) 	<ul style="list-style-type: none"> • Comportamente sociale (voluntariat, justiție și injustiție) • Adolescentul și lumea artelor • Dialoguri interculturale

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
<p>1. RECEPTAREA MESAJULUI ORAL ȘI SCRIS, ÎN DIFERITE SITUAȚII DE COMUNICARE</p> <p>1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat într-un limbaj standard sau colocvial, întâlnit în mod normal în viața personală, socială, academică sau profesională</p>	<p>Tema 1. Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea)</p> <p>Tema 2. Orientarea în carieră</p> <p>Tema 3. Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Identificarea mesajului global din diferite tipuri de texte și a particularităților comunicării orale și scrise</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: interviuri, texte informative/multimodale, bloguri, dezbateri, texte narrative, eseuri despre adolescență/sentimente/felul uman de a fi</p> <p>Tema 2: emisiuni radio-TV, pliante, anunțuri, dezbateri, prezentări audiovideo, pagini web, texte informative, broșuri, ghiduri despre hobby-uri/carieră/evoluție profesională</p> <p>Tema 3: documentare, texte argumentative, articole, prezentări audiovideo, regulamente, dezbateri, materiale media despre mediul înconjurător</p> <p>CD*: interpretări ale textului multimodal în domeniul dezvoltării personale</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Înțelegerea relației dintre experiența personală și mesajul comunicat în: TC: Tema 1: articole media, platforme dedicate adolescenților, teste de personalitate, emisiuni radio-tv, podcast-uri, bloguri despre dezvoltare personală, rețele de socializare Tema 2: documentare, interviuri, bloguri, vloguri, platforme specializate, conversații, anunțuri, având ca temă dezvoltarea profesională Tema 3: dezbateri, regulamente, corespondență formală, instrucțiuni privind comportamentul în situații de calamități/dezastre naturale, texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative, având ca temă mediul înconjurător CD*: memorii ale unor personalități din cultura română și universală</p> <p>Selectarea strategiilor adecvate pentru lucrul cu diferite tipuri de texte audiate/citite: TC: Tema 1: sondaje, cercetări, comentarii de pe pagini de socializare, știri, articole, jurnale Tema 2: documente personale, corespondență formală, pagini web, site-uri de specialitate, aplicații și platforme, articole în mass-media și pe rețelele de socializare, audio-ghiduri, recomandări, curriculum vitae Tema 3: prospecte, îndrumări, regulamente, rapoarte, reportaje, pagini media specializate, documentare, texte literare și nonliterare, bloguri, vloguri CD*: studiu de caz pe teme de interes general</p>
<p>1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme de interes personal sau profesional</p>	<p>Selectarea informațiilor esențiale din: TC: Tema 1: bloguri, vloguri, interviuri, articole în mass-media și pe rețelele de socializare, sondaje de opinie Tema 2: broșuri, ghiduri, pagini web, site-uri, aplicații și platforme, articole în mass-media și pe rețelele de socializare Tema 3: bloguri, vloguri, articole, podcasturi, interviuri, emisiuni radio-tv. CD*: podcast-uri pe teme culturale</p> <p>Identificarea ariilor semantice din: TC: Tema 1: texte expozitive/descriptive/narative/argumentative, sondaje de opinie, interviuri, podcasturi Tema 2: articole, prezentări, discursuri publice, interviuri, cărți, reportaje, emisiuni radio-tv Tema 3: discursuri publice, interviuri, reportaje, rapoarte, texte informative și multimodale CD*: dialoguri interculturale</p> <p>Localizarea unor informații de detaliu din: TC: Tema 1: postări pe site-uri, platforme dedicate adolescenților, emisiuni radio-tv, texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative, podcasturi Tema 2: articole, podcast-uri, interviuri, bloguri, vloguri, conversații, anunțuri, aplicații, platforme legate de cariera profesională Tema 3: postări pe site-uri, bloguri, vloguri, articole, podcast-uri, interviuri, emisiuni radio-tv pe teme de mediu CD*: Evenimente TEDx</p> <p>Identificarea punctelor de vedere, a atitudinilor și a sentimentelor exprimate în: TC: Tema 1: conversații informale și formale, recenzii de carte, interviuri, articole, reportaje, comentarii, opinii online, corespondență (informală și formală/tradițională și electronică), bloguri, vloguri, podcast-uri</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Tema 2: bloguri, vloguri, podcasturi, interviuri, articole, reportaje, anunțuri, reclame</p> <p>Tema 3: emisiuni radio-tv, podcasturi, conversații informale și formale, interviuri, articole, reportaje, comentarii, opinii online</p> <p>CD*: cărți care schimbă vieți</p>
<p>1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitatea și claritatea unui mesaj oral sau scris</p>	<p>Recunoașterea procedeele de ambiguitate (polisemie, omonimie, metonimie, metaforă), cu scopul de a deduce și de a înțelege mesajul unui text oral sau scris</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: texte literare, scrisori; interviuri pe teme variate; prezentări, discuții și dezbateri, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană)</p> <p>Tema 2: recomandări, descrieri, mesaje complexe, interviuri pe teme variate; sondaje de opinie, având ca temă orientarea în carieră</p> <p>Tema 3: emisiuni radio-tv, reclame detaliate, audio-ghiduri, texte explicative, texte informative, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>CD*: scrisoare către un adolescent din viitor</p> <p>Identificarea componentei principale a atitudinii vorbitorului față de mesajul receptat (enunț real, optativ, dubitativ, imperativ)</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: texte literare, emisiuni de divertisment, glume, pe tema imaginii de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană)</p> <p>Tema 2: reclame, postări online, texte pentru rețele de socializare, având ca temă orientarea în carieră</p> <p>Tema 3: texte literare, audio-ghiduri, emisiuni radio-tv, bloguri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>CD*: reportaj</p> <p>Recunoașterea situației de comunicare și a procedeele lingvistice (prozodice), cum ar fi intonația și intensitatea accentuării, cu implicarea unor mijloace extralingvistice, precum limbajul mimico-gestual</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: texte literare, interviuri pe teme variate; prezentări, discuții și dezbateri, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană)</p> <p>Tema 2: recomandări, reclame detaliate, descrieri, mesaje complexe, interviuri pe teme variate; sondaje de opinie, având ca temă orientarea în carieră</p> <p>Tema 3: emisiuni radio-tv, reclame detaliate, audio-ghiduri, texte explicative, texte informative, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>CD*: interviu de angajare</p> <p>Recunoașterea și rezolvarea ambiguității sintactice, în vederea receptării corecte a mesajului oral sau scris</p> <p>TC:</p> <p>Se referă la toate cele trei teme și pentru toate tipurile de texte-suport</p> <p>Identificarea surselor umorului, ale ironiei etc., dintr-un discurs pe teme cotidiene</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: texte literare, texte narative, emisiuni de divertisment, glume, texte pentru stand-up comedy pe tema imaginii de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană)</p> <p>Tema 2: reclame, postări online, texte pentru rețele de socializare, având ca temă orientarea în carieră</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Tema 3: texte informative, articole, emisiuni radio-tv, bancuri, glume, emisiuni de divertisment, bloguri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) CD*: crearea unui spot publicitar</p> <p>Identificarea structurilor discursive prin care se diferențiază cauza de efect, opiniile pro și contra etc. TC: Tema 1: texte narative, argumentative, discuții și dezbateri pe tema imaginii de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: puncte de vedere, postări online, texte preluate din mass-media, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: texte informative, articole, emisiuni radio-tv, texte argumentative simple, bloguri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) CD*: dezbateri pe teme ecologice</p>
<p>1.4. Recunoașterea diferitelor structuri discursive dintr-un mesaj oral sau scris</p>	<p>Identificarea specificului structurilor discursive (descriptiv/narativ/argumentativ/explicativ) pentru înțelegerea adecvată a mesajului textului oral sau scris în: TC: Tema 1: texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative/explicative/multimodale, conversații formale/informale, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: puncte de vedere, emisiuni radio-tv, articole, ghiduri, oferte, anunțuri, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: emisiuni radio-tv, texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative/explicative/multimodale, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) CD*: pagină de revistă</p> <p>Compararea unor texte redactate în varii registre lingvistice, în vederea diferențierii acestora TC: Tema 1: puncte de vedere, emisiuni, articole, mesaje complexe, reclame, ghiduri, conversații formale/informale, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: puncte de vedere, emisiuni radio-tv, articole, texte informative/explicative, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: emisiuni radio-tv, texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative/multimodale, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) CD*: masă rotundă pe teme de mediu</p> <p>Sesizarea caracterului funcțional al structurilor discursive TC: Tema 1: emisiuni radio-tv, texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative/multimodale, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: puncte de vedere, emisiuni radio-tv, articole, interviuri pe teme specifice vârstei, oferte, anunțuri, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: reportaje, emisiuni, articole, bloguri, vloguri, reclame, ghiduri, conversații formale/informale, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) CD*: realizarea unui blog</p>
<p>1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare pe teme actuale, ca activitate independentă.</p>	<p>Realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul unui articol de ziar sau de revistă TC: Tema 1: bloguri, texte informative, articole de ziar/revistă, având ca temă adolescența (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană)</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Tema 2: bloguri, texte preluate din mass-media, interviuri, reclame, având ca temă orientarea în carieră</p> <p>Tema 3 texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative/multimodale, eseuri, interviuri, articole, biografii, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>CD*: crearea de texte cu titlul dat</p> <p>Înțelegerea unui text scris în versuri sau proză, într-un limbaj clar, neelaborat din:</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: articole, reportaje, texte literare (proză scurtă, poezie contemporană,) având ca temă adolescența (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană)</p> <p>Tema 2: prezentări, texte expositive și descriptive, narative, argumentative, având ca temă orientarea în carieră</p> <p>Tema 3: texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative/multimodale, e-book-uri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>CD*: interviu cu un poet/prozator contemporan</p> <p>Dobândirea independenței în lectură, cu folosirea adecvată a dicționarului și a altor elemente de sprijin</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: texte literare/nonliterare, narative/descriptive/argumentative/multimodale, e-book-uri, având ca temă adolescența (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană)</p> <p>Tema 2: corespondență formală/informală, prezentări, texte expositive și descriptive, narative, argumentative, având ca temă orientarea în carieră</p> <p>Tema 3: articole, ghiduri, sondaje de opinie, interviuri, reportaje, broșuri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>CD*: proiect: Un mediu sănătos – o șansă pentru viitor</p>
<p>2. PRODUCEREA MESAJULUI ORAL ȘI SCRIS, ÎN DIFERITE SITUAȚII DE COMUNICARE</p> <p>2.1. Susținerea unui monolog descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe teme diverse</p>	<p>Descrierea detaliată a experiențelor</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: prezentarea detaliată a unor emoții, sentimente, reacții/a unor persoane/evenimente importante din viața adolescenților/a unei experiențe legate de perioada adolescenței</p> <p>Tema 2: prezentarea detaliată a unor profesii și cariere, a unei experiențe dobândite prin muncă fizică, voluntariat etc.; descrierea activității unor personalități cu o carieră deosebită/interesantă/ neobișnuită etc.</p> <p>Tema 3: prezentarea detaliată a unor dezastre naturale/a unor evenimente majore din mediul înconjurător</p> <p>CD*: prezentarea detaliată a unor personaje/situații cunoscute prin experiențele de lectură</p> <p>Descrierea orală clară și fluentă a unor activități, obiceiuri cotidiene</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: descrierea clară și fluentă a unor activități cu impact asupra imaginii de sine, emoții etc.</p> <p>Tema 2: prezentarea clară și fluentă a unor activități specifice diferitelor profesii/a programului zilnic aferent etc.</p> <p>Tema 3: prezentarea clară și fluentă a unor activități/obiceiuri prin care se reduce consumul de energie/care distrug mediul înconjurător etc.</p> <p>CD*: prezentarea clară și fluentă a unor activități legate de profesii fictive.</p> <p>Narațiune orală detaliată</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: redarea detaliată a unor întâmplări reale sau fictive din perioada adolescenței etc.</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
<p>2.2. Susținerea unui discurs public: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu, pe teme diverse</p>	<p>Tema 2: relatarea detaliată a unei întâmplări reale sau fictive petrecute în timpul exersării/experimentării unor profesii etc. Tema 3: relatarea detaliată a unor evenimente/întâmplări din mediul înconjurător etc. CD*: relatarea detaliată a unor evenimente fictive.</p> <p>Explicarea clară și amănunțită a unor proceduri, a unor instrucțiuni TC: Tema 1: oferirea unor explicații clare legate de trăsăturile de personalitate; oferirea unor recomandări legate de managementul sentimentelor, al reacțiilor negative etc. Tema 2: explicarea clară a responsabilităților legate de diverse profesii; oferirea unor sfaturi/instrucțiuni complexe pentru a completa un curriculum vitae etc. Tema 3: oferirea unor sfaturi/instrucțiuni complexe pentru protejarea mediului înconjurător/reducerea consumului de energie; explicarea comportamentului adecvat în timpul diferitelor dezastre naturale etc. CD*: oferirea unor instrucțiuni complexe pentru un comportament adecvat în timpul unui dezastru natural fictiv</p> <p>Argumentare orală clară și fluentă TC: Tema 1: prezentarea clară și fluentă a beneficiilor vârstei adolescenței/a diferitelor temperamente/trăsături de personalitate, a avantajelor/a dezavantajelor diverselor comportamente/reacții adolescente Tema 2: prezentarea clară și fluentă a avantajelor și a dezavantajelor alegerii unor profesii/cariere etc. Tema 3: prezentarea clară și fluentă a avantajelor și a dezavantajelor diferitelor surse de energie etc. CD*: prezentarea clară și fluentă a avantajelor și a dezavantajelor unei profesii fictive.</p> <p>Formulare de anunțuri clare, fluente și spontane TC: Tema 1: formularea unor anunțuri pentru evenimente agreate de adolescenți/pentru organizarea unor ateliere de psihologie etc. Tema 2: formularea unor anunțuri pentru ocuparea unui post vacant/ pentru organizarea unor evenimente informative privind diferite profesii etc. Tema 3: formularea anunțurilor pentru evenimente legate de cunoașterea mediului înconjurător/ pentru lansarea unei aplicații SmartCity/Greenpeace etc. CD*: Formularea unor anunțuri pentru un eveniment social de sensibilizare a adolescenților</p> <p>Susținerea unei prezentări detaliate despre: TC: Tema 1: diferite sentimente/ tipuri de personalitate/natura umană etc. Tema 2: diferite profesii/ formarea unei cariere Tema 3: mediul înconjurător/dezastre naturale/surse de energie etc. CD*: prezentarea și recomandarea unor cărți legate de aceste teme</p> <p>Formulare de răspunsuri spontane pentru întrebări cu privire la TC: Tema 1: sentimente și reacții/comportamente problematice/natura umană etc. Tema 2: modul în care se lucrează în cadrul diferitelor profesii etc. Tema 3: modul în care se poate elimina consumul excesiv al resurselor din mediul înconjurător etc. CD*: unele experiențe neobișnuite</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
<p>2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme diverse, legate de domeniul propriu de interes.</p> <p>2.4. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă</p>	<p>Nararea detaliată a unor întâmplări reale sau fictive TC: Tema 1: povestirea unei întâlniri cu un idol/cu un prieten etc. Tema 2: povestirea unei întâlniri cu reprezentanții unor profesii/unei vizite la zilele deschise ale unei firme etc. Tema 3: povestirea unor situații cauzate de dezastre naturale/din timpul unei întâlniri pe tema surselor de energie etc. CD*: nararea unor întâmplări petrecute în viața unor personalități/activiști de mediu</p> <p>Redactarea unei cronici/a unei recenzii detaliate și clare despre TC: Tema 1: emisiuni de tineret legate de imaginea de sine/filme/cărți privind lumea sentimentelor/ legate de natura umană etc. Tema 2: emisiuni/ filme/cărți legate de orientarea în carieră etc. Tema 3: emisiuni/filme/cărți legate de mediul înconjurător CD*: redactarea detaliată și clară a unei cronici de film contemporan.</p> <p>Redactarea unor eseuri/rapoarte detaliate și clare despre organizarea TC: Tema 1: unui webinar despre imaginea de sine/despre natura umană etc. Tema 2: unui workshop destinat prezentării diferitelor profesii etc. Tema 3: unei mișcări sociale de responsabilizare; redactarea unui eseu despre valorile din mediul înconjurător etc. CD*: redactarea unui eseu despre modul în care apar profesiile în textele literare citite</p> <p>APLICATIV (se aplică în cazul fiecărei arii tematice) Planificarea – pregătirea mesajului: actualizarea elementelor lexicale achiziționate sau însușirea unor noi, adecvate noilor contexte, stabilirea ideilor mesajului (activități de prelectură/preascultare) etc. Compensarea – descrierea caracteristicilor unui obiect concret, în cazul în care nu se cunoaște denumirea potrivită (de exemplu, „persoană care nu comunică mult” = introvertit) Exprimarea sensului unui termen, prin substituirea cu un altul, care are sens asemănător (de exemplu, „trist” = melancolic) Utilizarea parafrazei pentru a oculta golurile lexicale și structurale (de exemplu, „situația în care totul este acoperit de apă” = inundație) Utilizarea unui cuvânt din limba maternă, solicitând validare sau corectare (de exemplu, „Cum se spune la...?”)</p> <p>Monitorizarea și remedierea: Monitorizarea conștientă a propriului discurs, în scopul identificării și al corectării celor mai frecvente greșeli (de exemplu, notarea sistematică a celor mai frecvente greșeli) Autocorectarea confuziilor în utilizarea cuvintelor/expresiilor care pot provoca neînțelegeri/înțelegerea greșită (de exemplu, confuzia dintre cooperant și cooperat) Solicitarea confirmării privind corectitudinea unei forme folosite (de exemplu, solicitarea unui feedback din partea interlocutorului: „Cum este corect? Spală mașina lui. sau Își spală mașina.?”)</p>
<p>3. INTERACȚIUNEA ORALĂ ȘI SCRISĂ 3.1. Participarea la interacțiuni orale, în diverse situații de viață sau pornind de la textele citite</p>	<p>Dialoguri informale și formale TC: Tema 1: participarea la dialoguri informale/formale pe teme ca imaginea de sine/schimbările fizice, psihice prin care trece un adolescent etc. Tema 2: participarea la dialoguri informale/formale cu reprezentanții unor profesii etc. Tema 3: participarea la dialoguri informale/formale pe tema mediului înconjurător etc. CD*: participare la dialoguri informale și formale fictive (de exemplu cu un adolescent dintr-un text literar citit)</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
<p>3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în diverse situații de viață sau pornind de la textele citite</p>	<p>Conversații fluente (Cooperare centrată pe obiective precise) TC: Tema 1: realizarea unor conversații pentru clarificarea unor reacții umane/sentimente/neînțelegeri/programare la un psiholog etc. Tema 2: participarea la unele conversații pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă; solicitarea de informații privind programul de lucru etc. Tema 3: realizarea unor conversații pentru identificarea problemelor din mediul înconjurător etc. CD*: realizarea unor conversații pentru identificarea sursei unui conflict fictiv</p> <p>Obținere de bunuri și servicii (utilizarea achizițiilor lingvistice în situații de viață cotidiene) TC: Tema 1: participarea la un dialog pentru înscrierea la o conferință/un workshop pentru adolescenți pe tema imaginii de sine etc. Tema 2: realizarea unor conversații pentru achiziționarea unor servicii prestate de reprezentanții anumitor profesii etc. Tema 3: participarea la un dialog pentru plățirea unei asigurări pentru dezastre naturale/pentru instalarea unor surse de energii moderne etc. CD*: participarea la un dialog pentru a beneficia de avantajele unui contract</p> <p>Exprimarea fluentă a opiniei (Schimb de informații) TC: Tema 1: prezentarea opiniei în legătură cu un articol despre adolescenți/lumea sentimentelor/imaginea de sine sau cu un reportaj despre natura umană etc. Tema 2: susținerea opiniei în legătură cu un articol/reportaj despre diferite profesii/cariere etc. Tema 3: prezentarea opiniei în legătură cu un articol/reportaj despre sursele de energie etc. CD*: Prezentarea opiniei privind comportamentul uman dintr-o carte citită</p> <p>Realizarea unui interviu, real sau fictiv TC: Tema 1: realizarea unui interviu fictiv cu un adolescent/psiholog/sociolog etc. Tema 2: realizarea unui interviu cu reprezentanții diferitelor profesii etc. Tema 3: realizarea unui interviu cu un activist de mediu/cu reprezentantul unei asociații pentru protejarea mediului etc. CD*: realizarea unui interviu cu un personaj renumit/preferat</p> <p>Conversație telefonică spontană (utilizarea sistemului de telecomunicații) TC: Tema 1: formularea telefonică a unei invitații la o întâlnire, acceptarea/refuzul invitației, anunțarea oricărui tip de întârziere etc. Tema 2: participarea la o conversație telefonică cu reprezentantul unei anumite profesii/solicitarea unor informații cu privire la prețul unor servicii profesionale etc. Tema 3: participarea la o conversație telefonică pentru a anunța autoritățile cu privire la apariția unui dezastru natural/fenomen natural neașteptat etc. CD*: participarea la o conversație telefonică fictivă</p> <p>Redactarea unor mesaje clare și spontane (utilizând formule convenționale) TC: Tema 1: de felicitare/mulțumire/încurajare din partea unui adolescent/și pentru un adolescent/personalitate etc. Tema 2: pentru reprezentanții diverselor profesii etc. Tema 3: de înștiințare în cazul unui dezastru natural etc.</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
3.3. Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă	<p>CD*: de felicitare/mulțumire/încurajare pentru autorul unei cărți/regizorul unui film etc</p> <p>Corespondențe informale/formale: scrisori personale, e-mail-uri personale/oficiale, scrisori de invitație, mulțumiri, cereri, reclamații, chestionare etc.</p> <p>TC:</p> <p>Temele 1, 2, 3: redactarea unor scrisori și e-mail-uri personale/oficiale/de mulțumire/invitație/cerere etc., adaptate ariei tematice</p> <p>CD*: redactarea unor scrisori și e-mailuri fictive</p> <p>Postări spontane pe rețele de socializare, comentarii online, reclame, anunțuri, texte multimodale – realizarea unui afiș pentru</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: un eveniment de informare destinat adolescenților etc.</p> <p>Tema 2: un site cu anunțuri de locuri de muncă/un scurt film despre profesii etc</p> <p>Tema 3: un eveniment de sensibilizare a opiniei publice privind mediul înconjurător etc.</p> <p>CD*: realizarea unui text multimodal pe o temă la alegere</p> <p>APLICATIV (se aplică în cazul fiecărei arii tematice)</p> <p>Solicitarea și preluarea cuvântului: intervenția într-o discuție pe teme familiare, utilizând expresii potrivite pentru a prelua cuvântul: de exemplu: <i>Aș dori să intervin și eu...; Dacă s-ar putea, aș dori să iau cuvântul și eu...</i> etc.</p> <p>Cooperarea și clarificarea în interacțiunea orală/scrisă: formularea unor întrebări de clarificare/sprijin: de exemplu, <i>„Vă referiți la...?”</i>, <i>„Mi-ați putea explica...?”</i> <i>Mi-ați putea trimite, vă rog, un e-mail/un mesaj de lămurire?”</i> etc.</p>
<p>4. MEDIEREA CULTURALĂ ÎN CONTEXT PLURILINGV ȘI PLURICULTURAL</p> <p>4.1 Facilitarea înțelegerii raportului dintre mesajul global și informațiile detaliate, legate de situații concrete de viață sau desprinse din texte literare/nonliterare, prin realizarea unor prezentări orale/scrise</p>	<p>Identificarea raportului dintre mesajul global și informațiile detaliate</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: prezentarea unui punct de vedere legat de imaginea despre sine și despre celălalt, prin prisma propriei culturi</p> <p>Tema 2: transmiterea unor informații detaliate, pe tema căutării unui loc de muncă, dintr-un portofoliu de carieră/curriculum vitae/scrisoare de intenție/scrisoare de recomandare/aplicație pentru burse</p> <p>Tema 3: argumentarea necesității de a menține echilibrul natural, prin intervenția rațională a omului asupra mediului ambiant</p> <p>CD*: dezbateri cu un artist popular pe tema rolului păstrării și al conservării meseriilor tradiționale specifice comunității de proveniență</p> <p>Explicarea raportului dintre mesajul global și informațiile detaliate, în vederea medierii comunicaționale</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: rezumarea orală sau scrisă a conținutului unui text literar pe tema adolescenței/a unei emisiuni TV legată de sentimentele trăite la vârsta adolescenței etc.</p> <p>Tema 2: negocierea unui punct de vedere comun în ceea ce privește opiniile diferite în legătură cu o anumită meserie/un anumit job</p> <p>Tema 3: rezumarea unui text literar pe tema naturii, aparținând unui scriitor din comunitatea/ regiunea de proveniență/din literatura universală a cărui operă este bilingvă; de exemplu, română și germană/maghiară și română etc.</p> <p>CD*: dezbateri pe tema importanței acțiunilor de voluntariat în protejarea mediului înconjurător</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
4.2. Prezentarea orală sau scrisă a raportului dintre informațiile explicite și implicite identificate într-un text literar/nonliterar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare în altul	Prezentarea raportului dintre informațiile explicite și implicite, trecând de la un tip de comunicare la altul (de la oral la scris și de la scris la oral) TC: Tema 1: realizarea unei hărți conceptuale, pornind de la un text audiat pe tema autocunoașterii în adolescență Tema 2: realizarea unui joc de rol cu tema „Bursa locurilor de muncă”/ „Bursa programelor de studii”, prelucrând informații de pe site-uri specializate Tema 3: prezentarea în scris a beneficiilor surselor de energie regenerabilă, în urma vizionării unor filme documentare CD*: „proces literar” pornind de la texte pe tema adolescenței
4.3. Formularea argumentată a asemănărilor și a deosebirilor dintre mesajele unor texte literare /nonliterare, în vederea comparării propriului punct de vedere cu cel al colegilor	Prezentarea comparativă a mesajelor unor texte literare/nonliterare, punctând asemănările și deosebirile TC: Tema 1: compararea viziunii despre relația dintre adolescentului cu lumea adulților într-un text literar și unul nonliterar Tema 2: realizarea cu colegii de clasă a unor jocuri de rol pe tema interviului de angajare Tema 3: realizarea și prezentarea unui portofoliu pe tema unor dezastre naturale care au schimbat lumea, surprinse în texte literare și/sau nonliterare CD*: dezbateri pe tema asemănărilor și a deosebirilor dintre adolescenții de ieri și de azi
4.4. Stabilirea unor legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru compararea propriilor principii și valori cu principiile și valorile celorlalt	Schimbarea perspectivei personale, pe baza experienței de lectură TC: Tema 1: transformarea textelor literare pe tema naturii umane în texte nonliterare Tema 2: realizarea unui material multimedia pe baza textelor citite/audiate Tema 3: concurs de afișe pe tema „Siguranța personală în contextul unor problemele ecologice” CD*: discuție-panel privind semnificația conceptului de „libertate personală” în raport cu cele de „responsabilitate” și „limită” Compararea informațiilor desprinse din texte/situații de viață privind diferite aspecte culturale, psihologice și sociale cu perspectiva personală TC: Tema 1: prezentarea comparativă a mesajelor textelor literare/nonliterare privind diferite aspecte culturale, psihologice și sociale Tema 2: analiza unor texte/filme care reflectă modele/ posibilități de realizare personală Tema 3: dezbateri privind comportamentele adecvate în diverse situații de risc ecologic CD*: proiect de grup - elaborarea unui set de materiale de postat pe un forum/blog/site, având tema „Sentimentul maturității și asumarea comportamentului adecvat”
4.5. Stimularea dialogului intercultural prin exprimarea înțelegerii și a aprecierii față de sentimentele și opiniile celui alt	Motivarea aprecierii față de valorile alterității TC: Tema 1: analiza comparativă a motivului trecerii de la copilărie la adolescență și/sau de la adolescență la maturitate, în culturi diferite Tema 2: masă rotundă pe tema celor mai dorite profesii de către tinerii absolvenți din medii culturale diferite Tema 3: prezentarea orală și/sau scrisă a imaginii unui dezastru natural în texte literare și producții artistice din cultura proprie și din alte culturi CD*: portofoliu pe tema meseriilor tradiționale din zona de proveniență a elevului și modul de conservare a acestora

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
4.6. Facilitarea comunicării, prin formularea unor întrebări deschise și neutre, pentru a minimaliza neînțelegerile dintre participanții la interacțiunea verbală	<p>Prezentarea obiectivelor unei activități colaborative, aflate în impas, în vederea reorientării discuției TC: Tema 1: elaborarea, pe baza unor modele din operele literare, a unei liste cu strategii eficiente de depășire a situațiilor cu impact emoțional puternic Tema 2: realizarea unui joc de rol privind înțelegerea, toleranța și respectul pentru opiniile celorlalți Tema 3: formularea unor argumente privitoare la necesitatea de a promova sursele de energie alternativă CD*: concurs cu tema: „Cele mai reușite strategii de afirmare a persoanei”</p> <p>Explicarea originii divergențelor, reamintind argumentele ambelor părți și punctele comune ale poziției lor inițiale TC: Tema 1: masă rotundă privind relația dintre convingeri, valori, priorități și corectitudinea deciziilor Tema 2: rezolvarea divergențelor din cadrul unei activități pe grupe, cu tema „Proiectul de carieră” Tema 3: dezbateri pe tema încălzirii globale, opinii <i>pro</i> și <i>contra</i> CD*: dezbateri privind rolul valorilor personale (de exemplu, în alegerea viitoarei profesii).</p>
4.7. Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de alteritate, în scopul acceptării și al valorizării diversității culturale	<p>Exprimarea propriei identități, prin conștientizarea apartenenței la comunitatea culturală/lingvistică din perspectiva individului bilingv TC: Tema 1: analiza socioculturală a unui text literar Tema 2: autoanaliza din perspectiva manifestărilor maturității și ale imaturității în ceea ce privește alegerea profesiei</p> <p>Tema 3: elaborarea de pliante cu tema „Protejarea mediului înconjurător, în spații culturale diferite” CD*: realizarea unui studiu de caz despre încălcarea normelor (de exemplu, norme de conduită, norme sociale, morale etc.)</p> <p>Explicarea impactului stereotipurilor și al prejudecăților asupra comportamentului și a relațiilor interpersonale TC: Tema 1: comentarea unor articole din mass-media care prezintă cazuri concrete referitoare la manipulare și la stereotipii/prejudecăți Tema 2: compararea percepțiilor despre tradițional și modern privind orientarea în cariera profesională Tema 3: joc de rol pe tema manifestării/a vehiculării stereotipurilor și a prejudecăților în legătură cu dezastrele naturale CD*: analiza modalităților de comunicare, adecvate contextului, pentru a evita impactul negativ al stereotipurilor și al prejudecăților</p>
FUNȚII COMUNICATIVE:	<ul style="list-style-type: none"> • a se adresa cuiva direct • a iniția/a menține o conversație (expresii fixe) • a se adresa cuiva la telefon • a se adresa cuiva în corespondență • a descrie diverse experiențe/evenimente • a cere/a oferi informații asupra unui fapt • a cere/a oferi informații asupra unui act mental • a cere/a răspunde la cererea de informații asupra unei capacități/abilități • a exprima o dorință/ necesitate • a exprima intenția/lipsa intenției • a solicita și a oferi informații generale • a solicita/a oferi instrucțiuni/ajutor • a descrie persoane, locuri, evenimente • a-și exprima acordul/ dezacordul • a exprima și a solicita o opinie

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<ul style="list-style-type: none"> • a exprima motive/explicații • a trage concluzii • a face prezentări • a exprima condiționări • a folosi stilul formal/informal • a exprima: <ul style="list-style-type: none"> ✓ plăcerea/dezgustul/surpriza/ stările fiziologice ✓ nevoia/preferința/dorința/bucuria și mulțumirea/ ✓ tristețea și nemulțumirea/interesul/dezinteresul/ ✓ preocuparea/îngrijorarea/ ✓ speranța/iubirea/simpatia/antipatia/admirația/mândria/ ✓ încrederea/neîncrederea/compasiunea/iritarea/durerea/ ✓ vinovăția/nevinovăția/nerăbdarea/resemnarea
VOCABULAR/ SFERE LEXICALE:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Imaginea de sine în adolescență <ul style="list-style-type: none"> • trăsături fizice • trăsături de personalitate • emoții și sentimente • aspecte generale • vestimentație • încălțăminte • accesorii 2. Orientarea în carieră <ul style="list-style-type: none"> • profesii • sfera profesională • beneficii salariale • calitățile angajatului • sfera companiei 3. Mediul înconjurător <ul style="list-style-type: none"> • surse de energie • sfera consumului • materiale de construcții • relief și formațiuni naturale • ecologie • dezastre naturale/calamități
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII:	<p>Notă: Pentru denumirea claselor și a categoriilor gramaticale enumerate în acest capitol, s-a utilizat metalimbajul, dar terminologia specifică elementelor de construcție a comunicării nu va face obiectul unei învățări explicite. În cadrul activităților didactice, nu se va apela, pe cât posibil, la descrierea teoretică a structurilor lingvistice exersate în diverse contexte de comunicare. Structurile gramaticale de mai mare dificultate, dar necesare pentru realizarea unor funcții comunicative, nu vor fi tratate izolat, ci vor fi abordate integrat și contextualizat. Elementele de gramatică se vor doza progresiv, conform dificultății lor și nevoilor impuse de aria tematică de comunicare, fără a se urmări epuizarea tuturor realizărilor lingvistice ale categoriilor gramaticale enumerate. Prezintă mai jos elementele care trebuie exersate la clasa a X-a, aferente nivelului lingvistic B2, conform Descrierii minime a limbii române:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. SUBSTANTIVUL (substantive compuse și locuțiuni substantive) 2. ARTICOLUL <ul style="list-style-type: none"> • posesiv-genitival <i>al, a, ai, ale</i> (în toate situațiile de utilizare) • demonstrativ (<i>genitiv, dativ</i>) 3. ADJECTIVUL <ul style="list-style-type: none"> • pronominal demonstrativ (<i>genitiv, dativ</i>): de apropiere: <i>acestui, acesteia, acestor</i> de depărtare: <i>acelui, acelei, acelor</i> • pronominal nehotărât (<i>nominativ, acuzativ</i>): <i>vreun, vreo, oricât, oricâtă, câțva, oricare</i>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<ul style="list-style-type: none"> • pronominal nehotărât (genitiv, dativ): <i>altui, altei, altor, tuturor, oricărui, oricărei, oricăror, fiecărui, vreunui, vreunei, vreunor, multor, atâtor etc.</i> • pronominal interogativ (genitiv, dativ): <i>cărui, cărei, căror etc.</i> • pronominal relativ (genitiv, dativ): <i>al cărui, al cărei, al căror, căruia, căreia, căror etc.</i> <p>4. PRONUMELE</p> <ul style="list-style-type: none"> • personal reflexiv (dativ, cu sens posesiv): <i>îmi, îți, își, ne, vă, își, mi-, -mi, ți-, -ți, și-, -și, ne-, -ne, v-, -vă, și-, -și, cu verbe la indicativ (prezent, perfect compus, imperfect, mai mult ca perfect, viitor), conjunctiv, imperativ, condițional și gerunziu</i> • posesiv (genitiv, dativ): <i>alor mei, alor tăi, alor săi etc.</i> • demonstrativ (genitiv, dativ): <i>apropiere: acestuia, acesteia, acestora</i> <i>depărtare: aceluia, aceleia, acelora</i> • nehotărât (inclusiv cele compuse, genitiv, dativ): <i>unuia, uneia, unora, altuia, alteia, altora, multora, tuturor, fiecăruia, altcuiva, oricărui, vreunuia, câtorva</i> • negativ (genitiv, dativ): <i>nimănui, niciunuia, niciuneia, niciunora</i> • relativ (genitiv, dativ): <i>al căruia, al căreia, al căror, căruia, căreia, căror</i> • interogativ (genitiv, dativ): <i>al căruia, al căreia, al căror, căruia, căreia, căror?</i> <p>5. VERBUL</p> <ul style="list-style-type: none"> • modul indicativ, timpul mai-mult-ca-perfect (activ, reflexiv, pasiv): <i>cântasem, putusem, mersesem, venisem, mă plimbasem, îmi amintisem etc.</i> • modul indicativ, timpul perfect simplu (activ, reflexiv, pasiv): <i>așteptai, putui, mersei, venii</i> • modul condițional-optativ, timpul perfect (activ, reflexiv, pasiv): <i>aș fi ascultat, aș fi putut, aș fi mers, aș fi venit, m-aș fi dus, te-ai fi dus, s-ar fi dus, ți-aș fi spus, mi-ar fi spus etc.</i> • modul supin: <i>la cules, pentru citit, pentru curățat</i> • modul infinitiv, forma cu „a” <p>6. ADVERBE ȘI LOCUȚIUNI ADVERBIALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • de loc: <i>niciunde, încoace, încolo, de jur împrejur, din loc în loc, la margine</i> • de timp: <i>altădată, vreodată, nicidecum, anterior, ulterior, zi după zi, ceas de ceas, lună de lună etc.</i> • de mod: <i>degeaba, pe neașteptate, fără îndoială, bineînțeles, întocmai, măcar, tocmai, nicidecum, în niciun caz, dintr-odată, cât de cât, așa cum, circa, în jur de, anume etc.</i> <p>7. PREPOZIȚII ȘI LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • loc: <i>dinspre, înspre, de-a lungul, de-a latul, în susul, în josul, împrejurul, la marginea</i> • timp: <i>cu prilejul, în decursul, odată cu, deodată cu etc.</i> • mod: <i>potrivit, conform, contrar, în conformitate cu, în jur de, în loc de, în stare de, în cantitate de, în procent de, parțial, integral, asemenea, față de, spre deosebire de, pe deasupra, în proporție de etc.</i> • opозиție: <i>în locul</i> • scop: <i>în scopul, în vederea</i> • cauză/instrument: <i>din pricina, prin intermediul, datorită, mulțumită, grație</i> • condiție: <i>în caz de</i> • consecință: <i>ca urmare a, ca efect al</i> • concesie: <i>cu tot/toată, în ciuda, indiferent de</i>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<ul style="list-style-type: none"> • relație: <i>asupra, legat de, cât despre, în privința, cu privire la, privitor la, în ceea ce privește, cu referire la, raportat la, în legătură cu, în raport cu, din punctul de vedere (al), în funcție de</i> • cumul: <i>în afară de, pe deasupra</i> • asociere: <i>la un loc cu, laolaltă cu</i> <p>8. CONJUNCȚII ȘI LOCUȚIUNI CONJUNCȚIONALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • concluzive: <i>așadar, prin urmare</i> • subordonatoare: <p>temporale: <i>pe când, chiar când, cât timp, până să, până ce, imediat ce, de îndată ce, (ori) de câte ori, de fiecare dată când, întotdeauna când etc.</i></p> <p>comparative: <i>ca și când, ca și cum, pe măsură ce, fără să, de parcă</i></p> <p>cauzale: <i>căci, pe motiv că, sub pretext că, întrucât, din moment ce, de vreme ce, având în vedere că, din pricină că, dat fiind că</i></p> <p>condiționale: <i>în ipoteza că</i></p> <p>concesive: <i>în ciuda faptului că, indiferent de, chiar și, fără să, și dacă etc.</i></p> <p>consecutive: <i>de</i></p> <p>opozitionale: <i>în timp ce, în vreme ce, pe când, în loc să</i></p> <p>cumulative: <i>pe lângă (faptul) că</i></p>

SUGESTII METODOLOGICE

Introducere

Noua programă pentru clasa a X-a marchează o progresie a competențelor specifice față de cea destinată clasei a IX-a. Nivelul de complexitate al competențelor specifice, al exemplelor de activități de învățare și al conținuturilor a fost corelat cu nivelul lingvistic B2 – B2+. Pentru aplicarea eficientă a prezentei programe, este necesară formarea integrată a competențelor specifice și propunerea unor activități creative și flexibile, adaptate nivelului lingvistic al clasei. Pentru o abordare corectă, trebuie revăzute sugestiile metodologice detaliate din programa pentru clasa a IX-a. Reamintim aici etapele unei activități de învățare, oferind și câteva exemple concrete.

Teme obligatorii:

- *Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea)*
- *Orientare în carieră*
- *Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)*

Teme facultative:

- *Comportamente sociale (voluntariat, justiție și injustiție)*
- *Adolescentul și lumea artelor*
- *Dialoguri interculturale*

Etapele unui scenariu didactic/activitate didactică

Etapă	Activități/exerciții posibile
1. Preascultare/Prelectură	potrivire de cuvinte și imagini definiții simplificate ale cuvintelor exerciții de sinonimie/antonimie separarea cuvintelor dintr-un lanț continuu de elemente lexicale rebusuri inserarea unor cuvinte date, puse în dezordine, într-un text, intuirea conținutului textului pe baza unor imagini, a primei/a ultimei propoziții, a titlului textului
INPUT	
2. Ascultare/lectură propriu-zisă (textele propuse spre ascultare vor fi audiate de două ori)	alegere duală (adevărat-fals) alegere multiplă (a sau b sau c) completare de spații libere cu 1-3 cuvinte potrivire de enunțuri cu imagini potrivire de întrebări cu răspunsuri sau asocierea unor enunțuri cu replicile adecvate reordonare de paragrafe inserarea unor paragrafe-lipsă formularea unor răspunsuri lungi la întrebări
3. Postascultare/Postlectură	activități de producere a mesajului oral/scris activități de interacțiune orală/scrisă activități de mediere exerciții gramaticale funcționale, contextualizate

Exemplu concret de activitate

Exerciții lexicale - Prelectură/preascultare

1. Alege imaginea potrivită pentru cuvintele de mai jos. Scrie cuvântul corespunzător sub fiecare imagine!

1. mască de gaze

2. camionagi

3. deșeuri

4. țevă de eșapament

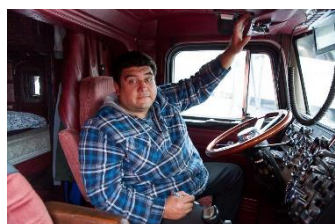
5. smog

a.

b.

c.

d.

e.

2. Potrivii cuvintele de mai jos cu definițiile/sinonimele lor:

1. familiarizat

2. efecte

3. bănuitor

4. avantaj

5. a face economie

6. confortabil

a. suspicios, neîncrezător

b. comod

c. a infecta, a murdări, a face impur (apele, aerul etc.)

d. obișnuit cu ceva/cineva

e. beneficiu, câștig, folos

f. rezultate, urmări, consecințe

g. a avea rezerve, provizii

AERUL PROASPĂT TE UCIDE

Smogul, care era odată problema marilor orașe, se întinde acum în toată lumea. Niciunde pe lumea asta nu mai poți găsi aer proaspăt, dar acest lucru nu mai constituie o problemă, căci oamenii s-au obișnuit atât de tare cu aerul poluat, încât le vine foarte greu să mai respire și altceva. De puțină vreme, am ținut o conferință undeva la munte. De îndată ce am părăsit avionul, am simțit ceva ciudat.

– A ce miroase? L-am întrebat pe domnul care m-a întâmpinat la aeroport.

– Nu simt nimic, a răspuns el.

– E un parfum foarte specific, cu care nu sunt deloc familiarizat.

– A, cred că vă referiți la aerul proaspăt. Cei ce vin aici n-au mai mirosit niciodată așa ceva.

– Și ce efecte are?, l-am întrebat eu cât se poate de bănuitor.

– Se spune că face bine la plămâni. Respirați-l fără teamă, ca pe orice fel de aer. Nimic special.

– Am mai auzit povestea asta. Dar cum explicați, dacă-i aer, că nu-mi lăcrimează ochii?

– Ochii nu lăcrimează la aer curat. Țasta-i avantajul. Faceți economie la batistele de hârtie.

Am privit în jur și totul era limpede ca cristalul. Aveam o senzație ciudată și nu mă simțeam deloc confortabil. Gazda mea și-a dat seama că nu mă simt bine și a încercat să mă liniștească.

– Vă rog, nu vă îngrijorați, experiențele au dovedit că puteți respira liniștit aer curat zi și noapte, fără ca organismul să sufere. Dacă aerul proaspăt vă face rău, acoperiți-vă nasul cu o batistă și respirați pe gură.

– Perfect, o să încerc. Dacă aș fi știut însă că vin într-un loc unde nu există nimic altceva decât aer curat, m-aș fi înarmat cu o mască de gaze.

După un timp, am fost întrebat cum mă simt.

– Mai bine, dar mi-e dor să strănut.

– Noi nu prea strănutăm aici. Dar, la dumneavoastră, se strănută mult?

– Tot timpul. Sunt zile când numai asta facem.

– Și vă place?

– Nu neapărat. Dar, dacă n-ai strănutat, ai muri.

Aerul proaspăt mă făcea să amețesc. Mă plimbam deja înapoi și încolo, ca un leu în cușcă. Mergeam în susul și în josul râului, în speranța că voi găsi niște deșeuri aruncate care să polueze măcar apa, dar... nimic. La marginea râului nu era decât iarbă verde, grasă și sănătoasă, iar împrejurul orașului numai păduri verzi și curate. Din loc în loc, grupuri de copii se jucau fericiți în iarbă. Numai eu simțeam că înnnebunesc. Trebuia să găsesc o soluție ca să pot ține conferința. Aerul proaspăt mă făcea să amețesc.

– Nu există pe aici vreun autobuz Diesel să respir puțin gaz câteva ore?

– Nu în momentul acesta, dar, dacă mă străduiesc, aș putea să vă găsesc un camion.

Am găsit un camionagiu, i-am strecurat o hârtie de cinci dolari în buzunar și m-a lăsat timp de o jumătate de oră să-mi țin nasul în țeava de eșapament. Mi-am revenit imediat și am putut să țin conferința. Nimeni n-a plecat din acel oraș mai fericit ca mine. Nu m-am mai oprit decât la Los Angeles. De îndată ce am coborât din avion, am tras o gură zdravănă de smog, ochii au pornit să lăcrimeze, am început iarăși să strănut și m-am simțit ca un nou-născut. Eram din nou pe deplin fericit!

(adaptare după Art Buchwald, *Aerul proaspăt te ucide*)

Exerciții de lectură propriu-zisă/ascultare propriu-zisă:**I. Recitiți textul *Aerul proaspăt te ucide* și alegeți varianta corectă!**

1. În ziua de azi, persoanele respiră cu dificultate aer curat, din moment ce
 - a. acesta nu se mai găsește nicăieri în lume.
 - b. persoanele s-au adaptat foarte bine la aerul poluat.
 - c. smogul îi sufocă complet.
2. Eroul nostru se simte rău, din pricina
 - a. aerului poluat.
 - b. aerului proaspăt.
 - c. unei răceli.
3. După ce a ieșit din avion, eroul nostru a simțit
 - a. un miros de smog.
 - b. un miros foarte plăcut.
 - c. un miros străin.
4. Acesta regretă că nu a adus cu el o mască de gaze împotriva
 - a. aerului curat.
 - b. aerului poluat.
 - c. mirosului de deșeuri.
5. Eroul nostru caută cu disperare
 - a. o bucată de iarbă curată.
 - b. niște deșeuri.
 - c. niște copii fericiți

II. Selectați prepoziția potrivită și completați spațiile libere:

Prepoziții + substantiv în genitiv:

în susul ≠ în josul
 la marginea ≠ în mijlocul
 în vârful ≠ la poalele
 de-a lungul ≠ de-a latul
 în jurul = împrejurul

După ce a citit textul cu domnul care nu găsea nici urmă de deșeuri în zona unde ținea conferința, Dl. Fin a decis să facă o scurtă inspecție și să urce până **1**..... muntelui. Ca să nu se rătăcească, a mers **2**..... râului. Când a ajuns acolo, s-a uitat **3**..... său și a văzut numai stânci și păduri înverzite. Totul era extraordinar de curat de jur-împrejur. Era fericit! Din păcate, când privirea lui a trecut mai încolo, **4**..... unui câmp, a văzut aruncate câteva pungi de plastic pline de sticle de bere, lângă un container. A traversat câmpul **5**..... a adunat pungile și le-a pus în container, mulțumit că a rezolvat problema.

Exercițiu de postlectură:

III. Recitiți finalul poveștii, apoi prezentați-l clasei, în stil indirect. Dacă v-a plăcut toată povestea, repovestiți-o colegului de bancă sau în scris, ca temă de casă.

Exerciții de mediere:

1. Imaginați-vă că ați fost martor la conferința despre care se vorbește în textul *Aerul proaspăt te ucide!* Relatați colegilor de clasă întâmplarea și insistați asupra detaliilor legate de efectul aerului proaspăt asupra vorbitorului! Apoi explicați-le ce ar trebui să facă pentru a preveni efectele poluării asupra organismului uman.

2. Realizați un schimb de idei cu colegii de clasă pe tema poluării aerului în orașul vostru, în vederea sintetizării în scris a diferitelor puncte de vedere.

3. Vizionați un film documentar/artistic ce abordează problema poluării în marile orașe, pentru a stabili asemănările și deosebirile de viziune pe această temă.

4. Aflați dacă există colegi care cred în posibilitatea adaptării organismului uman la un mediu poluat și dacă sunt convinși că acest scenariu ar fi posibil în viitor.

5. Vizitați, împreună cu colegii de clasă, câteva site-uri specializate în recrutarea forței de muncă. Veți descoperi aici denumirile unor profesii ale viitorului și informații detaliate despre specificul acestora, de exemplu: <https://academiadehr.ro/viitorul-muncii-munca-in-viitor/>. Ce profesie ați dori să urmați? Alegeți 1-2 exemple, notați-vă în caiet o listă cu profesii/termeni folosiți în descrierea lor și realizați următoarele activități:

A. Prezentați oral opțiunea voastră colegilor de clasă, argumentându-vă alegerea!

B. Realizați, după ce toți colegii și-au expus opțiunile, un poster pe tema „Meseriile viitorului”.

6. Consultați site-ul Agenției Europene de Mediu (www.eea.europa.eu). Vă recomandăm capitolele „Apa și mediul marin”, „Biodiversitatea-ecosistemele”, „Utilizarea eficientă a resurselor și deșeurilor”. Realizați următoarele activități:

A. Creați, lucrând în grupuri de 3-4 elevi, hărți conceptuale pe temele sus-amintite, în vederea comparării punctului de vedere al fiecărui grup de lucru. Vă sugerăm să folosiți aplicația Mindomo, pentru a crea hărți mentale și prezentări interactive.

B. Prezentați oral și/sau în scris asemănările și deosebirile privind măsurile individuale pentru combaterea poluării, cu scopul de a ajunge la un consens în ceea ce privește importanța implementării unora dintre ele.

7. Citiți studiul intitulat „Costurile educației gratuite”(2018), publicat pe site-ul <https://www.salvaticopiii.ro/afla-mai-multe/noutati/costurile-ascunse-ale-educatiei-gratuite>. Realizați, împreună cu colegii de clasă, o discuție-panel cu tema „Orientarea în carieră,” prin valorificarea orală a informațiilor transmise de graficele și diagramele privind costurile ascunse ale educației.

8. Citiți textul următor despre natură și dezvoltare durabilă și realizați un raport după următoarea schemă:

- ✓ referințe la autor, titlu, temă, scop comunicativ;
- ✓ problema ridicată/tema – prezentare;
- ✓ conținutul esențial: cine? ce? de ce? unde? cum? concluzie;
- ✓ reacțiile/părerile/considerațiile voastre critice.

„Pentru a trăi în mod durabil, resursele naturale ale Pământului trebuie utilizate într-un ritm în care acestea se pot reface. Cu toate acestea, societatea noastră de consum exercită o presiune enormă asupra planetei.

Amprenta ecologică a Europei este una dintre cele mai mari de pe planetă. Dacă restul populației mondiale ar trăi ca europenii, ar fi necesare resursele a mai mult de două planete precum Pământul pentru a o întreține.

Creșterea economică și dezvoltarea tehnologiilor moderne din ultimele decenii au adus noi niveluri de confort în viețile noastre. Acest fapt a condus la o cerere și mai mare de produse și servicii și, implicit, la o cerere crescândă de energie și resurse.

Modul în care producem și consumăm contribuie la multe dintre problemele de mediu din prezent, cum ar fi încălzirea globală, poluarea, epuizarea resurselor naturale și pierderea biodiversității.

Consecințele consumului nostru se resimt la nivel mondial: UE depinde de importurile de energie și de resursele naturale, iar o proporție crescândă de produse consumate în Europa sunt fabricate în alte părți ale lumii.

Modelele nedurabile de consum și de producție afectează tot mai mult mediul natural, societatea, economia și întreprinderile. Trebuie să trăim mai durabil, iar acest lucru înseamnă să realizăm mai mult cu mai puține resurse.

Calitatea vieții, prosperitatea și creșterea economică depind de consumul raționalizat al resurselor disponibile. Pentru a realiza acest lucru, trebuie să schimbăm modul în care proiectăm, fabricăm, utilizăm și eliminăm produsele. Această schimbare ne vizează pe toți – indivizi, gospodării, întreprinderi, administrații locale și naționale, precum și comunitatea mondială.

Consumul și producția durabile înseamnă utilizarea mai eficientă a resurselor naturale și a energiei și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor efecte asupra mediului. Cu alte cuvinte, producerea și utilizarea produselor și a serviciilor, în așa fel încât să afecteze cât mai puțin mediul.

Obiectivul este acela de a satisface nevoile de bază privind bunurile și serviciile, ameliorând în același timp calitatea vieții și asigurând suficiente resurse pentru generațiile viitoare.

Consumul durabil vizează stilul nostru de viață, comportamentul de cumpărare și modul în care utilizăm și eliminăm produsele și serviciile. Producția durabilă se axează pe reducerea impactului proceselor de producție asupra mediului și pe proiectarea unor produse mai bune.

Utilizarea eficientă a resurselor și a energiei stă la baza viitoarei competitivități a Europei. Consumul și producția durabile maximizează potențialul întreprinderilor de a transforma provocările din domeniul mediului în oportunități economice, furnizând în același timp consumatorilor o ofertă mai bună.”

https://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/brochure_scp/kg006508RO_2.pdf

Pregătire/planificare: înțelegerea generală prin ascultarea dirijată a unui interviu (secvență de discurs), citirea unui document scris ce rezumă aceeași temă și luarea de notițe.

<https://www.ecoruralis.ro/2021/05/18/sustenabilitatea-o-filosofie-si-un-proiect-de-viata-pentru-alex-jurj/>

Realizați un raport oral după următoarea schemă:

- ✓ precizați documentele sursă ale raportului vostru (origine, referințe la autor, titlu, temă, scop comunicativ);
- ✓ problema ridicată/tema – prezentare;
- ✓ conținutul esențial: *cine?*, *ce?*, *de ce?* *unde?*, *cum?* *concluzie*;
- ✓ reacțiile/considerațiile/părerile voastre critice.

Notă: înainte de a se realiza sarcina de mediere propriu-zisă, profesorul trebuie să se asigure că lexicul este cunoscut și că textul este înțeles, prin realizarea unor exerciții de receptare propriu-zisă. Astfel, medierea se va preda integrat, cum este și firesc, după receptarea scrisă propriu-zisă a unui text.

Alte tipuri de activități didactice:

Notă: în cazul unor clase cu un nivel lingvistic ce tinde către nivelul C1, se pot propune și astfel de activități didactice.

Citește cu atenție textul următor și rezolvă apoi cerințele date.

„Sofie avea acum paisprezece ani și, în tânăra ei viață, primise câteva scrisori, în orice caz la Crăciun, la aniversarea ei și așa mai departe. Dar asta de aici era scrisoarea cea mai ciudată pe care o primise vreodată.

Nu avea timbru. Nu fusese lăsată nici măcar la cutia de scrisori. Scrisoarea asta fusese depusă pur și simplu în ascunzătoarea supersecretă a Sofiei, acolo, în gardul viu cel vechi și ascuns. Ciudat mai era și faptul că pe o vreme de primăvară uscată scrisoarea ajunsese umedă. [...]

Și Alberto Knox . . . ce nume nostim mai era și ăsta! [...]

Întoarse biletul pe partea cealaltă. Acum descoperi că și pe această parte erau scrise câteva propoziții.

Există un simțământ natural al rușinii?

Lucrul cel mai înțelept e să știi că nu știi.

Adevărata cunoaștere vine dinăuntru.

Cine știe ce este drept va și face ce e drept.

Sofie aflase între timp că aceste fraze scurte de pe biletele din plicurile albe erau calculate să o pregătească pentru următoarele plicuri mari pe care le primea imediat după ele. Și acum îi mai veni un gând: dacă „mesagerul” îi aducea plicul galben aici, în peșteră, atunci Sofie putea pur și simplu să-l aștepte. Sau era poate o „ea”. [...] Scrisoarea mai spunea, de altfel, că mesagerul era mic. Ar fi putut fi vorba de un copil ? [...]

„Există un simțământ natural al rușinii?” [...]

Și pe urmă propoziția următoare: „*Lucrul cel mai înțelept e să știi că nu știi*”.

Lucrul cel mai înțelept din ce? Dacă filosoful voia să spună cu vorbele astea că o ființă care știa bine că ea nu știe tot ce se poate ști în cer și pe pământ era mai înțeleaptă decât una care știa prea puține și, totuși, își închipuia că ar fi știut o grămadă de lucruri - atunci nu era foarte greu să-i împărtășești părerea. Sofie nu se gândise încă niciodată la așa ceva. Dar, cu cât medita acum mai mult, cu atât îi era mai limpede că, în fond, era și asta un fel de știință, să știi că nu știi.

În orice caz, ea nu-și putea închipui ceva mai prostesc decât niște oameni care au păreriile cele mai categorice în chestiuni despre care, în realitate, n-au nici cea mai vagă idee.

Pe urmă, venea propoziția cu acea *cunoaștere care vine dinăuntru*. Dar, într-un moment sau altul, toată cunoașterea nu venea oare de undeva din afara capetelor oamenilor? Pe de altă parte, Sofie își amintea bine de unele situații în care mama ei sau profesorii de la școală încercaseră să-i vâre ceva în cap, câte un lucru pentru care ea nu fusese deloc receptivă. Când învățase cu adevărat ceva, trebuise totdeauna să contribuie ea însăși într-un fel sau altul la asta. Se putea întâmpla ca ea să înțeleagă deodată ceva – și asta era poate ceea ce se numea „intuiție”.

Mda – Sofie avea impresia că primele teme din acest bilet le rezolvase destul de bine. Dar apoi era o afirmație atât de ciudată, încât îi venea să pufnească. „*Cine știe ce este drept va și face ce e drept*.”

Asta să însemne că, de pildă, unul care jefuia o bancă nu știa ce face când ataca o bancă? Așa ceva Sofie chiar nu credea. În schimb, era convinsă că atât copiii, cât și oamenii maturi puteau face prostii – de care se căiau mai târziu – și că le făceau tocmai împotriva a ceea ce știau ei foarte bine.

Pe când ședea astfel să se gândească, auzi deodată dinspre partea gardului viu care răspundea spre pădure niște crengi uscate trosnind. Să fie acesta mesagerul? Sofie simți deodată cum îi sare literalmente inima. Dar și mai mare îi fu spaima când auzi că ființa aceea care se apropia amușina parcă asemenea unui animal.

În clipa următoare, pătrunse prin latura dinspre pădure a peșterii un câine mare. Trebuie să fi fost un labrador. Ținea în bot un plic mare galben pe care-l lăsa să cadă la picioarele Sofiei. Totul se petrecu atât de repede, încât Sofie nu fu în stare să schițeze nici măcar cel mai mic gest. În câteva secunde ea ținea în mână plicul cel mare – și câinele galben dispăruse iarăși spre pădure. [...]

Deci acesta era mesagerul! Sofie respiră adânc. [...] Deschise plicul cel mare și începu să citească”.

Jostein Gaarder, *Lumea Sofiei* (trad. Mircea Ivănescu)

Observație: Pentru a facilita înțelegerea textului, în funcție de nivelul achizițiilor lingvistice ale elevului (tipul de bilingvism), precum și de tipul de lectură vizat, profesorul poate:

- să propună exerciții de prelectură, în vederea simplificării accesului la sensul cuvintelor subliniate;
- să adapteze textul dat, conform modelului prezentat;
- să prelucraze textul eliminând pasajele dificile.

Prezentarea secvenței de lecție (dezbatere):

- clasa se împarte în grupe de câte cinci-șase elevi care vor îndeplini anumite roluri pe parcursul activității;
 - roluri: a. *un mediator* care este și purtătorul de cuvânt al grupei (coordonează dezbaterile la nivelul grupei; formulează întrebări deschise și neutre, pentru a minimaliza dezacordul dintre părți; prezintă în fața clasei punctul de vedere al grupei);
 - b. *trei-patru membri* (rezolvă sarcinile de lucru, ajungând în finalul dezbaterii la consens);
 - c. *un observator* (consemnează modul în care participanții își îndeplinesc rolurile; prezintă în grupul mare ceea ce a consemnat, precizând în ce măsură mediatorul a fost și facilitator pe parcursul dezbaterii).
- sarcini la nivelul grupei:
 - a) Care dintre ideile/comportamentele/atitudinile din textul dat pot fi considerate stereotipuri sau prejudecăți?
 - b) Se poate considera că stereotipurile/prejudecățile identificate au impact asupra relațiilor interpersonale?

- **Sarcină de lucru individuală:** Prezintă, în scris, câte un exemplu relevant, din experiența de viață/de lectură/culturală, pentru fiecare aserțiune din textul-suport: *Există un simțământ natural al rușinii?*; *Lucrul cel mai înțelept e să știi că nu știi.*; *Adevărata cunoaștere vine dinăuntru.*; *Cine știe ce este drept va și face ce e drept.*
- **Sarcină de lucru frontală:** Comparați exemplele oferite din perspectiva unor aspecte comune/diferite (culturale, psihologice și sociale).

LISTĂ ORIENTATIVĂ DE OPERE/TEXTE RECOMANDATE

Notă: Se pot folosi texte integrale/fragmente adaptate, având lungimea de maximum 350-400 de cuvinte, din texte nonliterare sau literare, aparținând autorilor din lista orientativă, și nu numai. În cazul în care lungimea va fi mai mare, textul va fi împărțit obligatoriu în fragmente și va fi exploatat în etape. Numărul de texte-suport necesare pentru formarea competențelor generale și specifice este variabil, în funcție de nivelul clasei.

TEME OBLIGATORII

Literatura română:	Literatura universală:
<p>Tema: <i>Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea)</i></p> <p>Dan Lungu, <i>Fetița care s-a jucat de-a Dumnezeu</i> Ana Blandiana, <i>Ei merg pe role</i> Octavian Paler, <i>Deșertul pentru totdeauna</i> Adrian Chivu, <i>Strada</i> Mihai Eminescu, <i>Ce e amorul?/De ce nu-mi vii/ O, rămâi!/ Iubind în taină/Departate sunt de tine</i> Lucian Blaga, <i>Hronicul și cântecul vârstelor</i> G. Călinescu, <i>Enigma Otiliei</i> Mircea Eliade, <i>Romanul adolescentului miop</i> Simona Popescu, <i>Juventus – Despre mine aș fi vrut să scriu despre tine</i></p>	<p>Tom Butler-Bowdon, <i>50 de clasici. Psihologie. Sinteza celor mai importante 50 de cărți despre minte, personalitate și natura umană</i> Rachel Renée Russell, <i>Însemnările unei puștoaice</i> Fredrik Backman, <i>Bunica mi-a spus că-i pare rău</i> Fredrik Backman, <i>Oameni anxioși</i> Janne Teller, <i>Nimic</i> Kim Ligett, <i>Anul de grație</i> Pierre Lemaitre, <i>O viață și trei zile</i> William Golding, <i>Împăratul muștelor</i> Sean Covey, <i>Cele 7 obișnuințe ale adolescenților extraordinari de eficace</i> Christophe Andre, Francois Lelord, <i>Cum să ne exprimăm emoțiile și sentimentele</i> Gary Chapman, <i>Cele 5 limbațe ale iubirii pentru adolescenți</i> Paul Ekman, <i>Emoții pe față. Cum să citim sentimentele de pe chipul uman</i> Stephen Chbosky, <i>Jurnalul unui adolescent timid</i> Mark Levy, <i>Hoțul de umbră</i> Alex Hooper-Hodson, <i>52 de probleme ale adolescenților</i> Jane Austen, <i>Mândrie și prejudecată</i> Robert Musil, <i>Rătăcirile elevului Törless</i> Charlotte Bronte, <i>Jane Eyre</i> Paulo Coelho, <i>Alchimistul</i> Daniel Pennac, <i>Necazuri cu școala</i> Mark Haddon, <i>O întâmplare ciudată cu un câine la miezul nopții</i> Care Santos, <i>Minciuna</i> Care Santos, <i>Adevărul (continuarea romanului Minciuna)</i> Laurie Halse Anderson, <i>Vorbește! Codul secret al anilor de liceu</i> Virgine Grimaldi, <i>Era și timpul să aprind iar stelele</i> Allie Brosh, <i>O hiperbolă și jumătate</i> Sherman Alexie, <i>Jurnalul complet adevărat al unui indian cu jumătate de normă</i></p>
<p>Tema: <i>Orientare în carieră</i></p> <p>Georgiana Gherea, <i>Tehnici de învățare</i> Laura Poantă, <i>Doctorul de povești. Medicină și literatură</i> G. Călinescu, <i>Enigma Otiliei</i> Ileana Vulpescu, <i>Arta conversației</i></p>	<p>Charles Chaplin, <i>Viața mea</i> Dale Carnegie, <i>Secretele succesului</i> Donna Dunning, <i>Ce tip de carieră ți se potrivește?</i> Robin Sharma, <i>Călugărul care și-a vândut Ferrari-ul</i> Mihail Bulgakov, <i>Însemnările unui tânăr medic</i> Georges Michel, <i>Timidele aventuri ale unui spălător de geamuri</i> Haruki Murakami, <i>Meseria de romancier</i> Richard Nelson Bolles, <i>Ce culoare are parașuta ta?</i> Dale Carnegie, <i>Cum să câștigi prieteni și să influențezi lume</i> Viktor Frankl, <i>Omul în căutarea sensului vieții</i> Özge Samanci, <i>Îndrăznește să dezamăgești. O copilărie în Turcia</i></p>

<p>Tema: Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Lucian Boia, <i>Scurta istorie a dezastrelor naturale. Epidemii, cutremure și dereglări climatice</i> Doru Panaitescu, <i>Manifest pentru Dunăre</i> Adrian Popescu, <i>Planetă dificilă</i> Dan Mircea Cipariu, <i>Tsunami</i> Ionuț Popa, <i>100 de catastrofe naturale</i> Eugenia Moraru, <i>Mari catastrofe care au zguduit lumea</i> Valeria Chilese, <i>Catastrofe naturale</i> Ana Blandiana, <i>Întâmplări din grădina mea</i></p>	<p>Szvetlana Aleksijevics, <i>Rugăciune din Cernobîl</i> Delia Owens, <i>Acolo unde cântă racii</i> Andy Hertz, <i>Mutat la țară. Viața fără ceas din Londra în Apuseni</i> Susan Martineau, <i>Dezastre din viața reală</i> Jean -Pierre Dupuy, <i>Tsunami. Scurta metafizica a catastrofelor</i> Serhii Plokhly, <i>Cernobîl. Istoria unei catastrofe nucleare</i> Sorocovschi Victor, <i>Riscuri și catastrofe</i> Jean-Claude Rodet, Jacques Lalanne, <i>Ghid de supraviețuire în caz de catastrofe</i> Art Buchwald, <i>Aerul proaspăt te ucide</i></p>
---	--

TEME FACULTATIVE:

<p>Tema: Comportamente sociale (voluntariat, justiție și injustiție)</p> <p>Dan Lungu, <i>Sînt o babă comunistă</i> Cosmin Perța, <i>Anisia și uneltele fermecate</i> Liviu Rebreanu, <i>Cumpăna dreptății</i> Nichita Stănescu, <i>Același gând</i> I. L. Caragiale, <i>O scrisoare pierdută</i> Ioan Slavici, <i>Moara cu noroc</i> Ioana Pârvulescu, <i>Și eu am trăit în comunism</i></p>	<p>Malka Adler, <i>Frații de la Auschwitz</i> Suzanne Collins, <i>Jocurile foamei</i> Vida Gábor, <i>Povestea unei bălbâieli</i> Anne Frank, <i>Jurnalul Annei Frank</i> Harper Lee, <i>Să ucizi o pasăre cântătoare</i> Eva Heyman, <i>Am trăit atât de puțin</i> Jurga Vile și Lina Itagaki, <i>Haiku siberian</i> (roman grafic) Art Spiegelman, <i>Maus. Povestea unui supraviețuitor</i> (roman grafic) Marjane Satrapi, <i>Persepolis</i> (vol. I) (roman grafic) Robert Cormier, <i>Războiul ciocolatei</i> S. E. Hinton, <i>Proscriși</i></p>
--	---

<p>Tema: Adolescentul și lumea artelor</p> <p>Alexandra Mihalache, <i>Artă și cer</i> Marin Sorescu, <i>Portretul artistului</i> George Bacovia, <i>Largo</i> Vasile Florea, <i>Arta românească de la origini până în prezent</i> Ștefan Octavian Iosif, <i>Artiști</i> Rodica Nicoleta Ion, <i>Glossă pentru artiști</i> Adrian Păunescu, <i>Actorul</i> Eugen Ionescu, <i>Englezește fără profesor (Cântăreața cheală)</i> Vasile Drăguț, Vasile Florea, Dan Grigorescu, Marin Mihalache, <i>Pictura românească în imagini</i> Răzvan Petrescu, <i>Foxtrot XX</i> Ion Băieșu, <i>Balanța</i></p>	<p>Brett Helquist, <i>Pe urmele lui Vermeer</i> Oscar Wilde, <i>Portretul lui Dorian Gray</i> Alison Bechdel, <i>Casa veselă. O tragicomedie de familie</i> Elizabeth Lunday, <i>Viața secretă a marilor artiști</i> Robert Schnakenberg, <i>Viața secretă a marilor scriitori</i></p>
---	--

Tema: Dialoguri interculturale Mircea Eliade, <i>Maitreyi</i> Ioan Slavici, <i>Mara</i> Mircea Eliade, Ioan Petru Culianu, <i>Dialoguri întrerupte</i> Octavian Paler, <i>Convorbiri cu Daniel</i> Cristea-Enache Monastirea Argeşului	Mieko Kawakami, <i>Povești de vară</i> Montesquieu, <i>Scrisori persane</i> André Malraux, <i>Ispita Occidentului</i> Mór Jókai, <i>Voievodul țiganilor</i> Meşterul zidar Kelemen
---	--

a. Referințe științifice:

1. Cadrul european comun de referință pentru limbi. *Învățare. Predare. Evaluare*, Diviziunea Politici lingvistice Strasbourg, traducere coordonată și revizuită de G. Moldovanu, Tipografia Centrală, Chișinău, 2003.
2. *Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. The CEFR Companion Volume with New Descriptors*, Strasbourg, Council of Europe, 2018, disponibil pe: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>.
3. Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 – Literary Framework for Teachers): <http://ro.literaryframework.eu>
4. Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică: <https://ccd.intercultural.ro>
5. CRED – Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți, parte integrantă a Strategiei Europa 2020.
6. MOLDOVAN, Victoria, POP, Liana, URICARU, Lucia, *Nivel prag. Pentru învățarea limbii române ca limbă străină*, Strasbourg, Consiliul Europei, 2002.
7. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VASIU, Lavinia VÎLCU, Dina, *Descrierea minimală a limbii române (A1, A2, B1, B2)*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
8. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VÎLCU, Dina, *Exerciții audio (A1, A2, B1, B2, C1, C2). Româna ca limbă străină*, Editura Efes, Cluj-Napoca, 2009.
9. PLATON, Elena, BURLACU, Diana Viorela, SONEA, Ioana Silvia (coordonatori), *Procesul de predare- învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P3 – ciclul liceal*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
10. PLATON, Elena, VÎLCU, Dina (coordonatori), *Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P6 – ciclul liceal*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
11. PLATON, Elena (coord.), MANOLE, Veronica, VARGA, Cristina, LAZĂR, Andrei, *Evaluarea competențelor de comunicare orală în limba română – învățământul secundar (EVRO – P2)*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015.
12. PLATON, Elena (coord.), SONEA, Ioana, TARĂU, Ștefania, *Evaluarea competențelor de comunicare scrisă în limba română – învățământul secundar (EVRO – P4)*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015,
13. POP, Liana (coord.), *Româna A1-B1 (Manual. Seria Autodidact)*, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 2008;
14. Idem, *Româna B2-C1 (Manual. Seria Autodidact)*, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 2008; toate datele despre acest proiect, ca și unitățile de învățare sunt disponibile pe [AutoDidact - Manuale](http://AutoDidact-Manuale)
14. SONEA, Ioana, VASIU, Lavinia-Iunia, VÎLCU, Dina, *Manual de limba română ca limbă străină. Nivelul B1*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.
15. PLATON, Elena, ARIEȘAN, Antonela, BURLACU, Diana, *Manual de limba română ca limbă străină. Nivelul B2*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.
16. PLATON, Elena, *Româna ca limbă străină (RLS). Elemente de metadidactică*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.

b. Link-uri utile:

<http://video.elearning.ubbcluj.ro>
<https://davebirss.com/storydice/>
https://www.youtube.com/results?search_query=tedx+Romania
www.romanianvoice.com
<https://humanitas.ro/humanitas/colectii/biblioteca-virtuala>
https://respiro.ro/respiroteca/carti?qclid=CjwKCAjwx8ilBhBwEiwA2quaqs5nKWuAsXJqMHhzk3Z-KqNrtfctQ0v-vqOOgO0VQreTCCjZ9sCpxoCbG0QAvD_BwE

<https://www.isjcta.ro/wp-content/uploads/2013/06/Cadrul-European-Comun-de-Referinta-pentru-limbi.pdf>
<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
<https://msbook.pro/>
https://ed.ted.com/lessons?direction=desc&sort=featured-position&user_by_click=student
<https://youtube.com/teded>
<https://youtube.com/c/THECINEPUB> filme romanesti online

Grup de lucru:

Conf. dr. PLATON Elena	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
MOLNÁR Stefánia-Maria	Inspectoratul Școlar Județean Brașov
KAITAR Roxana Anca	Liceul Teologic Romano-Catolic „Hám János” Satu Mare
CSABAI Tünde	Liceul Teologic Romano-Catolic „Szent Laszló” Oradea
CSEREI Gyöngyvér	Liceul Teoretic „Nagy Mózes” Târgu Secuiesc
FORGÓ Éva-Erika	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas” Târgu-Mureș
GREGOROVICI Corina-Delia	Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău
KÖPE Andreea	Colegiul Național „Áprily Lajos”
MAIER Arnold	Colegiul Național „Kölcsey Ferenc”
SZÖCS Imre	Liceul Teoretic „Bolyai Farkas” Târgu-Mureș
ZAHARIA Alina-Voichița	Liceul Teoretic „Horváth János” Marghita

Membrii de drept ai grupului de lucru:

GEORGESCU Daniel	Ministerul Educației
CIOBANU Roxana-Ștefania	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
GEORGESCU Roxana-Irina	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
NISTOR Ciprian-Constantin	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație

Coordonator/Responsabil al grupului de lucru:

VÂRTIC MAYLA Iuliana	Ministerul Educației - DGMRP
----------------------	------------------------------

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației nr. 3019/10.01.2022
MINISTERUL EDUCAȚIEI

Programa școlară pentru disciplina

Limba și literatura română
pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară
– filiera tehnologică – ciclul inferior al liceului

Clasa a X-a

București

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară – filiera tehnologică – ciclul inferior al liceului, clasa a X-a*, are la bază *Planul-cadru de învățământ*, alocând tot trei ore, la fel ca în cazul *Limbii și literaturii române* ca limbă maternă. Învățământului profesional de trei ani îi sunt alocate două ore în TC.

În deplină armonie cu *Programa* pentru clasa a IX-a, destinată vorbitorilor nonnativi (pentru care limba română constituie o limbă nematernă – RLNM), și programa consacrată clasei a X-a respectă abordarea teoretică promovată în politicile lingvistice europene. Reamintim că este vorba atât despre perspectiva *comunicativ-funcțională*, cât și despre cea *acțională*, cea din urmă considerând elevul un actor care trebuie să îndeplinească anumite roluri ca membru al societății. Pentru a asigura o bună pregătire a lui, în vederea îndeplinirii acestor roluri, în cadrul lecțiilor de limba și literatura română vor trebui formulate niște sarcini cât mai autentice, respectiv cât mai apropiate cu putință de acelea pe care le va avea de îndeplinit în viața reală, în diverse situații de comunicare, în cadrul unor domenii particulare de activitate.

Și în acest caz, s-au păstrat, ca puncte de reper fundamentale, *Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECRL)* și, mai cu seamă, suplimentul publicat în 2018, *Companion Volume*, întrucât acestea asigură o bază comună de referință pentru standardizarea procesului de predare-învățare-evaluare a oricărei limbi nematerne. În același timp, pentru adaptarea cât mai corectă a descriptorilor din CECRL, care descriu în detaliu performanțele elevilor într-un anumit stadiu al parcursului lor de învățare, dar care au un caracter general, valabil pentru toate limbile, s-a utilizat *Descrierea minimală a limbii române*, mai exact, benzile aferente nivelurilor B2 și B2+, atât în privința funcțiilor de comunicare, cât și a elementelor de construcție a comunicării sau a tipurilor de texte.

Având ca fundament aceleași documente de referință, este firesc ca și actuala programă să respecte, în linii mari, structura celei de clasa a IX-a, urmărind același obiectiv fundamental: reorientarea întregului proces de predare-învățare-evaluare a limbii și literaturii române, astfel încât accentul să nu mai cadă pe transmiterea de conținuturi, ci pe formarea competenței comunicative în limba română, în cele patru componente esențiale ale sale, circumscrise în tabloul deja cunoscut al celor patru competențe generale.

Așadar, Programă pentru clasa a X-a asigură o continuitate firească față de cea pentru clasa a IX-a destinată elevilor din școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, încurajând respectarea aceluiași demers didactic cu caracter pragmatic și aplicativ. Cu toate că valorifică achizițiile anterioare, programa adaugă, în mod progresiv, noi elemente menite să aprofundeze și să nuanțeze competențele formate inițial. De exemplu, în cazul competenței de receptare scrisă, comparativ cu programa de clasa a IX-a, la competența specifică *Realizarea lecturii ca activitate independentă în texte literare/nonliterare*, s-a adăugat o dimensiune nouă: *Realizarea de inferențe sau supoziții pornind de la titlul unui articol de ziar sau de revistă*. Această ultimă abilitate nu poate fi vizată înainte de nivelul B1, ci, mai degrabă, după atingerea nivelului B2, fiindcă, până la nivelul prag, se consideră că cititorul nonnativ nu este capabil, din punct de vedere cognitiv, să facă inferențe pentru a descifra sensul implicit al textului sau sensul figurat al anumitor cuvinte. De asemenea, la *Producerea mesajului oral și scris*, dacă elevii de clasa a IX-a sunt capabili să scrie o cronică sau o recenzie simplă, pentru un film, un program TV sau o carte, utilizând un limbaj relativ simplu, în clasa a X-a ei trebuie deja să fie capabili să elaboreze o cronică/recenzie detaliată, într-un limbaj clar și fluent. Nu în ultimul rând, la competența specifică medierii: *Formularea, în scris sau oral, a unui răspuns personal și/sau critic față de texte literare și nonliterare în scopul comparării cu punctele de vedere ale colegilor și a revizuirii propriului răspuns*, se propune, de data aceasta, introducerea unor activități care să favorizeze nu doar capacitatea de a explica interesul și reacțiile personale pentru anumite pasaje/întâmplări dintr-o operă literară, în vederea suscitării interesului altor vorbitori, ci și pe aceea de a argumenta propriile reacții, în vederea confruntării lor cu opiniile colegilor. Conținuturile din programă sunt organizate tematic. S-au propus trei noi teme, din care, la învățământul profesional se vor realiza doar două.

Evident că, și în cazul acestei programe, s-a ținut cont de principiul de bază al didacticii limbilor, inclus și printre recomandările proiectului CRED, și anume *centrarea întregului proces educativ pe elev*. De aici derivă promovarea unui *curriculum flexibil*, permițând adaptarea activităților de învățare la caracteristicile de vârstă ale elevilor, la stilurile de învățare, la nevoile, interesele și aptitudinile acestora, dar, mai ales, la nivelul lor de competență lingvistică, respectându-se diversitatea etnoculturală, lingvistică, religioasă etc.

Nu trebuie să uităm că rezultatele pe care urmărim să le obținem la finalul procesului de învățare sunt cele care orientează întregul proces de proiectare, implementare și evaluare a curriculumului. Doar în acest mod putem construi parcursuri de învățare diferențiate, personalizând traseul didactic și crescând garanția obținerii egalității de șanse.

Structura programei școlare pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* – filiera tehnologică, ciclul inferior al liceului, clasa a X-a – include, după *Nota de prezentare*:

I. *Competențele generale*, identice cu cele de la clasa a IX-a, întrucât reprezintă cele patru direcții fundamentale din paradigma actuală a procesului de predare-învățare a unei limbi de către vorbitorii nonnativi, prevăzute în *Companion Volume*:

1. *receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare;*
2. *producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare;*
3. *interacțiunea orală și scrisă;*
4. *medierea culturală în context plurilingv și pluricultural.*

II. *Competențe specifice*, cu exemple de *activități de învățare*, care decurg logic din competențele generale și care specifică obiectivele de îndeplinit, respectiv rezultatele la care trebuie să ajungă elevul la sfârșitul clasei a X-a.

III. *Conținuturi*, care vin în sprijinul formării și al dezvoltării tuturor competențelor specifice și generale.

IV. *Sugestii metodologice*, unde sunt cuprinse atât câteva indicații generale, cât și exemple de activități concrete pentru profesor, care va construi modele similare pentru sprijinirea procesului de dezvoltare și de rafinare a competențelor vizate.

Bineînțeles că, alături de aceste sugestii, profesorul va trebui să selecteze riguros atât cele mai potrivite materiale-suport, cât și cele mai eficiente metode de predare, în măsură să asigure o însușire cât mai rapidă și mai eficientă a limbii și a literaturii române de către elevii din clasa a X-a.

COMPETENȚE GENERALE

- 1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 3. Interacțiunea orală și scrisă*
- 4. Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural*

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CLASA a X-a

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat într-un limbaj standard sau colocvial, întâlnit în mod normal în viața personală, socială sau profesională</p> <ul style="list-style-type: none"> - compararea informațiilor care formează imaginea de ansamblu a textului - sintetizarea diferitelor relații dintre mesajul textului și experiența sau cunoștințele anterioare ale receptorului - înțelegerea ideilor principale dintr-un mesaj formulat într-un limbaj colocvial, pe teme familiare sau de interes personal - diferențierea temei generale a unui mesaj oral sau scris de elementele specifice (de exemplu idei, cuvinte-cheie) - deducerea contextului în care au loc diferitele tipuri de comunicare în mesajul audiat/citit - utilizarea unor strategii variate pentru înțelegerea globală a mesajului dintr-un text audiat/citit
<p>1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme de interes personal sau profesional</p> <ul style="list-style-type: none"> - deducerea din context a înțelesului unor elemente necunoscute dintr-un mesaj oral sau scris - identificarea unor informații esențiale și de detaliu din diferite tipuri de texte - înțelegerea unor idei și opinii exprimate în texte orale sau scrise, pe teme de interes personal sau profesional - recunoașterea organizării logice a unui text literar sau nonliterar - identificarea temei dintr-un text audiat sau scris
<p>1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea procedeelor de ambiguizare (polisemie, omonimie, metaforă), cu scopul de a deduce și de a înțelege mesajul textului oral sau scris - identificarea componentei principale a atitudinii vorbitorului față de mesajul receptat (enunț real, optativ, dubitativ, imperativ) - identificarea surselor umorului, ale ironiei etc., dintr-un discurs pe teme cotidiene
<p>1.4. Recunoașterea diferitelor structuri discursive dintr-un mesaj oral sau scris</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea specificului structurilor discursive (descriptiv/narativ/explicativ), pentru înțelegerea adecvată a mesajului textului oral sau scris - compararea unor texte redactate în varii registre lingvistice, în vederea diferențierii acestora - sesizarea caracterului funcțional al structurilor discursive
<p>1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare pe teme actuale, ca activitate independentă</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul unui articol de ziar sau de revistă - înțelegerea unui text scris, în versuri sau proză, într-un limbaj clar, neelaborat - dobândirea independenței în lectură, cu folosirea adecvată a dicționarului și a altor elemente de sprijin

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe teme diverse</p> <p>- descrierea experiențelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea clară, detaliată, a unor subiecte variate, legate de domeniul propriu de interes, prin evidențierea semnificației personale a evenimentului sau a experienței descrise - exprimarea și explicarea clară, detaliată, a sentimentelor și a reacțiilor provocate de diferite evenimente și experiențe - relatarea detaliată, în ordine cronologică, a unor întâmplări complexe (reale sau fictive) <p>- oferirea de informații:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transmiterea unor informații detaliate, a unor sfaturi complexe pe teme diverse; explicarea unor proceduri complexe - prezentarea clară și detaliată a unor instrucțiuni <p>- argumentarea unui punct de vedere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea de argumente, contraargumente și explicații clare, referitoare la diferite: acțiuni personale, planuri, opinii, subiecte cotidiene etc., folosind un limbaj fluent - susținerea unor argumente/contraargumente, prin punerea în evidență a aspectelor principale și a detaliilor relevante - construirea unei serii de argumente justificate, prin compararea avantajelor și a dezavantajelor diferitelor opțiuni

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
2.2. Susținerea unui discurs public, pe teme diverse: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu <ul style="list-style-type: none"> - formularea de anunțuri clare, fluente și spontane, pe teme diverse/despre diferite evenimente - susținerea unei prezentări detaliate, pregătite în prealabil, pe teme diverse, subliniind asemănările și diferențele, punctele-cheie și detaliile semnificative - formularea de răspunsuri spontane și fluente la întrebările adresate
2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme diverse, legate de domeniul propriu de interes <ul style="list-style-type: none"> - redactarea unor texte clare și detaliate, pe teme variate, din domeniul propriu de interes sau legate de experiențele de lectură - prezentarea scrisă a unor evenimente reale sau imaginare, prin sintetizarea informațiilor și a argumentelor provenite din diverse surse
2.4. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă <ul style="list-style-type: none"> - planificarea mesajului oral sau scris, în acord cu scopul și cu contextul comunicării, având în vedere posibilitatea apariției unor situații/reacții neașteptate - monitorizarea atentă a erorilor în vederea remedierii propriului mesaj

3. Interacțiunea orală și scrisă
3.1. Participarea la interacțiuni orale, în diverse situații de viață sau pornind de la textele citite <ul style="list-style-type: none"> - participarea la conversații informale și formale, în diverse situații de comunicare, utilizând un limbaj adecvat, fluent și corect din punct de vedere gramatical - participarea la discuții informale și formale, în diverse situații de comunicare, prin compararea diferitelor informații și opțiuni - comentarea spontană a opiniilor interlocutorului, în diverse situații de comunicare, formulând întrebări spontane, explicații/argumente clare - cooperarea centrată pe obiective precise, în diverse contexte, prin explicarea clară a unei probleme/cauze/consecințe - obținerea de bunuri și servicii, în diverse situații de comunicare cotidiană, comparând mai multe opțiuni posibile - implicarea într-un schimb de informații detaliate, cu diferite tipuri de interlocutori, pe teme concrete și abstracte - acordarea/luarea unui interviu spontan, pe diverse teme din sfera de interes personal și/sau educațional - utilizarea spontană a sistemului de telecomunicații pentru o comunicare eficientă, în diverse situații de comunicare
3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în diverse situații de viață sau pornind de la textele citite <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor note și mesaje detaliate, completarea de formulare necesare în diverse situații de comunicare - redactarea corespondenței tradiționale și on-line, pe teme concrete și abstracte sau din domeniul educațional, prin utilizarea expresiilor colocviale/a formulelor de adresare formală/a structurilor convenționale: scrisori personale/educaționale și email-uri - utilizarea fluentă și eficientă a limbii în corespondența personală: descrierea detaliată a experiențelor personale, formularea întrebărilor sugestive
3.3. Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă <ul style="list-style-type: none"> - solicitarea și preluarea spontană a cuvântului într-o conversație în pereche sau în grup - utilizarea strategiilor de cooperare în diverse situații de comunicare - oferirea de feedback spontan și fluent, pentru a facilita menținerea interacțiunii orale și scrise - rezumarea și evaluarea ideilor-cheie dintr-un anumit stadiu al interacțiunii orale/scrise și propunerea de soluții pentru etapele următoare - clarificarea spontană a mesajului, în funcție de sesizarea neînțelegerii/a înțelegerii greșite a mesajului sau la solicitarea interlocutorului - solicitarea unor explicații sau clarificări detaliate și spontane, într-o interacțiune scrisă/orală

4. Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural
4.1. Facilitarea înțelegerii raportului dintre mesajul global și informațiile detaliate, legate de situații concrete de viață sau desprinse din texte literare/nonliterare, prin realizarea unor prezentări orale/scrise <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor puncte de vedere similare, identificate în diverse texte - transmiterea unor informații detaliate din diverse tipuri de scrisori/pasaje din texte complexe, în funcție de mesajul global

<ul style="list-style-type: none"> - rezumarea unor texte scrise și orale pe subiecte generale - relatarea unor fapte la care a asistat nemijlocit, prin accentuarea detaliilor
4.2. Prezentarea orală sau scrisă a raportului dintre informațiile explicite și implicite identificate într-un text literar/nonliterar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare în altul <ul style="list-style-type: none"> - redarea în scris a relației dintre informațiile explicite și implicite identificate într-un discurs, dezbateri, jurnal TV, știri de radio etc. - prezentarea orală a informațiilor din texte multimodale - sintetizarea în scris a punctelor de vedere identificate într-o dezbateri, pe parcursul unui schimb de idei etc.
4.3. Formularea argumentată a asemănărilor și a deosebirilor dintre mesajele unor texte literare/nonliterare, în vederea comparării propriului punct de vedere cu cel al colegilor <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea ideilor desprinse în urma comparării mesajelor unor texte literare/nonliterare, filme artistice/documentare sau spectacole de teatru - motivarea reacțiilor, a emoțiilor și a sentimentelor generate de un anumit personaj, susținute cu exemple și argumente din textul literar - argumentarea interesului și a reacțiilor personale pentru anumite pasaje/întâmplări dintr-un text literar/nonliterar, în vederea confruntării cu opiniile colegilor
4.4. Stabilirea unor legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru compararea propriilor principii și valori cu principiile și valorile celui alt <ul style="list-style-type: none"> - compararea unor situații specifice dintr-un text literar/nonliterar cu situații asemănătoare din experiența de viață - revizuirea principiilor și a valorilor proprii după activitatea de interpretare a unor texte literare/nonliterare, filme artistice/spectacole de teatru etc.
4.5. Stimularea dialogului intercultural, prin exprimarea înțelegerii și a aprecierii față de sentimentele și opiniile celui alt <ul style="list-style-type: none"> - interpretarea unor texte literare/nonliterare sau a unor materiale audiovideo sugestive, cu scopul identificării aspectelor identitare (apartenența la o anumită etnie/cultură etc.) - identificarea în textele literare/nonliterare a aspectelor care fac posibilă comunicarea dintre culturi, în vederea exprimării empatiei și a toleranței - prezentarea reperelor identitare comune, identificate în texte literare/nonliterare aparținând culturii române, maghiare sau universale, prin argumentarea cu citate și/sau situații din textele citite

CONȚINUTURI

Domeniile de conținut vor fi abordate tematic, urmărindu-se formarea competențelor generale și specifice. Se vor aborda cele trei teme obligatorii pentru clasa a X-a. Clasele de la învățământul profesional vor parcurge două teme, la alegere.

Notă: Profesorul va selecta conținuturile în funcție de specificul clasei și de contextul de predare.

Teme obligatorii	
<ul style="list-style-type: none"> • Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea) • Orientarea în carieră • Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) 	

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
1. RECEPTAREA MESAJULUI ORAL ȘI SCRIS, ÎN DIFERITE SITUAȚII DE COMUNICARE 1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, format într-un limbaj standard sau colocvial, întâlnit în mod normal în viața personală, socială, academică sau profesională	Tema 1. Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea) Tema 2. Orientarea în carieră Tema 3. Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale) Identificarea mesajului global din diferite tipuri de texte și a particularităților comunicării orale și scrise TC: Tema 1: interviuri, texte informative/multimodale, bloguri, despre adolescență/sentimente/felul uman de a fi Tema 2: emisiuni radio-TV, pliante, anunțuri, prezentări audio-video, pagini web, texte informative, broșuri, ghiduri despre hobby-uri/carieră/evoluție profesională Tema 3: documentare, articole, prezentări audio-video, materiale media despre mediul înconjurător

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Înțelegerea relației dintre experiența personală și mesajul comunicat în: TC: Tema 1: articole media, platforme dedicate adolescenților, teste de personalitate, emisiuni radio-tv, podcast-uri, bloguri despre dezvoltare personală, rețele de socializare Tema 2: documentare, interviuri, bloguri, vloguri, platforme specializate, conversații, anunțuri, având ca temă dezvoltarea profesională Tema 3: corespondență formală, instrucțiuni privind comportamentul în situații de calamități/dezastre naturale, texte literare/nonliterare, narative/descriptive având ca temă mediul înconjurător</p> <p>Selectarea strategiilor adecvate pentru lucrul cu diferite tipuri de texte audiate/citite: TC: Tema 1: sondaje, comentarii de pe pagini de socializare, știri, articole, jurnale Tema 2: documente personale, corespondență formală, pagini web, site-uri de specialitate, aplicații și platforme, articole în mass-media și pe rețelele de socializare, audio-ghiduri, recomandări, curriculum vitae Tema 3: prospecte, îndrumări, regulamente, reportaje, pagini media specializate, documentare, bloguri, vloguri</p>
<p>1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme de interes personal sau profesional</p>	<p>Selectarea informațiilor esențiale din: TC: Tema 1: bloguri, vloguri, interviuri, articole în mass-media și pe rețelele de socializare, sondaje de opinie Tema 2: broșuri, ghiduri, pagini web, site-uri, aplicații și platforme, articole în mass-media și pe rețelele de socializare Tema 3: bloguri, vloguri, articole, podcasturi, interviuri, emisiuni radio-tv</p> <p>Identificarea ariilor semantice din: TC: Tema 1: texte descriptive/narative sondaje de opinie, interviuri, podcast-uri Tema 2: articole, prezentări, discursuri publice, interviuri, reportaje, emisiuni radio-tv; Tema 3: discursuri publice, interviuri, reportaje, texte informative și multimodale</p> <p>Localizarea unor informații de detaliu din: TC: Tema 1: postări pe site-uri, platforme dedicate adolescenților, emisiuni radio-tv, texte literare/nonliterare, narative/descriptive podcast-uri Tema 2: articole, podcast-uri, interviuri, bloguri, vloguri, conversații, anunțuri, aplicații, platforme legate de cariera profesională Tema 3: postări pe site-uri, bloguri, vloguri, articole, podcast-uri, interviuri, emisiuni radio-tv pe teme de mediu</p> <p>Identificarea punctelor de vedere, a atitudinilor și a sentimentelor exprimate în: TC: Tema 1: conversații informale și formale, interviuri, articole, reportaje, opinii online, corespondență (informală și formală/tradițională și electronică), bloguri, vloguri, podcast-uri Tema 2: bloguri, vloguri, podcast-uri, interviuri, articole, reportaje, anunțuri, reclame Tema 3: emisiuni radio-tv, podcast-uri, conversații informale și formale, interviuri, articole, reportaje, comentarii, opinii online</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitatea și claritatea unui mesaj oral sau scris	<p>Recunoașterea procedeeelor de ambiguizare (polisemie, omonimie, metonimie, metaforă), cu scopul de a deduce și de a înțelege mesajul unui text oral sau scris: TC: Tema 1: scrisori; interviuri pe teme variate; prezentări, discuții și dezbateri, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: recomandări, descrieri, interviuri pe teme variate; sondaje de opinie, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: emisiuni radio-tv, reclame detaliate, audio-ghiduri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Identificarea componentei principale a atitudinii vorbitorului față de mesajul receptat (enunț real, optativ, dubitativ, imperativ): TC: Tema 1: emisiuni de divertisment, glume, texte pentru stand-up comedy pe tema imaginii de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: reclame, postări online, texte pentru rețele de socializare, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: texte narative, audio-ghiduri, emisiuni radio-tv, bloguri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Identificarea surselor umorului, ale ironiei etc., dintr-un discurs pe teme cotidiene: TC: Tema 1: texte literare, emisiuni de divertisment, texte pe tema imaginii de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: reclame, postări online, texte pentru rețele de socializare, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: texte informative, articole, emisiuni radio-tv, bloguri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p>
1.4. Recunoașterea diferitelor structuri discursive dintr-un mesaj oral sau scris	<p>Identificarea specificului structurilor discursive (descriptiv/narativ/explicativ) pentru înțelegerea adecvată a mesajului textului oral sau scris în: TC: Tema 1: texte literare/nonliterare, narative/descriptive/explicative/multimodale, conversații formale/informale, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: puncte de vedere, emisiuni radio-tv, articole, ghiduri, oferte, anunțuri, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: emisiuni radio-tv, texte literare/nonliterare, narative/descriptive/explicative/multimodale, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Sesizarea caracterului funcțional al structurilor discursive: TC: Tema 1: emisiuni radio-tv, texte literare/nonliterare, narative/descriptive/multimodale, având ca temă imaginea de sine în adolescență (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: puncte de vedere, emisiuni radio-tv, articole, interviuri pe teme specifice vârstei, oferte, anunțuri, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: reportaje, emisiuni, articole, bloguri, vloguri, reclame, ghiduri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p>
1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare pe teme actuale, ca activitate independentă	<p>Realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul unui articol de ziar sau de revistă: TC: Tema 1: bloguri, texte informative, articole de ziar/revistă, având ca temă adolescența (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: bloguri, texte preluate din mass-media, interviuri, reclame, având ca temă orientarea în carieră</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Tema 3 texte literare/nonliterare, narative/descriptive/multimodale, interviuri, articole, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Înțelegerea unui text scris în versuri sau proză, într-un limbaj clar, neelaborat din: TC: Tema 1: articole, reportaje, texte literare (proză scurtă, poezie contemporană,) având ca temă adolescența (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: prezentări, texte expositive și descriptive, narative, argumentative, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: texte literare/nonliterare, multimodale, e-book-uri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Dobândirea independenței în lectură, cu folosirea adecvată a dicționarului și a altor elemente de sprijin: TC: Tema 1: texte literare/nonliterare, narative/descriptive/multimodale, e-book-uri, având ca temă adolescența (lumea sentimentelor, personalitatea, natura umană) Tema 2: corespondență formală/informală, narative, având ca temă orientarea în carieră Tema 3: articole, ghiduri, sondaje de opinie, interviuri, reportaje, broșuri, având ca temă mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p>
<p>2. PRODUCEREA MESAJULUI ORAL ȘI SCRIS, ÎN DIFERITE SITUAȚII DE COMUNICARE</p> <p>2.1. Susținerea unui monolog descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe teme diverse</p>	<p>Descrierea detaliată a experiențelor: TC: Tema 1: prezentarea detaliată a unor emoții, sentimente, reacții/a unor persoane/evenimente importante din viața adolescenților/a unei experiențe legate de perioada adolescenței Tema 2: prezentarea detaliată a unor profesii și cariere, a unei experiențe dobândite prin muncă fizică, voluntariat etc.; descrierea activității unor personalități cu o carieră deosebită/interesantă/neobișnuită etc. Tema 3: prezentarea detaliată a unor dezastre naturale/a unor evenimente majore din mediul înconjurător</p> <p>Descrierea orală clară și fluentă a unor activități, obiceiuri cotidiene TC: Tema 1: descrierea clară și fluentă a unor activități cu impact asupra imaginii de sine etc. Tema 2: prezentarea clară și fluentă a unor activități specifice diferitelor profesii/a programului zilnic aferent etc. Tema 3: prezentarea clară și fluentă a unor activități/obiceiuri prin care se reduce consumul de energie/care distrug mediul înconjurător etc.</p> <p>Narațiune orală detaliată: TC: Tema 1: redarea detaliată a unor întâmplări reale sau fictive din perioada adolescenței etc. Tema 2: relatarea detaliată a unei întâmplări reale sau fictive petrecute în timpul exersării/experimentării unor profesii etc. Tema 3: relatarea detaliată a unor evenimente/întâmplări din mediul înconjurător etc.</p> <p>Explicarea clară și amănunțită a unor proceduri, a unor instrucțiuni: TC: Tema 1: oferirea unor explicații clare legate de trăsăturile de personalitate; oferirea unor recomandări legate de managementul sentimentelor, al reacțiilor negative etc.</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
<p>2.2. Susținerea unui discurs public: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu, pe teme diverse</p> <p>2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme diverse, legate de domeniul propriu de interes.</p> <p>2.4. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă</p>	<p>Tema 2: explicarea clară a responsabilităților legate de diverse profesii; oferirea unor sfaturi/instrucțiuni complexe pentru a completa un curriculum vitae etc.</p> <p>Tema 3: oferirea unor sfaturi/instrucțiuni pentru protejarea mediului înconjurător/reducerea consumului de energie; explicarea comportamentului adecvat în timpul diferitelor dezastre naturale etc.</p> <p>Argumentare orală clară și fluentă: TC: Tema 1: prezentarea clară și fluentă a beneficiilor vârstei adolescenței/a diferitelor temperamente/trăsături de personalitate, a avantajelor/a dezavantajelor diverselor comportamente/reacții adolescente Tema 2: prezentarea clară și fluentă a avantajelor și a dezavantajelor alegerii unor profesii/cariere etc. Tema 3: prezentarea clară și fluentă a avantajelor și a dezavantajelor diferitelor surse de energie etc.</p> <p>Formulare de anunțuri clare, fluente și spontane: TC: Tema 1: formularea unor anunțuri pentru evenimente agreate de adolescenți/pentru organizarea unor ateliere de psihologie etc. Tema 2: formularea unor anunțuri pentru ocuparea unui post vacant/pentru organizarea unor evenimente informative privind diferite profesii/part-time jobs etc. Tema 3: formularea anunțurilor pentru evenimente legate de cunoașterea mediului înconjurător/ pentru lansarea unei aplicații SmartCity/Greenpeace etc.</p> <p>Susținerea unei prezentări detaliate despre: TC: Tema 1: diferite sentimente/natura umană etc. Tema 2: diferite profesii/ formarea unei cariere Tema 3: mediul înconjurător/dezastre naturale/surse de energie etc.</p> <p>Formulare de răspunsuri spontane pentru întrebări cu privire la: TC: Tema 1: sentimente și reacții/natura umană etc.; Tema 2: modul în care se lucrează în cadrul diferitelor profesii etc.; Tema 3: modul în care se poate elimina consumul excesiv al resurselor din mediul înconjurător etc.</p> <p>Nararea detaliată a unor întâmplări reale sau fictive: TC: Tema 1: povestirea unei întâlniri cu un idol/cu un prieten etc. Tema 2: povestirea unei întâlniri cu reprezentanții unor profesii/unei vizite la zilele deschise ale unei firme etc. Tema 3: povestirea unor situații cauzate de dezastre naturale/din timpul unei întâlniri pe tema surselor de energie etc.</p> <p>APLICATIV (se aplică în cazul fiecărei arii tematice) Planificarea – pregătirea mesajului: actualizarea elementelor lexicale achiziționate sau însușirea unora noi, adecvate noilor contexte, stabilirea ideilor mesajului (activități de prelectură/preascultare) etc. Compensarea – descrierea caracteristicilor unui obiect concret, în cazul în care nu se cunoaște denumirea potrivită (de exemplu, „persoană care nu comunică mult” = introvertit) Exprimarea sensului unui termen, prin substituirea cu un altul, care are sens asemănător (de exemplu, „trist” = melancolic) Utilizarea parafrazei pentru a oculta golurile lexicale și structurale (de exemplu, „situația în care totul este acoperit de apă” = inundație)</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Utilizarea unui cuvânt din limba maternă, solicitând validare sau corectare (<i>de exemplu</i>, "Cum se spune la...?")</p> <p>Monitorizarea și remediarea:</p> <p>Monitorizarea conștientă a propriului discurs, în scopul identificării și al corectării celor mai frecvente greșeli (<i>de exemplu</i>, notarea sistematică a celor mai frecvente greșeli);</p> <p>Autocorectarea confuziilor în utilizarea cuvintelor/expresiilor care pot provoca neînțelegeri/înțelegerea greșită (<i>de exemplu</i>, confuzia dintre <i>cooperant</i> și <i>cooperat</i>);</p> <p>Solicitarea confirmării privind corectitudinea unei forme folosite (<i>de exemplu</i>, solicitarea unui feedback din partea interlocutorului: „Cum este corect? <i>Spală mașina lui.</i> sau <i>Își spală mașina.</i>”)</p>
<p>3. INTERACȚIUNEA ORALĂ ȘI SCRISĂ</p> <p>3.1. Participarea la interacțiuni orale, în diverse situații de viață sau pornind de la textele citite</p>	<p>Dialoguri informale și formale:</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: participarea la dialoguri informale/formale pe teme ca imaginea de sine/schimbările fizice, psihice prin care trece un adolescent etc.</p> <p>Tema 2: participarea la dialoguri informale/formale cu reprezentanții unor profesii etc.</p> <p>Tema 3: participarea la dialoguri informale/formale pe tema mediului înconjurător etc.</p> <p>Conversații fluente (Cooperare centrată pe obiective precise):</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: realizarea unor conversații pentru clarificarea unor reacții umane/sentimente/neînțelegeri/programare la un psiholog etc.</p> <p>Tema 2: participarea la unele conversații pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă; solicitarea de informații privind programul de lucru etc.</p> <p>Tema 3: realizarea unor conversații pentru identificarea problemelor din mediul înconjurător etc.</p> <p>Obținere de bunuri și servicii (utilizarea achizițiilor lingvistice în situații de viață cotidiene):</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: participarea la un dialog pentru înscrierea la o conferință/un workshop pentru adolescenți pe tema imaginii de sine etc.</p> <p>Tema 2: realizarea unor conversații pentru achiziționarea unor servicii prestate de reprezentanții anumitor profesii etc.</p> <p>Tema 3: participarea la un dialog pentru plățirea unei asigurări pentru dezastre naturale/pentru instalarea unor surse de energii moderne etc.</p> <p>Exprimarea fluentă a opiniei (Schimb de informații):</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: prezentarea opiniei în legătură cu un articol despre adolescenți/lumea sentimentelor/imaginea de sine sau cu un reportaj despre natura umană etc.</p> <p>Tema 2: susținerea opiniei în legătură cu un articol/reportaj despre diferite profesii/cariere etc.</p> <p>Tema 3: prezentarea opiniei în legătură cu un articol/reportaj despre sursele de energie etc.</p> <p>Realizarea unui interviu, real sau fictiv:</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: realizarea unui interviu fictiv cu un adolescent/psiholog/sociolog etc.</p> <p>Tema 2: realizarea unui interviu cu reprezentanții diferitelor profesii etc.</p> <p>Tema 3: realizarea unui interviu cu un activist de mediu/cu reprezentantul unei asociații pentru protejarea mediului etc.</p>

Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară – filiera tehnologică – ciclul inferior al liceului – clasa a X-a

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>Tema 2: negocierea unui punct de vedere comun în ceea ce privește opiniile diferite în legătură cu o anumită meserie/un anumit job</p> <p>Tema 3: rezumarea unui text literar pe tema naturii, aparținând unui scriitor din comunitatea/ regiunea de proveniență/din literatura universală a cărei operă este bilingvă; de exemplu, română și germană/maghiară și română etc.</p>
<p>4.2. Prezentarea orală sau scrisă a raportului dintre informațiile explicite și implicite identificate într-un text literar/nonliterar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare în altul</p>	<p>Prezentarea raportului dintre informațiile explicite și implicite, trecând de la un tip de comunicare la altul (de la oral la scris și de la scris la oral):</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: realizarea unei hărți conceptuale, pornind de la un text audiat pe tema autocunoașterii în adolescență</p> <p>Tema 2: realizarea unui joc de rol cu tema „Bursa locurilor de muncă”/ „Bursa programelor de studii”, prelucrând informații de pe site-uri specializate</p> <p>Tema 3: prezentarea în scris a beneficiilor surselor de energie regenerabilă, în urma vizionării unor filme documentare</p>
<p>4.3. Formularea argumentată a asemănarilor și a deosebirilor dintre mesajele unor texte literare /nonliterare, în vederea comparării propriului punct de vedere cu cel al colegilor</p>	<p>Prezentarea comparativă a mesajelor unor texte literare/nonliterare, punctând asemănările și deosebirile:</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: compararea viziunii despre relația dintre adolescentului cu lumea adulților într-un text literar și unul nonliterar</p> <p>Tema 2: realizarea cu colegii de clasă a unor jocuri de rol pe tema interviului de angajare</p> <p>Tema 3: realizarea și prezentarea unui portofoliu pe tema unor dezastre naturale care au schimbat lumea, surprinse în texte literare și/sau nonliterare</p>
<p>4.4. Stabilirea unor legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru compararea propriilor principii și valori cu principiile și valorile celui alt</p>	<p>Schimbarea perspectivei personale, pe baza experienței de lectură:</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: transformarea textelor literare pe tema naturii umane în texte nonliterare</p> <p>Tema 2: realizarea unui material multimedia privind noțiunea de „networking social”, pe baza textelor citite/audiate</p> <p>Tema 3: concurs de afișe pe tema „Siguranța personală în contextul unor problemele ecologice”</p> <p>Compararea informațiilor desprinse din texte/situații de viață privind diferite aspecte culturale, psihologice și sociale cu perspectiva personală:</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: prezentarea comparativă a învățăturilor textelor literare/nonliterare privind diferite aspecte culturale, psihologice și sociale</p> <p>Tema 2: analiza unor texte/filme care reflectă modele/ posibilități de realizare personală</p> <p>Tema 3: dezbateri privind comportamentele adecvate în diverse situații de risc ecologic</p>
<p>4.5. Stimularea dialogului intercultural prin exprimarea înțelegerii și a aprecierii față de sentimentele și opiniile celui alt</p>	<p>Motivarea aprecierii față de valorile alterității:</p> <p>TC:</p> <p>Tema 1: analiza comparativă a motivului trecerii de la copilărie la adolescență și/sau de la adolescență la maturitate, în culturi diferite</p> <p>Tema 2: masă rotundă pe tema profesiilor celor mai dorite profesii de tinerii absolvenți din medii culturale diferite</p> <p>Tema 3: prezentarea orală și/sau scrisă a imaginii unui dezastru natural în texte literare și producții artistice din cultura proprie și din alte culturi</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
FUNCȚII COMUNICATIVE	<ul style="list-style-type: none"> • a se adresa cuiva direct • a iniția/a menține o conversație (expresii fixe) • a se adresa cuiva la telefon • a se adresa cuiva în corespondență • a descrie diverse experiențe/evenimente • a cere/a oferi informații asupra unui fapt • a cere/a oferi informații asupra unui act mental • a cere/a răspunde la cererea de informații asupra unei capacități/abilități • a exprima o dorință/necesitate • a exprima intenția/lipsa intenției • a solicita și a oferi informații generale • a solicita/a oferi instrucțiuni/ajutor • a descrie persoane, locuri, evenimente • a-și exprima acordul/dezacordul • a exprima și a solicita o opinie • a exprima motive/explicații • a trage concluzii • a face prezentări • a exprima condiționări • a folosi stilul formal/informal • a exprima: <ul style="list-style-type: none"> ✓ plăcerea/dezgustul/surpriza/ stările fiziologice ✓ nevoia/preferința/dorința/bucuria și mulțumirea/ ✓ tristețea și nemulțumirea/interesul/dezinteresul/ ✓ preocuparea/îngrijorarea/ ✓ speranța/iubirea/simpatia/antipatia/admirația/mândria/ ✓ încrederea/neîncrederea/compasiunea/iritarea/durerea/ vinovăția/nevinovăția/nerăbdarea/resemnarea
VOCABULAR/ SFERE LEXICALE:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Imaginea de sine în adolescență <ul style="list-style-type: none"> • trăsături fizice • trăsături de personalitate • emoții și sentimente • aspecte generale • vestimentație • încălțăminte • accesorii 2. Orientarea în carieră <ul style="list-style-type: none"> • profesii • sfera profesională • beneficii salariale • calitățile angajatului • sfera companiei 3. Mediul înconjurător <ul style="list-style-type: none"> • surse de energie • sfera consumului • materiale de construcții • relief și formațiuni naturale • ecologie • dezastre naturale/calamități
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII:	<p>Notă: Pentru denumirea claselor și a categoriilor gramaticale enumerate în acest capitol, s-a utilizat metalimbajul, dar terminologia specifică elementelor de construcție a comunicării nu va face obiectul unei învățări explicite. În cadrul activităților didactice, nu se va apela, pe cât posibil, la descrierea teoretică a structurilor lingvistice exersate în diverse contexte de comunicare. Structurile gramaticale de mai mare dificultate, dar necesare pentru realizarea unor funcții comunicative, nu vor fi tratate izolat, ci vor fi abordate integrat și contextualizat.</p>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p><i>Elementele de gramatică se vor doza progresiv, conform dificultății lor și nevoilor impuse de aria tematică de comunicare, fără a se urmări epuizarea tuturor realizărilor lingvistice ale categoriilor gramaticale enumerate. Prezentăm mai jos elementele care trebuie exersate la clasa a X-a, aferente nivelului B2, conform Descrierii minimele a limbii române:</i></p> <p>1. SUBSTANTIVUL (substantive compuse și locuțiuni substantivale)</p> <p>2. ARTICOLUL</p> <ul style="list-style-type: none"> • posesiv-genitival <i>al, a, ai, ale</i> (în toate situațiile de utilizare) • demonstrativ (<i>genitiv, dativ</i>) <p>3. ADJECTIVUL</p> <ul style="list-style-type: none"> • pronominal demonstrativ(<i>genitiv, dativ</i>): de apropiere: <i>acestui, acestei, acestor</i> de depărtare: <i>acelui, acelei, acelor</i> • pronominal nehotărât (<i>nominativ, acuzativ</i>): <i>vreun, vreo, oricât, oricâtă, câțva, oricare</i> • pronominal nehotărât (<i>genitiv, dativ</i>): <i>altui, altei, altor, tuturor, oricărui, oricărei, oricăror, fiecărui, vreunui, vreunei, vreunor, multor, atâtor etc.</i> • pronominal interogativ (<i>genitiv, dativ</i>): <i>cărui, cărei, căror etc.</i> • pronominal relativ (<i>genitiv, dativ</i>): <i>al cărui, al cărei, al căror, cărui, cărei, căror etc.</i> <p>4. PRONUMELE</p> <ul style="list-style-type: none"> • personal reflexiv (<i>dativ, cu sens posesiv</i>): <i>îmi, îți, își, ne, vă, își, mi-, -mi, ți-, -ți, și-, -și, ne-, -ne, v-, -vă, și-, -și, cu verbe la indicativ (prezent, perfect compus, imperfect, mai mult ca perfect, viitor), conjunctiv, imperativ, condițional și gerunziu</i> • posesiv (<i>genitiv, dativ</i>): <i>alor mei, alor tăi, alor săi etc.</i> • demonstrativ (<i>genitiv, dativ</i>): apropiere: <i>acestuia, acesteia, acestora</i> depărtare: <i>aceluia, aceleia, acelora</i> • nehotărât (<i>inclusiv cele compuse, genitiv, dativ</i>): <i>unuia, uneia, unora, altuia, alteia, altora, multora, tuturor, fiecăruia, altcuiva, oricărui, vreunuia, câtorva</i> • negativ (<i>genitiv, dativ</i>): <i>nimănui, niciunuia, niciuneia, niciunora</i> • relativ (<i>genitiv, dativ</i>): <i>al căruia, al căreia, al căror, căruia, căreia, căror</i> • interogativ (<i>genitiv, dativ</i>): <i>al căruia, al căreia, al căror, căruia, căreia, căror?</i> <p>5. VERBUL</p> <ul style="list-style-type: none"> • modul indicativ, timpul mai mult ca perfect (<i>activ, reflexiv, pasiv</i>): <i>cântasem, putusem, mersesem, venisem, mă plimbasem, îmi amintisem etc.</i> • modul indicativ, timpul perfect simplu (<i>activ, reflexiv, pasiv</i>): <i>așteptai, putui, mersei, venii</i> • modul condițional-optativ, timpul perfect (<i>activ, reflexiv, pasiv</i>): <i>aș fi ascultat, aș fi putut, aș fi mers, aș fi venit, m-aș fi dus, te-ai fi dus, s-ar fi dus, ți-aș fi spus, mi-ar fi spus etc.</i> • modul supin: <i>la cules, pentru citit, pentru curățat</i> • modul infinitiv, forma cu „a” <p>6. ADVERBE ȘI LOCUȚIUNI ADVERBIALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • de loc: <i>niciunde, încoace, încolo, de jur împrejur, din loc în loc, la margine</i> • de timp: <i>altădată, vreodată, nicidecum, anterior, ulterior, zi după zi, ceas de ceas, lună de lună etc.</i> • de mod: <i>degeaba, pe neașteptate, fără îndoială, bineînțeles, întocmai, măcar, tocmai, nicidecum, în niciun caz, dintr-odată, cât de cât, așa cum, circa, în jur de, anume etc.</i>

Domenii de conținut/ Competența specifică	Conținuturi
	<p>7. PREPOZIȚII ȘI LOCUȚIUNI PREPOZIȚIONALE</p> <ul style="list-style-type: none"> loc: <i>dinspre, înspre, de-a lungul, de-a latul, în susul, în josul, împrejurul, la marginea</i> timp: <i>cu prilejul, în decursul, odată cu, deodată cu etc.</i> mod: <i>potrivit, conform, contrar, în conformitate cu, în jur de, în loc de, în stare de, în cantitate de, în procent de, parțial, integral, asemenea, față de, spre deosebire de, pe deasupra, în proporție de etc.</i> opoziție: <i>în locul</i> scop: <i>în scopul, în vederea</i> cauză/instrument: <i>din pricina, prin intermediul, datorită, mulțumită, grație</i> condiție: <i>în caz de</i> consecință: <i>ca urmare a, ca efect al</i> concesie: <i>cu tot/toată, în ciuda, indiferent de</i> relație: <i>asupra, legat de, cât despre, în privința, cu privire la, privitor la, în ceea ce privește, cu referire la, raportat la, în legătură cu, în raport cu, din punctul de vedere (al), în funcție de</i> cumul: <i>în afară de, pe deasupra</i> asociere: <i>la un loc cu, laolaltă cu</i> <p>8. CONJUNCȚII ȘI LOCUȚIUNI CONJUNCȚIONALE</p> <ul style="list-style-type: none"> concluzive: <i>așadar, prin urmare</i> corelative: <i>nu numai faptul că..., dar și</i> subordonatoare: <p>de timp: <i>pe când, chiar când, cât timp, până să, până ce, imediat ce, de îndată ce, (ori) de câte ori, de fiecare dată când, întotdeauna când etc.</i></p> <p>de mod: <i>ca și când, ca și cum, pe măsură ce, fără să, de parcă</i></p> <p>cauzale: <i>căci, pe motiv că, sub pretext că, întrucât, din moment ce, de vreme ce, având în vedere că, din pricină că, dat fiind că</i></p> <p>condiționale: <i>în ipoteza că</i></p> <p>concesive: <i>în ciuda faptului că, fără să, indiferent de, chiar și, oricât, oriunde, oricând, și dacă, fără să etc.</i></p> <p>consecutive: <i>de</i></p> <p>opozitionale: <i>în timp ce, în vreme ce, pe când, în loc să</i></p> <p>cumulative: <i>pe lângă (faptul) că</i></p> <p>corelative: <i>în așa fel... încât, atât cât, orice/oricât... tot, cu cât... cu atât.</i></p>

SUGESTII METODOLOGICE

Introducere

Noua programă pentru clasa a X-a marchează o progresie a competențelor specifice față de cea destinată clasei a IX-a. Nivelul de complexitate al competențelor specifice, al exemplelor de activități de învățare și al conținuturilor a fost corelat cu nivelul lingvistic B2 – B2+. Pentru aplicarea eficientă a prezentei programe, este necesară formarea integrată a competențelor specifice și propunerea unor activități creative și flexibile, adaptate nivelului lingvistic al clasei.

Pentru o abordare corectă, trebuie revăzute sugestiile metodologice detaliate din programa pentru clasa a IX-a. Reamintim aici etapele unei activități de învățare, oferind și câteva exemple concrete.

Teme obligatorii:

- Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea)*
- Orientare în carieră*
- Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)*

Etapale unui scenariu didactic/activitate didactică

Etapă	Activități/exerciții posibile
1. Preascultare/Prelectură	potrivire de cuvinte și imagini definiții simplificate ale cuvintelor exerciții de sinonimie/antonimie separarea cuvintelor dintr-un lanț continuu de elemente lexicale rebusuri inserarea unor cuvinte date, puse în dezordine, într-un text, intuirea conținutului textului pe baza unor imagini, a primei/a ultimei propoziții, a titlului textului
INPUT	
2. Ascultare/lectură propriu-zisă (textele propuse spre ascultare vor fi audiate de două ori)	alegere duală (adevărat-fals) alegere multiplă (a sau b sau c) completare de spații libere cu 1-3 cuvinte potrivire de enunțuri cu imagini potrivire de întrebări cu răspunsuri sau asocierea unor enunțuri cu replicile adecvate reordonare de paragrafe inserarea unor paragrafe-lipsă formularea unor răspunsuri lungi la întrebări
3. Postascultare/Postlectură	activități de producere a mesajului oral/scriș activități de interacțiune orală/scrișă activități de mediere exerciții gramaticale funcționale, contextualizate

Exemplu concret de activitate

Exerciții lexicale - Prelectură/preascultare

1. Alege imaginea potrivită pentru cuvintele de mai jos. Scrieți cuvântul corespunzător sub fiecare imagine!

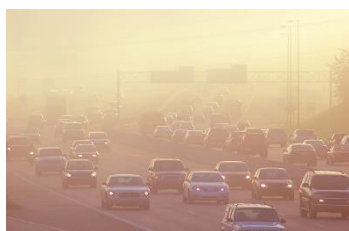
1. mască de gaze

2. camionagiu

3. deșeuri

4. țeavă de eșapament

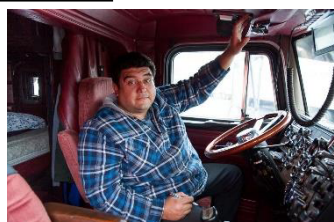
5. smog

a.

b.

c.

d.

e.

2. Potrivești cuvintele de mai jos cu definițiile/sinonimele lor:

1. familiarizat	☐	a. suspicios, neîncrezător
2. efecte	☐	b. comod
3. bănuitor	☐	c. a infecta, a murdări, a face impur (apele, aerul etc.)
4. avantaj	☐	d. obișnuit cu ceva/cineva
5. a face economie	☐	e. beneficiu, câștig, folos
6. confortabil	☐	f. rezultate, urmări, consecințe
7. a polua	☐	g. a avea rezerve, provizii

AERUL PROASPĂT... TE UCIDE

Smogul, care era odată problema marilor orașe, se întinde acum în toată lumea. Niciunde pe lumea asta nu mai poți găsi aer proaspăt, dar acest lucru nu mai constituie o problemă, căci oamenii s-au obișnuit atât de tare cu aerul poluat, încât le vine foarte greu să mai respire și altceva. De puțină vreme, am ținut o conferință undeva la munte. De îndată ce am părăsit avionul, am simțit ceva ciudat.

– A ce miroase? L-am întrebat pe domnul care m-a întâmpinat la aeroport.

– Nu simt nimic, a răspuns el.

– E un parfum foarte specific, cu care nu sunt deloc familiarizat.

– A, cred că vă referiți la aerul proaspăt. Cei ce vin aici n-au mai mirosit niciodată așa ceva.

– Și ce efecte are?, l-am întrebat eu cât se poate de bănuitor.

– Se spune că face bine la plămâni. Respirați-l fără teamă, ca pe orice fel de aer. Nimic special.

– Am mai auzit povestea asta. Dar cum explicați, dacă-i aer, că nu-mi lăcrimează ochii?

– Ochii nu lăcrimează la aer curat. Țsta-i avantajul. Faceți economie la batistele de hârtie.

Am privit în jur și totul era limpede ca cristalul. Aveam o senzație ciudată și nu mă simțeam deloc confortabil. Gazda mea și-a dat seama că nu mă simt bine și a încercat să mă liniștească.

– Vă rog, nu vă îngrijorați, experiențele au dovedit că puteți respira liniștit aer curat zi și noapte, fără ca organismul să sufere. Dacă aerul proaspăt vă face rău, acoperiți-vă nasul cu o batistă și respirați pe gură.

– Perfect, o să încerc. Dacă aș fi știut însă că vin într-un loc unde nu există nimic altceva decât aer curat, m-aș fi înarmat cu o mască de gaze.

După un timp, am fost întrebat cum mă simt.

– Mai bine, dar mi-e dor să strănut.

– Noi nu prea strănutăm aici. Dar, la dumneavoastră, se strănută mult?

– Tot timpul. Sunt zile când numai asta facem.

– Și vă place?

– Nu neapărat. Dar, dacă n-ai strănutat, ai muri.

Aerul proaspăt mă făcea să amețesc. Mă plimbam deja încoace și încolo, ca un leu în cușcă. Mergeam în susul și în josul râului, în speranța că voi găsi niște deșeuri aruncate care să polueze măcar apa, dar... nimic. La marginea râului nu era decât iarbă verde, grasă și sănătoasă, iar împrejurul orașului numai păduri verzi și curate. Din loc în loc, grupuri de copii se jucau fericiți în iarbă. Numai eu simțeam că înnebunesc. Trebuia să găsesc o soluție ca să pot ține conferința. Aerul proaspăt mă făcea să amețesc.

– Nu există pe aici vreun autobuz Diesel să respir puțin gaz câteva ore?

– Nu în momentul acesta, dar, dacă mă străduiesc, aș putea să vă găsesc un camion.

Am găsit un camionagiu, i-am strecurat o hârtie de cinci dolari în buzunar și m-a lăsat timp de o jumătate de oră să-mi țin nasul în țeava de eșapament. Mi-am revenit imediat și am putut să țin conferința. Nimeni n-a plecat din acel oraș mai fericit ca mine. Nu m-am mai oprit decât la Los Angeles. De îndată ce am coborât din avion, am tras o gură zdravănă de smog, ochii au pornit să lăcrimeze, am început iarăși să strănut și m-am simțit ca un nou-născut. Eram din nou pe deplin fericit!

(adaptare după Art Buchwald, *Aerul proaspăt te ucide*)

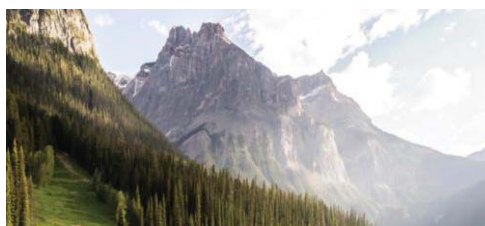
Exerciții de lectură propriu-zisă/ascultare propriu-zisă:

I. Recitiți textul *Aerul curat te poate ucide!* și alegeți varianta corectă!

1. În ziua de azi, persoanele respiră cu dificultate aer curat, din moment ce
 - a. acesta nu se mai găsește nicăieri în lume.
 - b. persoanele s-au adaptat foarte bine la aerul poluat.
 - c. smogul îi sufocă complet.
2. Eroul nostru se simte rău, din pricina
 - a. aerului poluat.
 - b. aerului proaspăt.
 - c. unei răceli.
3. După ce a ieșit din avion, eroul nostru a simțit
 - a. un miros de smog.
 - b. un miros foarte plăcut.
 - c. un miros străin.
4. Acesta regretă că nu a adus cu el o mască de gaze împotriva
 - a. aerului curat.
 - b. aerului poluat.
 - c. mirosului de deșeuri.
5. Eroul nostru caută cu disperare
 - a. o bucată de iarbă curată.
 - b. niște deșeuri.
 - c. niște copii fericiți

II. Selectați prepoziția potrivită și completați spațiile libere:

Prepoziții + substantiv în genitiv:
 în susul ≠ în josul
 la marginea ≠ în mijlocul
 în vârful ≠ la poalele
 de-a lungul ≠ de-a latul
 în jurul = împrejurul

După ce a citit textul cu domnul care nu găsea nici urmă de deșeuri în zona unde ținea conferința, Dl. Fin a decis să facă o scurtă inspecție și să urce până **1.** muntelui. Ca să nu se rătăcească, a mers **2.** râului. Când a ajuns acolo, s-a uitat **3.** său și a văzut numai stânci și păduri înverzite. Totul era extraordinar de curat de jur-împrejur. Era fericit! Din păcate, când privirea lui a trecut mai încolo, **4.** unui câmp, a văzut aruncate câteva pungi de plastic pline de sticle de bere, lângă un container. A traversat câmpul **5.** a adunat pungile și le-a pus în container, mulțumit că a rezolvat problema.

Exercițiu de postlectură:

III. Recitiți finalul poveștii, apoi prezentați-l clasei, în stil indirect. Dacă v-a plăcut toată povestea, repovestiți-o colegului de bancă sau în scris, ca temă de casă.

Exerciții de mediere:

1. Imaginați-vă că ați fost martor la conferința despre care se vorbește în textul *Aerul proaspăt te ucide!* Relatați colegilor de clasă întâmplarea și insistați asupra detaliilor legate de efectul aerului proaspăt asupra vorbitorului! Apoi explicați-le ce ar trebui să facă pentru a preveni efectele poluării asupra organismului uman.
2. Realizați un schimb de idei cu colegii de clasă pe tema poluării aerului în orașul vostru, în vederea sintetizării în scris a diferitelor puncte de vedere.
3. Vizionați un film documentar/artistic ce abordează problema poluării în marile orașe, pentru a stabili asemănările și deosebirile de viziune pe această temă.

4. Aflați dacă există colegi care cred în posibilitatea adaptării organismului uman la un mediu poluat și dacă sunt convinși că acest scenariu ar fi posibil în viitor.

Sugestii de exerciții de mediere:

1. Vizitați împreună cu colegii de clasă site-uri specializate în recrutarea forței de muncă. Veți descoperi aici denumirile unor profesii ale viitorului și informații detaliate despre specificul acestora, de exemplu: <https://academiadehr.ro/viitorul-muncii-munca-in-viitor/> sau <https://academiadehr.ro/viitorul-muncii-munca-in-viitor/>. Ce profesie ați dori să urmați? Alegeți 1-2 exemple, notați-vă în caiet o listă cu profesii/termeni folosiți în descrierea lor și realizați următoarele activități:

- A. Prezentați oral opțiunea voastră colegilor de clasă, argumentându-vă alegerea!
- B. Realizați, după ce toți colegii și-au expus opțiunile, un poster pe tema „Meseriile viitorului”.

2. Consultați site-ul Agenției Europene de Mediu (www.eea.europa.eu). Vă recomandăm capitolele „Apa și mediul marin”, „Biodiversitatea-ecosistemele”, „Utilizarea eficientă a resurselor și deșeurilor”. Realizați următoarele activități:

A. Creați, lucrând în grupuri de 3-4 elevi, hărți conceptuale pe temele sus-amintite, în vederea comparării punctului de vedere al fiecărui grup de lucru. Vă sugerăm să folosiți aplicația Mindomo, pentru a crea hărți mentale și prezentări interactive.

B. Prezentați oral și/sau în scris asemănările și deosebirile privind măsurile individuale pentru combaterea poluării, cu scopul de a ajunge la un consens în ceea ce privește importanța implementării unora dintre ele.

3. Citiți studiul intitulat „Costurile educației gratuite”(2018), publicat pe site-ul <https://www.salvaticopiii.ro/afla-mai-multe/noutati/costurile-ascunse-ale-educatiei-gratuite>. Realizați, împreună cu colegii de clasă, o discuție-panel cu tema „Orientarea în carieră,” prin valorificarea orală a informațiilor transmise de graficele și diagramele privind costurile ascunse ale educației.

4. Citiți textul următor despre natură și dezvoltare durabilă și realizați un raport după următoarea schemă:

- ✓ referințe la autor, titlu, temă, scop comunicativ;
- ✓ problema ridicată/tema – prezentare;
- ✓ conținutul esențial: cine? ce? de ce? unde? cum? concluzie;
- ✓ reacțiile/părerile/considerațiile voastre critice.

”Pentru a trăi în mod durabil, resursele naturale ale Pământului trebuie utilizate într-un ritm în care acestea se pot reface. Cu toate acestea, societatea noastră de consum exercită o presiune enormă asupra planetei.

Amprenta ecologică a Europei este una dintre cele mai mari de pe planetă. Dacă restul populației mondiale ar trăi ca europenii, ar fi necesare resursele a mai mult de două planete precum Pământul pentru a o întreține.

Creșterea economică și dezvoltarea tehnologiilor moderne din ultimele decenii au adus noi niveluri de confort în viețile noastre. Acest fapt a condus la o cerere și mai mare de produse și servicii și, implicit, la o cerere crescândă de energie și resurse.

Modul în care producem și consumăm contribuie la multe dintre problemele de mediu din prezent, cum ar fi încălzirea globală, poluarea, epuizarea resurselor naturale și pierderea biodiversității.

Consecințele consumului nostru se resimt la nivel mondial: UE depinde de importurile de energie și de resursele naturale, iar o proporție crescândă de produse consumate în Europa sunt fabricate în alte părți ale lumii.

Modelele nedurabile de consum și de producție afectează tot mai mult mediul natural, societatea, economia și întreprinderile. Trebuie să trăim mai durabil, iar acest lucru înseamnă să realizăm mai mult cu mai puține resurse.

Calitatea vieții, prosperitatea și creșterea economică depind de consumul raționalizat al resurselor disponibile. Pentru a realiza acest lucru, trebuie să schimbăm modul în care proiectăm, fabricăm, utilizăm și eliminăm produsele. Această schimbare ne vizează pe toți – indivizi, gospodării, întreprinderi, administrații locale și naționale, precum și comunitatea mondială.

Consumul și producția durabile înseamnă utilizarea mai eficientă a resurselor naturale și a energiei și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor efecte asupra mediului. Cu alte cuvinte, producerea și utilizarea produselor și a serviciilor, în așa fel încât să afecteze cât mai puțin mediul.

Obiectivul este acela de a satisface nevoile de bază privind bunurile și serviciile, ameliorând în același timp calitatea vieții și asigurând suficiente resurse pentru generațiile viitoare.

Consumul durabil vizează stilul nostru de viață, comportamentul de cumpărare și modul în care utilizăm și eliminăm produsele și serviciile. Producția durabilă se axează pe reducerea impactului proceselor de producție asupra mediului și pe proiectarea unor produse mai bune.

Utilizarea eficientă a resurselor și a energiei stă la baza viitoarei competitivități a Europei. Consumul și producția durabile maximizează potențialul întreprinderilor de a transforma provocările din domeniul mediului în oportunități economice, furnizând în același timp consumatorilor o ofertă mai bună.”
https://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/brochure_scp/kg006508RO_2.pdf

5. Pregătire/planificare: înțelegerea generală prin ascultarea dirijată a unui interviu (secvență de discurs), citirea unui document scris ce rezumă aceeași temă și luarea de notițe.

<https://www.ecoruralis.ro/2021/05/18/sustenabilitatea-o-filosofie-si-un-proiect-de-viata-pentru-alex-jurj/>

Realizați un raport oral după următoarea schemă:

- ✓ precizați documentele-sursă ale raportului vostru (origine, referințe la autor, titlu, temă, scop comunicativ);
- ✓ problema ridicată/tema – prezentare;
- ✓ conținutul esențial: *cine?, ce?, de ce? unde?, cum? concluzie;*
- ✓ reacțiile/considerațiile/părerile voastre critice.

Notă: Înainte de a se realiza sarcina de mediere propriu-zisă, profesorul trebuie să se asigure că lexicul este cunoscut și că textul este înțeles, prin realizarea unor exerciții de receptare propriu-zisă. Astfel, medierea se va preda integrat, cum este și firesc, după receptarea scrisă propriu-zisă a unui text.

LISTĂ ORIENTATIVĂ DE OPERE/TEXTE RECOMANDATE

Notă: Se pot folosi texte integrale/fragmente adaptate, având lungimea de maximum 350-400 de cuvinte, din texte nonliterare sau literare, aparținând autorilor din lista orientativă, și nu numai. În cazul în care lungimea va fi mai mare, textul va fi împărțit obligatoriu în fragmente și va fi exploatat în etape. Numărul de texte-suport necesare pentru formarea competențelor generale și specifice este variabil, în funcție de nivelul clasei.

TEME OBLIGATORII

Literatura română:	Literatura universală:
Tema: <i>Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea)</i> Dan Lungu, <i>Fetița care s-a jucat de-a Dumnezeu</i> Ana Blandiana, <i>Ei merg pe role</i> Octavian Paler, <i>Deșertul pentru totdeauna</i> Daniel Pennac, <i>Necazuri cu școala</i> Adrian Chivu, <i>Strada</i> Mihai Eminescu, <i>Ce e amorul?/De ce nu-mi vii/ O, rămâi!/ Iubind în taină/Departate sunt de tine</i> Lucian Blaga, <i>Hronicul și cântecul vârstelor</i> G. Călinescu, <i>Enigma Otiliei</i> Mircea Eliade, <i>Romanul adolescentului miop</i> Simona Popescu, <i>Juventus – Despre mine aș fi vrut să scriu despre tine</i>	Tom Butler-Bowdon, <i>50 de clasici. Psihologie. Sinteza celor mai importante 50 de cărți despre minte, personalitate și natura umană</i> Rachel Renee Russel, <i>Însemnările unei puștoaice</i> Fredrik Backman, <i>Bunica mi-a spus că-i pare rău</i> Fredrik Backman, <i>Oameni anxioși</i> Janne Teller, <i>Nimic</i> Kim Ligett, <i>Anul de grație</i> Pierre Lemaitre, <i>O viață și trei zile</i> William Golding, <i>Împăratul muștelor</i> Sean Covey, <i>Cele 7 obișnuințe ale adolescenților extraordinari de eficace</i> Christophe Andre, Francois Lelord, <i>Cum să ne exprimăm emoțiile și sentimentele</i> Gary Chapman, <i>Cele 5 limbaje ale iubirii pentru adolescenți</i> Paul Ekman, <i>Emoții pe față. Cum să citim sentimentele de pe chipul uman</i> Stephen Chbosky, <i>Jurnalul unui adolescent timid</i> Mark Levy, <i>Hoțul de umbră</i> Alex Hooper-Hodson, <i>52 de probleme ale adolescentelor</i> Jane Austen, <i>Mândrie și prejudecată</i>

	<p>Robert Musil, <i>Rătăcirile elevului Törless</i> Charlotte Bronte, <i>Jane Eyre</i> Paulo Coelho, <i>Alchimistul</i> Daniel Pennac, <i>Necazuri cu școala</i> Mark Haddon, <i>O întâmplare ciudată cu un câine la miezul nopții</i> Care Santos, <i>Minciuna</i> Care Santos, <i>Adevărul (continuarea romanului Minciuna)</i> Laurie Halse Anderson, <i>Vorbește! Codul secret al anilor de liceu</i> Virgine Grimaldi, <i>Era și timpul să aprind iar stelele</i> Allie Brosh, <i>O hiperbolă și jumătate</i> Sherman Alexie, <i>Jurnalul complet adevărat al unui indian cu jumătate de normă</i></p>
--	---

<p>Tema: Orientare în carieră</p> <p>Georgiana Gherea, <i>Tehnici de învățare</i> Laura Poantă, <i>Doctorul de povești. Medicină și literatură</i> G. Călinescu, <i>Enigma Otiliei</i> Ileana Vulpescu, <i>Arta conversației</i></p>	<p>Charles Chaplin, <i>Viața mea</i> Dale Carnegie, <i>Secretele succesului</i> Donna Dunning, <i>Ce tip de carieră ți se potrivește?</i> Robin Sharma, <i>Călugărul care și-a vândut Ferrari-ul</i> Mihail Bulgakov, <i>Însemnările unui tânăr medic</i> Georges Michel, <i>Timidele aventuri ale unui spălător de geamuri</i> Haruki Murakami, <i>Meseria de romancier</i> Richard Nelson Bolles, <i>Ce culoare are parașuta ta?</i> Dale Carnegie, <i>Cum să câștigi prieteni și să influențezi lume</i> Viktor Frankl, <i>Omul în căutarea sensului vieții</i> Özge Samanci, <i>Îndrăznește să dezamăgești. O copilărie în Turcia</i></p>
--	---

<p>Tema: Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale)</p> <p>Lucian Boia, <i>Scurta istorie a dezastrelor naturale. Epidemii, cutremure și dereglări climatice</i> Doru Panaitescu, <i>Manifest pentru Dunăre</i> Adrian Popescu, <i>Planetă dificilă</i> Dan Mircea Cipariu, <i>Tsunami</i> Ionuț Popa, <i>100 de catastrofe naturale</i> Eugenia Moraru, <i>Mari catastrofe care au zguduit lumea</i> Valeria Chilese, <i>Catastrofe naturale</i> Ana Blandiana, <i>Întâmplări din grădina mea</i></p>	<p>Szvetlana Alekszijejics, <i>Rugăciune din Cernobîl</i> Delia Owens, <i>Acolo unde cântă racii</i> Andy Hertz, <i>Mutat la țară. Viața fără ceas din Londra în Apuseni</i> Susan Martineau, <i>Dezastre din viața reală</i> Jean -Pierre Dupuy, <i>Tsunami. Scurta metafizică a catastrofelor</i> Serhii Plokh, <i>Cernobîl. Istoria unei catastrofe nucleare</i> Sorocovschi Victor, <i>Riscuri și catastrofe</i> Jean-Claude Rodet, Jacques Lalanne, <i>Ghid de supraviețuire în caz de catastrofe</i> Art Buchwald, <i>Aerul proaspăt te ucide</i></p>
---	---

TEME FACULTATIVE:

<p>Tema: Comportamente sociale (voluntariat, justiție și injustiție)</p> <p>Dan Lungu, <i>Sînt o babă comunistă</i> Cosmin Perța, <i>Anisia și uneltele fermecate</i> Liviu Rebreanu, <i>Cumpăna dreptății</i> Nichita Stănescu, <i>Același gând</i> I. L. Caragiale, <i>O scrisoare pierdută</i> Ioan Slavici, <i>Moara cu noroc</i> Ioana Pârvulescu, <i>Și eu am trăit în comunism</i></p>	<p>Malka Adler, <i>Frații de la Auschwitz</i> Suzanne Collins, <i>Jocurile foamei</i> Vida Gábor, <i>Povestea unei bălbâieli</i> Anne Frank, <i>Jurnalul Annei Frank</i> Harper Lee, <i>Să ucizi o pasăre cântătoare</i> Eva Heyman, <i>Am trăit atât de puțin</i> Jurga Vile și Lina Itagaki, <i>Haiku siberian</i> (roman grafic) Art Spiegelman, <i>Maus. Povestea unui supraviețuitor</i> (roman grafic) Marjane Satrapi, <i>Persepolis</i> (vol. I) (roman grafic) Robert Cormier, <i>Războiul ciocolatei</i> S. E. Hinton, <i>Proscrișii</i></p>
<p>Tema: Adolescentul și lumea artelor</p> <p>Alexandra Mihalache, <i>Artă și cer</i> Marin Sorescu, <i>Portretul artistului</i> George Bacovia, <i>Largo</i> Vasile Florea, <i>Arta românească de la origini până în prezent</i> Ștefan Octavian Iosif, <i>Artiști</i> Rodica Nicoleta Ion, <i>Glossă pentru artiști</i> Adrian Păunescu, <i>Actorul</i> Eugene Ionesco, <i>Englezește fără profesor (Cântăreața cheală)</i> Vasile Drăguț, Vasile Florea, Dan Grigorescu, Marin Mihalache, <i>Pictura românească în imagini</i> Răzvan Petrescu, <i>Foxtrot XX</i> Ion Băieșu, <i>Balanța</i></p>	<p>Brett Helquist, <i>Pe urmele lui Vermeer</i> Oscar Wilde, <i>Portretul lui Dorian Gray</i> Alison Bechdel, <i>Casa veselă. O tragicomedie de familie</i> Elizabeth Lunday, <i>Viața secretă a marilor artiști</i> Robert Schnakenberg, <i>Viața secretă a marilor scriitori</i></p>
<p>Tema: Dialoguri interculturale</p> <p>Mircea Eliade, <i>Maitreyi</i> Ioan Slavici, <i>Mara</i> Mircea Eliade, Ioan Petru Culianu, <i>Dialoguri întrerupte</i> Octavian Paler, <i>Convorbiri cu Daniel Cristea-Enache</i> Monastirea Argeșului</p>	<p>Mieko Kawakami, <i>Povești de vară</i> Montesquieu, <i>Scrisori persane</i> André Malraux, <i>Ispita Occidentului</i> Mór Jókai, <i>Voievodul țiganilor</i> Meșterul zidar Kelemen</p>

a. Referințe științifice:

1. Cadrul european comun de referință pentru limbi. Învățare. Predare. Evaluare, Diviziunea Politici lingvistice Strasbourg, traducere coordonată și revizuită de G. Moldovanu, Tipografia Centrală, Chișinău, 2003.
2. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. The CEFR Companion Volume with New Descriptors, Strasbourg, Council of Europe, 2018, disponibil pe: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>.
3. Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 – Literary Framework for Teachers): <http://ro.literaryframework.eu>
4. Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică: <https://ccd.intercultural.ro>

5. CRED – *Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți*, parte integrantă a Strategiei Europa 2020.
6. MOLDOVAN, Victoria, POP, Liana, URICARU, Lucia, *Nivel prag. Pentru învățarea limbii române ca limbă străină*, Strasbourg, Consiliul Europei, 2002.
7. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VASIU, Lavinia VÎLCU, Dina, *Descrierea minimală a limbii române (A1, A2, B1, B2)*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
8. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VÎLCU, Dina, *Exerciții audio (A1, A2, B1, B2, C1, C2). Româna ca limbă străină*, Editura Efes, Cluj-Napoca, 2009.
9. PLATON, Elena, BURLACU, Diana Viorela, SONEA, Ioana Silvia (coordonatori), *Procesul de predare- învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P3 – ciclul liceal*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
10. PLATON, Elena, VÎLCU, Dina (coordonatori), *Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P6 – ciclul liceal*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
11. PLATON, Elena (coord.), MANOLE, Veronica, VARGA, Cristina, LAZĂR, Andrei, *Evaluarea competențelor de comunicare orală în limba română – învățământul secundar (EVRO – P2)*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015.
12. PLATON, Elena (coord.), SONEA, Ioana, TARĂU, Ștefania, *Evaluarea competențelor de comunicare scrisă în limba română – învățământul secundar (EVRO – P4)*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015,
13. POP, Liana (coord.), *Româna A1-B1 (Manual. Seria Autodidact)*, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 2008; 14. Idem, *Româna B2-C1 (Manual. Seria Autodidact)*, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 2008; toate datele despre acest proiect, ca și unitățile de învățare sunt disponibile pe [AutoDidact - Manuale](#)
14. SONEA, Ioana, VASIU, Lavinia-Iunia, VÎLCU, Dina, *Manual de limba română ca limbă străină. Nivelul B1*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.
15. PLATON, Elena, ARIEȘAN, Antonela, BURLACU, Diana, *Manual de limba română ca limbă străină. Nivelul B2*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.
16. PLATON, Elena, *Româna ca limbă străină (RLS). Elemente de metadidactică*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.

b. Linkuri utile:

<http://.video.elearning.ubbcluj.ro>
<https://davebirss.com/storydice/>
https://www.youtube.com/results?search_query=tedx+Romania
www.romanianvoice.com
<https://humanitas.ro/humanitas/colectii/biblioteca-virtuala>
https://respiro.ro/respiroteca/carti?qclid=CjwKCAjwx8iiBhBwEiwA2quaqxs5nKWuAsXJqMHhzk3Z-KqNrftcQ0v-vqOOgO0VQreTCCjZ9sCpxoCbG0QAvD_BwE
<https://www.isjcta.ro/wp-content/uploads/2013/06/Cadrul-European-Comun-de-Referinta-pentru-limbi.pdf>
<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
<https://www.youtube.com/watch?v=kVtbE1xhFMc>
<https://msbook.pro/>
https://ed.ted.com/lessons?direction=desc&sort=featured-position&user_by_click=student
<https://youtube.com/teded>
<https://youtube.com/c/THECINEPUB> filme romanesti online

Grup de lucru:

Conf.dr. PLATON Elena
 MOLNÁR Stefánia-Maria
 KAITAR Roxana-Anca
 MAXIM Andreia-Nicoleta
 BĂRBOS Liana-Cecilia
 STURTZU Maria-Lucreția
 BAJKA Zsuzsa
 NEMES Ildikó

Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
 Colegiul Național „Áprily Lajos” Brașov
 Liceul Teologic Romano-Catolic „Hám János” Satu Mare
 Colegiul Național „Moise Nicoară”, Arad, AR
 Liceul Teoretic „Báthory István”, Cluj-Napoca
 Colegiul Național „Márton Áron”, Miercurea Ciuc
 Liceul Teoretic „Nagy Mózes”, Târgu Secuiesc
 Liceul Teoretic „Tamási Aron”, Odorheiu Secuiesc

Membrii de drept ai grupului de lucru:

GEORGESCU Daniel	Ministerul Educației
CIOBANU Roxana-Ștefania	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
GEORGESCU Roxana Irina	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
NISTOR Ciprian-Constantin	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație

Coordonator/Responsabil al grupului de lucru:

VÂRTIC-MAYLA Iuliana	Ministerul Educației - DGMRP
----------------------	------------------------------

Anexa nr. 3 la ordinul ministrului educației nr. 3019/10.01.2022
MINISTERUL EDUCAȚIEI

Programa școlară pentru disciplina

Limba și literatura maghiară maternă
pentru elevii care frecventează școli/clase
cu predare în limba română

Clasa a X-a

București

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru disciplina *Limba și literatura maghiară maternă pentru elevii care frecventează școli/clase cu predare în limba română - clasa a X-a*, realizată pe baza Planului-cadru de învățământ, își propune să implementeze o nouă abordare a predării/învățării limbii maghiare în situația în care elevul studiază această materie ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română, fiindu-i alocate 3 ore pe săptămână. În perspectiva disciplinei, studiul limbii materne face parte integrantă din domeniul competenței de comunicare.

Un alt obiectiv al predării limbii și culturii maghiare, stabilit de actualul curriculum, este revitalizarea limbii: formarea unor tineri care doresc să comunice în limba maghiară și care vor fi capabili de a comunica eficient într-o serie de circumstanțe diferite. În consecință, programa în loc să solicite învățarea elementelor sistemului lingvistic, aplică o abordare funcțională a studiului limbii, care pune accentul pe dezvoltarea competenței de comunicare ca sarcina principală a studiului limbii maghiare.

Învățarea bazată pe comunicare propune dezvoltarea simultană a abilităților productive (vorbi, scriere) și receptive (înțelegerea textului audiat, citirea), condiția fiind de a considera limba maternă un mijloc de comunicare, de a o utiliza în funcție de circumstanțe, de a crea în contextul didactic situații autentice de comunicare în care cursul dialogului este imprevizibil.

În desfășurarea demersului didactic trebuie să predomine abordarea contrastivă (bazată pe cunoașterea limbii române), concretizându-se în programă prin familiarizarea treptată a elevilor cu o varietate de situații de comunicare orală și scrisă, interpretând texte literare și non-literare, pe măsură ce se dezvoltă abilitățile de comunicare.

În consecință, principiile acestei programe sunt următoarele:

- dezvoltarea capacității de a utiliza limba maghiară în situații specifice de comunicare;
- abordarea funcțională a limbii;
- dezvoltarea adecvată a exprimării orale și scrise;
- alegerea unor conținuturi adecvate vârstei.

Recomandări pentru aplicarea curriculumului și evaluarea elevilor

Nivelul de cunoaștere a limbii al cursantului este determinat prin aplicarea evaluărilor inițiale, pe baza cărora pot fi organizate grupe/clase. Dacă organizarea claselor și grupelor nu se poate realiza pe nivele de studiu, se recomandă utilizarea metodelor de învățare diferențiată. Elevii de vârste diferite, dar care au cunoștințe similare/identice de limbă pot fi organizați într-o grupă/clasă, fără a fi obligatorie legarea unui nivel de studiu de un an școlar sau de o grupă de vârstă. În măsura în care, la sfârșitul clasei a IX-a un elev de nivel începător va atinge nivelul inferior de competență lingvistică intermediară, acesta își va continua studiile în clasa a X-a la grupa intermediară. Dacă un elev din grupa de nivel intermediar atinge, la sfârșitul clasei a IX-a, nivelul inferior al grupei avansate, în clasa a X-a își va continua studiile în această grupă. Acei elevi care în clasa a IX-a au studiat limba conform programei de nivel avansat, în clasa a X-a urmează recomandările curriculare pentru anul II de nivel avansat.

Elevii se pot alătura grupei corespunzătoare nivelului lor de cunoaștere a limbii în oricare dintre anii de liceu. În acest sens, prezentul curriculum face posibil ca un elev de clasa a IX-a să studieze limba maternă maghiară la nivel avansat, dar și ca un elev de clasa a X-a să se alăture grupei de începători.

În planificarea individuală (proiectarea planurilor calendaristice, a unităților de învățare, a instrumentelor de evaluare continuă și sumativă), profesorii vor respecta cerințele curriculare în privința conținuturilor și a competențelor care urmează să fie dezvoltate.

Competențele și conținuturile care urmează să fie dezvoltate, ordinea acestora pot fi alese de către profesor, dar trebuie atinse toate cerințele detaliate până la sfârșitul nivelului de studiu.

Corelarea conținuturilor cu competențele care urmează să fie dezvoltate se realizează de profesor în planificarea individuală. Pentru a evita supraîncărcarea elevilor și pentru a profita la maximum de timpul de predare, profesorii vor lua în considerare următoarele:

- utilizarea metodelor interactive și alte metode centrate pe elev, pe lângă metodele de comunicare în predare-învățare;
- alegerea temelor pentru acasă în așa fel încât rezolvarea acestora să nu depășească timpul petrecut în clasă cu rezolvarea unor exerciții similare;
- elaborarea instrumentelor evaluării în strictă conformitate cu conținuturile programei școlare.

În stabilirea competențelor generale, a competențelor specifice, dar și a activităților de învățare și a conținuturilor, s-a avut în vedere, în principal, corelarea cu descriptorii din Companion Volume, suplimentul la CECRL, publicat în 2018. Pornind de la acest document programa diferențiază trei niveluri de competență lingvistică: nivel începători (A1, A2), nivel intermediar (B1, B2) – în aceste două cazuri se utilizează metode de revitalizare a limbii – și nivelul avansat (C1, C2), corespunzătoare nivelului limbii materne, care își propune studierea mai multor texte literare, interpretarea textelor, dezvoltarea viziunii cultural-istorice, exprimarea de sine.

La primele două niveluri, se acordă o atenție sporită componentelor competenței de comunicare și dezvoltării acestora. La nivel de începători și intermediar, componentele competenței de comunicare sunt indicate în competențele specifice și activitățile de învățare, dar la nivelul avansat acestea nu mai sunt marcate.

Componentele competenței de comunicare sunt:

- *Competența utilizării limbii* - se referă la cunoașterea codului lingvistic și include cunoștințe lexicale și reguli din morfologie, sintaxă, semantică și fonologie.
- *Competența sociolingvistică* - reprezintă cunoștințe despre raportul limbii cu contextul ei nonlingvistic. Vorbitorul utilizează formulele lingvistice în conformitate cu obiceiurile conversaționale culturale. Înseamnă, de asemenea, capacitatea de a selecta vocabularul potrivit, formele de conversație și politețe și stilul de vorbire într-o anumită situație, precum și obiceiurile de utilizare a limbii dintr-o anumită regiune.
- *Competența strategică* - include strategii de comunicare verbale și nonverbale pentru evitarea insuccesului în comunicare, de exemplu, circumscrierea unui cuvânt, utilizarea unui sinonim și utilizarea expresiilor faciale și a gesturilor în timpul vorbirii.
- *Competența discursivă* - este cunoașterea regulilor de combinare a exprimărilor lingvistice cu funcțiile lor de comunicare, interpretarea contextului unităților de text mai mari decât o propoziție; interpretarea și crearea de paragrafe, lecturi, articole, romane.

Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura maghiară maternă pentru elevii care frecventează școli/clase cu predare în limba română – clasa a X-a are următoarea structură:

1. Notă de prezentare
2. Competențe generale:
3. Competențe specifice și activități de învățare
4. Conținuturi
5. Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea de probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale reprezintă competențele dezvoltate prin studiul disciplinei pe parcursul învățământului liceal.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale și se formează pe parcursul unui an școlar, fiind etape în formarea acestora. Pentru realizarea lor, programa cuprinde și exemple de activități de învățare concrete, variate care valorifică implicarea activă a elevilor.

Conținuturile constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice.

Sugestiile metodologice propun modalități de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare cu scopul de a orienta cadrele didactice în aplicarea programei.

COMPETENȚE GENERALE

- 1. Receptarea textului oral*
- 2. Dezvoltarea exprimării orale*
- 3. Receptarea textului scris*
- 4. Redactarea textului scris*
- 5. Competențe de conștientizare și recunoaștere a valorilor*

Nivel începători

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Clasa a X-a

1. Receptarea textului oral
1.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii - recunoașterea sunetelor limbii maghiare și rolului acestora în diferențierea sensului, ex. la nivelul elementelor lexicale și a vocabularului face diferență între <i>öt</i> – <i>öt</i> , <i>kerek</i> – <i>kerek</i> – <i>kerék</i> ; la nivelul regulilor gramaticale, ex. <i>semnul trecutului</i> vs. <i>cazul acuzativ</i> : <i>írott</i> – <i>írót</i> , <i>vet</i> – <i>vett</i> . - recunoașterea sunetelor, cuvintelor, structurilor limbii maghiare
1.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice - înțelegerea formulelor de adresare (<i>tu/dumneavoastră</i>) - recunoașterea formulelor de salut, ex. corespunzător cu fiecare moment al zilei și situațiilor de conversație
1.3. Dezvoltarea competenței strategice - semnalarea dificultății de înțelegere sau solicitarea de ajutor, ex. descrie un cuvânt, folosește sinonime - identificarea mimicii și a sistemului gesturilor
1.4. Dezvoltarea competenței discursive - înțelegerea și participarea activă la situații de conversație (discursuri și dialoguri scurte) - identificarea delimitării cuvintelor și a propozițiilor
2. Dezvoltarea exprimării orale
2.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii - pronunțarea corectă a sunetelor, cuvintelor, construcțiilor limbii maghiare - utilizarea în context adecvat a sunetelor cu rol de diferențiere a sensului: ex. <i>öt almát vesz</i> , <i>öt keresem</i> - utilizarea perceptuală, de ex. <i>cazul acuzativ</i> (<i>széket lát</i>)
2.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice - utilizarea conform situației și partenerului de conversație a formulelor de adresare la <i>per tu</i> , la <i>dumneavoastră</i> , formulele de salut (ex. <i>Viszontlátásra!</i> – <i>Viszonthallásra!</i>) - exerciții de autoprezentare, introducerea și prezentarea concisă a altor persoane, a mediului - utilizarea elementelor dialectale conform regiunii de proveniență (<i>burgonya</i> , <i>krumpli</i> , <i>pityóka</i>)
2.3. Dezvoltarea competenței strategice - exerciții de solicitare de ajutor în descifrarea sensului, ex. descrierea unui cuvânt - utilizarea corectă a mimicii și a sistemului gesturilor
2.4. Dezvoltarea competenței discursive - alcătuirea unor discursuri scurte (descriptive, narative), dialoguri scurte, implicarea activă în acestea - delimitarea corectă a cuvintelor și a propozițiilor
3. Receptarea textului scris
3.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii - recunoașterea literelor limbii maghiare și rolul acestora în diferențierea sensului, ex. la nivelul elementelor lexicale și a vocabularului face diferență între <i>hal</i> – <i>hall</i> ; recunoaște semnul timpului trecut vs. <i>cazul acuzativ</i> <i>írott</i> – <i>írót</i> , <i>vet</i> – <i>vett</i> - recunoașterea literelor, cuvintelor, construcțiilor limbii maghiare
3.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice - înțelegerea unui text cu diferite formule de adresare - recunoașterea formulelor de salut, ex. adecvat părților zilei și situației de conversație - înțelegerea elementelor dialectale specifice zonei de proveniență (<i>bab</i> , <i>paszuly</i> , <i>fuszulyka</i>)
3.3. Dezvoltarea competenței strategice - înțelegerea unui text dintr-un context, solicitarea de ajutor pentru identificarea sensurilor, ex. exerciții de folosirea dicționarelor sau interogarea profesorului

3.4. Dezvoltarea competenței discursive

- înțelegerea globală a unor texte mai scurte, a ideilor principale, ale relațiilor de cauzalitate;
- așezarea în ordine cronologică a evenimentelor

4. Redactarea textului scris**4.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii**

- exerciții de scriere corectă a literelor, cuvintelor, construcțiilor limbii maghiare
- utilizarea în context adecvat a literelor cu rol de diferențiere a sensului: ex. *öt almát vesz, öt keresem*
- exerciții de denotare a desinențelor complementului circumstanțial de loc care exprimă interiorul, cu localizare statică sau dinamică, adică înțelegerea diferenței de sens dintre *szobába* și *szobában* sau semnarea unor terminații specifice care rezultă din natura aglutinativă (literalmente *lipire*, interpretativ *conjugare*) a limbii maghiare (*szájal* vs. *szájjal*)

4.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice

- utilizarea în scris a regulilor pragmatice ale limbii maghiare în formulele de adresare, la *per tu*, la *dumneavoastră*, în formulele de salut, de prezentare, formule de introducere și încheiere
- exerciții de autoprezentare, introducerea și prezentarea concisă a altor persoane, a mediului adaptându-se regulilor gramaticale ale limbii maghiare

4.3. Dezvoltarea competenței strategice

- exerciții de descrieri, folosirea unor sinonime sau reformularea textului în așa fel încât să aibă sens și fără cuvântul, construcția respectivă

4.4. Dezvoltarea competenței discursive

- alcătuirea în scris a unor texte scurte (descriptive, narative) sau dialoguri scurte
- alcătuirea unui text folosind surse de informație (dicționare, internet)

5. Competențe de conștientizare și recunoaștere a valorilor**5.1. Dezvoltarea funcției pragmatice a competenței lingvistice**

- exerciții de a vorbi, a scrie la *per tu*, la *dumneavoastră*; salutare, felicitare, introducere, prezentare; adresare; orientare; exprimarea și evaluarea nevoilor

5.2. Cunoașterea și promovarea propriilor valori culturale

- cunoașterea și participarea la sărbătorile, obiceiurile religioase, naționale (ex. stropitul de Paște, cântare de Crăciun, balul recoltelor, etc.)
- cunoașterea creațiilor populare, a evenimentelor istorice
- cunoașterea instituțiilor culturale

5.3. Dezvoltarea atitudinilor (interes, deschidere, scutire de prejucii)

- acceptarea valorilor limbii și a culturii maghiare, compararea cu culturile locale
- păstrarea identității, trăire conștientă a bilingvismului/plurilingvismului și a biculturalității/pluriculturalității
- înțelegerea legăturii dintre limba și cultura de origine ca rădăcini ale identității

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi									
SUNETELE, LITERELE LIMBII MAGHIARE	<ul style="list-style-type: none">alfabetul limbii maghiare <p><i>Tipuri de exerciții:</i></p> <p>Egészítse ki a szavakat hallás után a hiányzó betűvel (a, á, e, é, i, í, o, ó, ő, ö, u, ú, ü, ű)! (Completați cu literele care lipsesc)</p> <table><tr><td>...szt...l</td><td>sz...ny...g</td><td>m...g...s</td></tr><tr><td>...gy</td><td>p...szk...s</td><td>sz...b...</td></tr><tr><td>sz...k</td><td>v...l...g...s</td><td>l...ny</td></tr></table>	...szt...l	sz...ny...g	m...g...s	...gy	p...szk...s	sz...b...	sz...k	v...l...g...s	l...ny
...szt...l	sz...ny...g	m...g...s								
...gy	p...szk...s	sz...b...								
sz...k	v...l...g...s	l...ny								

VOCABULAR	<ul style="list-style-type: none">mediul înconjurător, familia, flora, fauna, mâncăruri, băuturi, munca etc. <p>Tipuri de exerciții: Melyik ez a szó? (Care este acest cuvânt?)</p> <table><tr><td>ÉKP</td><td>AÓTU</td><td>IICSK</td></tr><tr><td>AABKL</td><td>AÓJT</td><td>AGYN</td></tr><tr><td>AÁLMP</td><td>KÉSZ</td><td>AASGM</td></tr></table>	ÉKP	AÓTU	IICSK	AABKL	AÓJT	AGYN	AÁLMP	KÉSZ	AASGM
ÉKP	AÓTU	IICSK								
AABKL	AÓJT	AGYN								
AÁLMP	KÉSZ	AASGM								
REGULI GRAMATICALE, FORMULAREA PROPOZIȚIEI	<ul style="list-style-type: none">exprimarea direcției, cazul acuzativ, posesiunea (cazul genitiv);conjugarea verbelor la modul indicativ și condițional, conjugarea hotărâtă și nehotărâtă;cazurile mai simple ale frazei;verbe cu prefix, copulative. <p>Tipuri de exerciții: Egészítse ki a szavakat a megfelelő raggal! (Completați cu desinența corespunzătoare)</p> <p>-ban, -ben: szekrény....., szoba....., ház....., autó....., ágy....., fürdő....., kád... -ból, -ből: fotel....., ruha....., alma....., mérnök....., orvos....., gyerek....., -ba, -be: ház....., szoba....., kamra....., előszoba....., autó....., hotel....., ágy....</p>									
CONVERSAȚIA, PRODUCȚIA DE TEXTE ORALE	<ul style="list-style-type: none">texte descriptive, narative, dialoguri: prezentare, începerea conversației, confirmarea, interogare, exprimarea nevoilor <p>Tipuri de exerciții: Válaszolj a következő kérdésekre! (Răspunde la următoarele întrebări!) Milyen az asztal? Ki vagy te? Mi a neved? Hogy hívnak? Milyen a telefon? Igaz vagy hamis? (Adevărat sau fals?) A posta jól beszél magyarul. A taxi a ház felett áll. A mérnök számol. A parkoló bent van. A szék az asztal mellett van.</p>									
RECEPTAREA TEXTULUI CITIT	<ul style="list-style-type: none">note informative, reclame, cataloage, anunțuri, meniuri, facturi, scrisoare privată, mesaje <p>Tipuri de exerciții: Kösd össze a cselekvéseket azok jellemző helyszínével! (Asociază acțiunile cu locația lor tipică!) A fiú zuhanyozik a nappaliban. A gyerek eszik a hálóban. A nő alszik a fürdőszobában. A lány tanul a konyhában. A férfi olvas a parkban. Az ember pihen a gyerekszobában.</p>									
PRODUCEREA TEXTULUI SCRIS	<ul style="list-style-type: none">texte scurte, simple: felicitare, mesaj, formular, scrisoare particulară, invitație, scrisoare de mulțumire, e-mail; texte descriptive, narative, dialoguri. <p>Tipuri de exerciții: Describe animalul tău preferat în 3-4 propoziții!</p>									

CUNOȘTINȚE CULTURALE	<ul style="list-style-type: none"> sărbători naționale și religioase, evenimente istorice, instituții culturale, obiceiuri, datini, texte folclorice (ex. stropitul, cântarea, balul recoltei), personalități cunoscute, rezultatele lor (ex. istorie, literatură, savanți), mass-media <p><i>Tipuri de exerciții:</i> Alcătuiește un reportaj fotografic despre obiceiurile voastre pascale și obiceiurile vecinilor români/ceangăi/secui/nemți/romi (Ce mănâncă? Cum se îmbracă? Unde merg? etc.).</p>
ATITUDINE CULTURALĂ: INTERES, DESCHIDERE, REDUCEREA PREJUDECĂȚILOR	<ul style="list-style-type: none"> păstrarea identității, avantajele bilingvismului și ale biculturalității. legătura dintre limba și cultura de origine și rădăcinile identității. <p><i>Tipuri de exerciții:</i> De <i>Fărșang</i> des facem gogoși. Descrie rețeta! Prezintă, cum se fac papanășii la voi!</p>

Texte recomandate:

Texte nonliterare, texte literare adaptate nivelului de studiu
 József Attila: *Tiszta szívvel* (ideea de posesiune/cazul genitiv)
 Janikovszky Éva: *Akár hiszed, akár nem* (timpul trecut, fraza, familia)
 Örkény István: *Ki látta?* (texte descriptive, timpul trecut)
 Örkény István: *Választék* (la cumpărături, dialog între vânzător-cumpărător, verbe cu prefix)
 Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra* (anotimpurile, timpul prezent)

Cântece:

Omega: *Gyöngyhajú lány* (timpul trecut, ideea de posesiune, descrierea)
Imádok élni! – din filmul *Csinibaba* (infinitivul și modul gerunziu)
Valaki kell nekem is – din filmul *Csinibaba* (ideea de posesiune, verbe copulative)
 Piramis: *Ajándék* (anotimpuri, timpul trecut)

Culegeri de exerciții și texte:

<https://fakultativ.integratio.ro>
www.magyarora.com
 Balogh Andrea – Magyarai Sára 2010. *Nyelvi szintfelmérő tesztgyűjtemény* (Culegere de teste de competență lingvistică în limba maghiară). Ed. AEGIS, Timișoara

Bibliografie:

Gál Noémi 2010. *A nyelvi revitalizáció. Elméletek, módszerek, lehetőségek*. AESZ, Cluj.
 Gróf Annamária 2013: *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához*. Maribor.
 Giay Béla – Nádor Orsolya 1998. *A magyar mint idegen nyelv. Hungarológia*. Budapesta.
 Hegyi Endre 1991. *Hogyan tanítsuk idegen nyelvként a magyart?* In: Giay Béla – Ruszinyák Márta (coord.): *Magyar nyelv külföldieknek*. Budapesta.
 Magyarai Sára 2020. *Egy nyelvi revitalizációs program szükségességéről*. In: Acta Universitatis Christianae Partiensis. Studia culturale 2020/2.
 Magyarai Sára 2020. *Nyelvi revitalizáció a fakultatív oktatás tükrében*. In: Istók Béla – Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Simon Szabolcs (coord.): *Tankönyvkutatás – fordított tankönyvek – kétnyelvűség*. Selye János Egyetem Tanárképző Kara Komárom. Komarno/SK. 99–104.
 Magyarai Sára 2019. *Hogyan tanítsam?* Szórvány Alapítvány. Timișoara.
 Magyarai Sára 2019. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek*. Szórvány Alapítvány. Timișoara.
 Magyarai Sára 2017. *A magyar mint idegen nyelv oktatása. Fogalmak, helyzetek, megoldások*. Ed. Partium, Oradea.
 Nádor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk*. KRE • L'Harmattan Kiadó, Budapesta.
 Németh Dorottya 2006. *Kooperatív tanulási formák a magyar mint idegen nyelvi órákon*. In: THL2, 2006. 113–119.
 Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp

Nivel intermediar

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Clasa a X-a

1. Receptarea textului oral
1.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii - identificarea și evidențierea informațiilor din comunicarea verbală - înțelegerea indicilor de comunicare verbală și nonverbală - înțelegerea sensului comunicării verbale
1.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice - înțelegerea enunțurilor adaptate scopului comunicării - perceperea structurilor corecte și incorecte ale vorbirii directe
1.3. Dezvoltarea competenței strategice - detectarea elementelor limbii mai mici decât fraza: expresii, cuvinte compuse - recunoașterea structurilor care nu corespund situației de vorbire - recunoașterea cuvintelor derivate, folosirea corectă a mimicii și sistemului gesturilor
1.4. Dezvoltarea competenței discursive - participarea ca receptor activ în situațiile concrete de comunicare

2. Dezvoltarea exprimării orale
2.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii - exerciții pentru corectitudinea gramaticală în comunicarea orală, folosirea diverselor structuri gramaticale, exprimarea propriilor gânduri, idei
2.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice - exersarea exprimării fluente, coerente și ușor de înțeles, utilizarea unor pauze în timpul discursului adecvate contextului, comunicare independentă, viteza de vorbire corespunzătoare, pronunția corectă
2.3. Dezvoltarea competenței strategice - dezvoltarea unui vocabular bogat și variat, utilizarea unor termeni potriviți situației de comunicare, recunoașterea eficacității comunicative
2.4. Dezvoltarea competenței discursive - organizarea propriilor idei, formularea acestora într-un stil nuanțat în diverse situații de comunicare

3. Receptarea textului scris
3.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii - exersarea citirii corecte și expresive - interpretarea unor texte simple - folosirea preponderent corectă a structurilor gramaticale cunoscute
3.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice - recunoașterea componentelor structurale și de conținut ale textului
3.3. Dezvoltarea competenței strategice - descoperirea trăsăturilor caracteristice ale textelor de diferite tipuri și genuri literare (basm, zicală, proverb, ghicitoare, legendă, cântec popular etc.)
3.4. Dezvoltarea competenței discursive - citirea altor texte de același gen literar, interes pentru textele literare

4. Redactarea textului scris
4.1. Dezvoltarea competenței utilizării limbii - aplicarea regulilor de ortografie în scrierea cuvintelor și a enunțurilor - alegerea corectă a cuvintelor, folosirea adecvată a structurilor gramaticale în scris

4.2. Dezvoltarea competenței sociolingvistice - alcătuirea unor texte mai scurte sau mai lungi (narațiune, descriere, caracterizare, scrisoare etc.)
4.3. Dezvoltarea competenței strategice - compunerea unor mesaje scurte în situații simple de comunicare - completarea formularelor oficiale
4.4. Dezvoltarea competenței discursive - utilizarea scrisului în situațiile de zi cu zi (sms, rețele de socializare etc.)
5. Competențe de conștientizare și recunoaștere a valorilor
5.1. Dezvoltarea funcției pragmatice a competenței lingvistice - păstrarea conștientă a identității lingvistice și culturale - cunoașterea valorii comunicative a limbii maghiare
5.2. Cunoașterea și promovarea propriilor valori culturale - cunoașterea, păstrarea și cultivarea valorilor culturale locale și naționale - cunoașterea obiceiurilor proprii și ale altor etnii
5.3. Dezvoltarea atitudinilor (interes, deschidere, renunțare la prejudecăți) - scrierea și utilizarea corectă a regionalismelor locale, cunoașterea echivalentelor literare ale acestora, practicarea obiceiurilor locale legate de sărbători, evenimente

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<ul style="list-style-type: none"> recunoașterea și receptarea situației de comunicare (context, roluri, intenția vorbitorului etc.) intonarea corectă a diferitelor tipuri de propoziții identificarea și abordarea corectă a subiectului textului, activarea cunoștințelor generale, folosirea registrului lexical; cuvinte cheie, identificarea ideilor principale, evidențierea esențialului, menținerea subiectului alcătuirea enunțurilor adecvate situației de comunicare, compunere de texte (ex. Karinthy Ferenc: <i>Nosztalgia</i>)
RECEPTAREA ȘI INTERPRETAREA TEXTULUI SCRIS	<ul style="list-style-type: none"> forme de comunicare: dialog, narațiune, descriere Forme și coduri literare: receptarea operelor epice: narator, acțiune, personaje, grupuri de personaje; referiri simple la timpul și spațiul textelor epice; relația povestitor-autor; punctul de vedere al povestitorului (interior, exterior), punctul de vedere al personajului/ale personajelor (ex. Karinthy Frigyes: <i>Ideges úr elalszik</i>) receptarea operelor lirice: poezie, lirism; exprimarea sentimentelor implicit-explicit; muzicalitatea versurilor, ritm, rimă, tipuri de rimă, aliterație. (ex. poezii de Weöres Sándor) factori auditivi și vizuali: figuri de stil, comparație, metaforă, personificare; figuri ale retoricii, ca enumerația, repetiția, întrebarea retorică tonuri literare: obiectiv, subiectiv; umorul (ex. Heltai Jenő: <i>Séta az állatkertben</i>) caracteristicile lingvistice ale textului <ul style="list-style-type: none"> semantica cuvintelor: sinonime, antonime în context onomatopee în limba maghiară, în limba română, în alte limbi cunoscute modificarea sensului mesajului în funcție de topica cuvintelor în frază (<i>Nem akarok menni kirándulni. Nem kirándulni akarok menni</i> etc.)

	<ul style="list-style-type: none"> interpretarea textelor non-literare (ex. http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf)
PRODUCEREA DE TEXT ORAL ȘI SCRIS	<ul style="list-style-type: none"> tipuri de texte, strategii de compunere de texte, moduri de redactare de texte, noțiuni de bază tipuri de texte și tehnici de redactare: <ul style="list-style-type: none"> scrierea ca proces, cunoașterea etapelor acestui proces organizare (aranjarea ideilor principale nu doar într-un model linear, ex. hartă de idei, hartă de noțiuni) coeziunea lineară și globală a textului <p>ortografie:</p> <ul style="list-style-type: none"> tipuri de propoziții/semne de punctuație cunoașterea ortografiei cuvintelor folosite frecvent, ale cuvintelor care se scriu conform pronunției, reguli simple ale ortografiei, scrierea corectă a verbelor cu prefix etc. alcătuire de texte non-literare, funcționale: scrisoare, mail, anunț etc. (ex. parodiile lui Romhányi József)
CONȚINUTURI LINGVISTICE	<ul style="list-style-type: none"> perceperea nivelului fonetic, morfo-sintactic, semantic, textologic al textului folosirea sistemului noțiunilor lingvistice bazată pe experiență (experiența vorbirii): structura frazei, ordinea cuvintelor, accentul, intonația, muzicalitatea, vocabularul, valențe, prefixe verbale folosite corect folosirea corectă a diferitelor structuri sintactice formule de politețe, folosirea adecvată a registrului conform situației folosirea adecvată în comunicare a propozițiilor enunțative, interogative, exclamative, imperative perceperea posibilităților lingvistice complexe de ex. în exprimarea afirmației-negației (ex. <i>Nem még megyek iskolába!</i>)
MEDIEREA CULTURALĂ	<ul style="list-style-type: none"> participare la concursuri, întâlniri, tabere organizate cu participanți provenind din diferite zone etnografice cercetare etnografică, cunoașterea și însușirea tezaurului folcloric cercetare etnografică individuală

Texte recomandate:

Goretity József – Laczkó Zsuzsa 1997. *Nem csak novellák* (Heltai Jenő: Séta az állatkertben), Debreceni Nyári Egyetem

Karinthy Ferenc. *Karcolatok* (Nostalgia) – e-könyv

Karinthy Frigyes 1975. *Heuréka. Karcolatok, humoreszkek*. Szépirodalmi Kiadó, Budapest (pl. Görbe tükör)

Karinthy Frigyes 1978. *Az egész város beszél*. Karcolatok, 1–4. Szépirodalmi Kiadó, Budapest

Karinthy Frigyes 1996. *Viccelnek velem' (Ideges úr elalszik)* – Ferenczy Könyvkiadó, Budapest

Romhányi József 1983. *Szamárfül*. Móra Könyvkiadó

Weöres Sándor 1934. *Hideg van*. Versek – Kultúra Könyvnyomdai Műintézet, Pécs

Weöres Sándor 1935. *A kő és az ember*. Versek – Nyugat, Budapest

Weöres Sándor 1946. *A szerelem ábécéje*. Versek – Új Idők Irodalmi Intézet R. T., Budapest

A magyar filmről... elfogultan. http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf

Bibliografie:

Gábor Felicia 2012. *Csángó vagyok*. Pannónia-Print Kiadó

Gábor Felicia 2019. *Csángó élet*. Magyar Napló Kiadó

Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009. *Jó szórakozást magyarul!* Molilla Könyv, Pécs

Oláh-Gál Elvira 2015. *A moldvai magyarokról*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár

Szita Szilvia – Görbe Tamás 2009. *Gyakorló magyar nyelvtan*. Akadémiai Kiadó, Budapest

Baka András tréfás beszédei 2003. Kriterion Kiadó

Resurse, înregistrări audio, texte, fișe de lucru:

<http://magyarora.com/magyar/index.html>

Kérem a következőt! (Dr. Bubó): <https://www.youtube.com/watch?v=OFjuEnt3kVg>

Macskafogó (1986) – magyar-német-kanadai animációs film

<https://www.youtube.com/watch?v=6WJxaSfAFXY>

Nivel avansat (anul I de studiu)

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Clasa a X-a

1. Receptarea comunicării orale
1.1. Înțelegerea semnificației în ansamblu a comunicării orale <i>- recunoașterea ordinii exprimării ideilor și corelația dintre idei, chiar dacă acestea nu au fost clar exprimate sau conexiunile sunt doar mediate și indirecte, de exemplu: exersarea ascultării active, exerciții pentru stabilirea intenției de comunicare, observarea ideilor și argumentelor importante, căutarea cuvintelor și propozițiilor cheie</i>
1.2. Recunoașterea relației dintre elementele verbale și nonverbale, a relației textului audiat cu scopul comunicării: <i>- exerciții de interpretare a elementelor nonverbale; pregătirea pentru comunicarea orală prin practicarea unor indicii nonverbale</i>
1.3. Realizarea unor interacțiuni verbale în situații de comunicare în viața personală <i>- monitorizarea și evaluarea opiniei și argumentelor interlocutorului, perceperea diferențelor dintre dialecte, sociolecte și limbajul literar, de exemplu: exerciții pentru identificarea elementelor din limbajul literar și cel colocvial în comunicarea orală (cuvinte preluate din limba română, elemente de argou)</i>
1.4. Înțelegerea textelor audiate în direct sau prin intermediul mass-media în măsura în care auditorul are timp pentru acomodarea la pronunție, de exemplu: <i>- audierea textelor persuasive și argumentative pe diferite canale cum sunt reclamele, dezbaterile publice, recomandările, discursurile ocazionale; exerciții de comparare a textelor planificate cu cele spontane</i>
2. Dezvoltarea exprimării orale
2.1 Dezvoltarea unei teme date într-o interpretare orală <i>- exprimarea ideilor și opiniilor cu acuratețe, capacitatea de a reacționa la argumentele interlocutorului, de exemplu: ordonarea ideilor, exersarea compunerii textului oral pentru a-și exprima punctul de vedere, opinia proprie, exerciții de dramatizare</i>
2.2 Utilizarea corectă a categoriilor semantice și gramaticale în diverse situații de comunicare <i>- folosirea sinonimelor, antonimelor, a paronimelor, a omonimelor, în diverse situații de comunicare; exerciții pentru evitarea repetițiilor, corectarea greșelilor</i> <i>- transformarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate, exerciții pentru utilizarea textuală a diverselor tipuri de propoziții, aplicarea transferurilor directe, inversate, utilizarea indicațiilor, utilizarea conștientă a elementelor de legătură ce asigură coerența textului; exerciții de conștientizare a aplicării acordului</i>
2.3. Participarea la conversații în diverse situații <i>- familiarizarea atât cu expresiile specifice, cât și cu limbajul cotidian</i> <i>- exprimarea și autocorectarea în mod fluent, aplicând cu precizie semnificațiile de nuanță, de exemplu: scurtă prezentare pe un subiect liber ales, pe baza unei note/PPT, acordând atenție contactului cu publicul</i>
3. Receptarea textului scris
3.1. Lectura expresivă a diferitelor tipuri de texte <i>- citirea, într-un ritm corespunzător, clar, atât cu voce tare cât și în sine, surprinderea semnificației secvențelor și a întregului text, cum ar fi: exerciții pentru identificarea relațiilor între ideile textului, exerciții care vizează reflecția la cele citite (problematizare, întrebări, completare, expunerea experiențelor contradictorii)</i>

<p>3.2 Recunoașterea și conștientizarea diferențelor dintre un text literar și un text nonliterar, recunoașterea formelor și stilurilor literare</p> <p>- exerciții de recunoaștere a trăsăturilor de gen ale operelor epice și lirice, exerciții pentru recunoașterea și interpretarea funcției figurilor de stil, a imaginilor și comparației în procesul lecturii textelor narative și lirice; recunoașterea timpului, spațiului de desfășurare a momentelor acțiunii, recunoașterea modalităților de caracterizare a personajelor, diferențierea elementelor reale de cele fictive</p>
<p>3.3. Interpretarea și evaluarea textului în funcție de anumite aspecte date, formularea unei opinii proprii despre textul receptat</p> <p>- exerciții pentru înțelegerea relațiilor dintre propoziții, fragmente, alineate, pentru stabilirea legăturii între părțile textului și semnificația textului în ansamblu</p>
<p>3.4. Receptarea unor texte cu limbaj diferit cum ar fi descrieri, articole de specialitate și creații literare</p> <p>- exerciții pentru prelucrarea textelor nonliterare (ex. evidențierea ideilor fundamentale, sesizarea relațiilor cauză-efect, separarea elementelor esențiale și a detaliilor caracteristice, a ideii de bază și a ideilor secundare)</p>

4. Redactarea textului scris
<p>4.1. Alcătuirea diferitelor tipuri/genuri de text (scrisoare, afiș, invitație, cerere, eseu, raport, articol)</p> <p>- exerciții de producere a unor texte în concordanță cu factorii situației comunicaționale; exerciții de evaluare a textului propriu și al altora în funcție de criterii prestabilite</p>
<p>4.2. Analiza textului, cunoașterea și utilizarea unităților structurale ale acestuia (introducere, cuprins, încheiere)</p> <p>- exerciții de analiză și de redactare: menținerea temei, corelația dintre părți, conectarea introducerii cu încheierea, cronologia, ordinea evenimentelor în compunerea narativă (antecedente - eveniment - consecințe, cauză - efect - idee de încheiere), ordonarea spațială într-o descriere (întreg - parte - întreg, îndepărtat - apropiat - îndepărtat), ordinea trăsăturilor externe și interne în caracterizare, element - dovadă/combateră în compunerea argumentativă</p>
<p>4.3. Utilizarea cunoștințelor gramaticale și stilistice în formularea, structura logică a textului</p> <p>- observarea mărcilor stilistice ale diferitelor texte: adecvarea stilului (claritate, concizie, precizie) și frumusețea acestuia (limpezime, vioiciune, selectivitate, atmosferă); aranjarea cuvintelor amestecate dintr-o propoziție, reorganizarea, redactarea textului, extinderea, comprimarea acestuia</p>
<p>4.4. Utilizarea conștientă a regulilor de ortografie și punctuație</p> <p>- folosirea Dicționarului de ortografie, ortoepie și punctuație, de exemplu: exerciții de aplicare a regulilor de ortografie (adăugiri, transformări, substituții, exerciții productive și ludice) exersarea regulilor de punctuație (punctul, virgula, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării, liniuța, ghilimelele, cratima, punct și virgula)</p>

5. Competențe de conștientizare și recunoaștere a valorilor
<p>5.1 Cunoașterea valorii de comunicare a limbii maghiare</p> <p>- redactarea unei reviste școlare, participarea la concursuri, exerciții de comunicare în limba maternă cu colegii de grup; compararea formelor comunicării în limba maghiară maternă cu versiunea în limba română, comunicarea regulată cu persoanele care folosesc curent limba maghiară (corespondență, tabără, excursii, parteneriate, concursuri)</p>
<p>5.2. Capacitatea de a percepe diferite clase de valori, relații de valori</p> <p>- cunoașterea textelor literare care stau la baza identității culturale, precum și a celor mai importante personalități și evenimente din trecutul național (Szent István, Mátyás király, Mohács, Madéfalvi veszedelem, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos, revoluțiile din 1848 și 1956; a unor cercetători și artiști maghiari, cum sunt Szentgyörgyi Albert, Selye János, Liszt Ferenc, Bartók Béla etc.)</p>

CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<ul style="list-style-type: none"> • recunoașterea factorilor situației de comunicare (context, roluri, intenția comunicării etc.) • identificarea subiectului, reactualizarea cunoștințelor anterioare; registrul lexical; cuvinte cheie, identificarea ideii principale, sesizarea esențialului; urmărirea temei • alcătuirea de propoziții corespunzătoare situației de comunicare, modelarea propozițiilor în text • dispunerea logico-semantică a ceea ce urmează să fie comunicat; semnificația textului oral, elemente esențiale, elemente de semnificație suplimentare • elemente de argumentare: teză, ipoteză, justificare, exemplu/dovadă, tratarea obiecțiilor; regulile și procedura dezbaterii • dispunerea formală a ceea ce urmează să fie comunicat; alegerea cuvintelor; alcătuirea propozițiilor; aranjarea și funcționarea simultană a elementelor lingvistice și nonlingvistice (gest, expresii faciale), rolul dialectelor și sociolectelor (dialect, limbaj comun, slang, jargon) în vorbire; valoarea funcțională și expresivă a tipurilor de propoziții, editarea lor în text • conversația (dialogul) și discursul privat (monologul); textul informativ: narațiunea (raport de experiență) • exprimarea gustului și a opiniei <p><i>Tipuri de interacțiune propuse:</i> Tribunal literar, descoperirea intențiilor personajelor dintr-o operă literară, argumentarea pentru și împotriva acțiunilor lor.</p>
LECTURĂ	<ul style="list-style-type: none"> • forma de comunicare: monologică, dialogică • texte narative: timpul povestirii în comparație cu întâmplările relatate; corelarea punctelor de vedere; textul și destinatarul textului • principiul de organizare al textului descriptiv: caracter de mozaic • texte argumentative: relația tezei și a argumentelor; dovedirea și combaterea; metodele argumentării • tropii și figurile de stil: metafora, alegoria, comparația • forme retorice: variații ale repetiției (ritm de gândire, enumerarea, acumularea, intensificarea) paralela, contrastul • elemente de versificație: ritmul și rima • epicul: povestire, narator, punctul de vedere al naratorului, personaje; • lectura operelor epice: basmul, legenda, poemul narativ, balada, narațiunea, nuvela, anecdota, romanul • lira, lirismul, genul liric: cântec, cântec popular, pastel, imn <p><i>Tipuri de interacțiune propuse:</i> Monolog în numele unui personaj literar. Redactare: antecedentele imaginare sau continuarea acțiunii unei opere epice. Recunoașterea rolului de creare de sens al figurilor de stil în lucrările lirice.</p>

REDACTARE	<ul style="list-style-type: none"> • Tipuri de texte: <ul style="list-style-type: none"> - scrierea în scopuri practice: schița, scrisoarea privată, salutul, mesajul; - textul informativ: texte instructiv-educative, invitația, nota de lectură, anunțul, cererea - compunerea liberă, prezentarea experiențelor, raport de experiență - exprimarea poziției personale în scris - narațiunea, descrierea, caracterizarea - redactarea unui text literar sau de altă natură • Modelul orientat spre proces și etapele de scriere: <ul style="list-style-type: none"> - crearea de text pe baza unui subiect dat/ales - generare: individual, în perechi, în grupuri - direcționare/funcție: luarea în considerare a intenției scriitorului și a destinatarului (individual, grup, public) - punct de vedere, argumentare, convingere, combatere • principii de organizare în textele persuasive: antiteză, paralelism, amplificare; relație cauză-efect • ortografie: <ul style="list-style-type: none"> - semnele de punctuație: punct, virgulă, două puncte, semnul întrebării, semnul exclamării, ghilimele, liniuța și dialogul - ortografia cuvintelor - principiul și practica pronunției, principiul și practica de analiză a cuvintelor, ortografie tradițională și ortografie simplificatoare <p><i>Tipuri de interacțiune propuse:</i> Transformarea dialogului în narațiune. Jurnal de lectură. Interpretarea textelor literare și non-literare pe baza întrebărilor orientative scrise. Extras de text de popularea științei. Redactarea unei disertații.</p>
VALORI CULTURALE	<ul style="list-style-type: none"> • participare la concursuri, întâlniri, obiceiuri populare locale • participarea în tabere de limbă maternă • comunicare continuă cu oamenii care locuiesc în alte zone maghiare • cunoașterea colecțiilor etnografice și a comorilor folclorice, contact regulat cu acestea • realizarea de colecții etnografice proprii <p><i>Tipuri de interacțiune propuse:</i> Realizarea unui reportaj cu cei familiarizați cu tradiția locală. Realizarea unor prezentări despre oameni celebri ai culturii maghiare, clădiri, pictori, scriitori, muzicieni, oameni de știință.</p>

Texte recomandate:

Narațiuni, nuvele, opere de proză scurtă din literatura maghiară clasică și contemporană: opere de Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Jókai Mór, Karinthy Frigyes, Örkény István, Sánta Ferenc, Lázár Ervin, Tóth Krisztina
Poemul epic, de ex. Arany János: *Toldi*
Romanul, de ex. opere de Fekete István, Gárdonyi Géza, Szabó Magda, Mikszáth Kálmán, Tamási Áron
Opere lirice. Căntece populare. Opere lirice din poezia maghiară și contemporană
Balada populară, balada cultă, de ex. baladele lui Arany János
Jurnalul, scrisoarea, de ex. Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*

Lista textelor și autorilor propuși nu este prescriptivă. Pentru competențele indicate în curriculum, în funcție de conținutul obligatoriu, autorul manualului și profesorul pot alege și alte texte.

Nivel avansat (anul al II - lea de studiu)

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Clasa a X-a

1. Receptarea comunicării orale
1.1. Recunoașterea diferitelor situații de comunicare - exerciții de alegere a vocabularului/expresiilor adecvate situației de vorbire și intenției de comunicare - audierea unor texte orale variate pe diferite canale (de exemplu, înregistrări audio, emisiuni radio etc.) - exerciții de recunoaștere a inițierii, continuării și încheierii expunerii orale
1.2. Recunoașterea diferitelor modele de utilizare a limbii în situații specifice de comunicare - exerciții de desemnare a versiunii rostite în limba standard dintre textele orale expuse în versiunea standard a limbii maghiare și în versiunea de uz comun a limbii maghiare din România - exerciții care vizează distingerea și folosirea adecvată a sensurilor unor cuvinte din straturile diferite ale vocabularului, luând în considerare sfera de întrebuintare a acestora - exerciții de stil pentru alegerea instrumentelor lingvistice potrivite funcției de comunicare - exerciții pentru identificarea punctelor cele mai caracteristice privind diferențele dintre limba maghiară standard și limba maghiară de uz comun din România - exerciții de acomodare la situația de comunicare și la schimbarea acesteia
1.3. Conștientizarea particularităților textelor orale - exerciții de proiectare a textului destinat expunerii orale: colectarea de date, organizarea, sistematizarea etc. - transcrierea dialogurilor în narațiune; conversia vorbirii indirecte în vorbire directă - audite de texte narative și lirice (de exemplu, fragment dintr-un poem epic, dintr-un roman pentru tineret) cu scopul prezentării detaliate a evenimentelor, caracterizării orale a personajelor, exprimării orale a efectelor textului
1.4. Îmbogățirea vocabularului - variante de limbaj: descrierea și utilizarea dialectelor și a sociolectelor în comunicare
2. Dezvoltarea exprimării orale
2.1. Utilizarea și comportamentul limbajului adaptat situației de comunicare (corelații între utilizarea și comportamentul limbajului: situații de comunicare privată și publică) - exerciții pentru recunoașterea efectului exercitat de limbajul folosit asupra celorlalți în situații de comunicare și texte cotidiene, respectiv în diferite opere literare - reguli, cerințe de formă și tehnici de dialog - procesarea unui text conform unui tipar textual
2.2. Utilizarea limbajului standard în situații concrete de comunicare - exerciții pentru identificarea situației de comunicare care necesită utilizarea variantei standard a limbii - texte și exerciții pentru explorarea diferențelor dintre varianta de limbaj proprie și limbajul comun maghiar din România - desemnarea variantei standard în texte orale expuse în variantă de limbă maghiară standard și în variantă de limbă maghiară vorbită în România - practici de identificare a punctelor cele mai caracteristice privind diferențele dintre limba maghiară standard și limba maghiară de uz comun din România
3. Receptarea textului scris
3.1. Observarea intențiilor de comunicare în situații de comunicare nonliterare și literare - însușirea caracteristicilor comunicării de masă și a tipurilor de texte publice - factori care asigură coeziunea textuală: recunoașterea legăturilor gramaticale și semantice - receptarea sensurilor denotative și conotative

3.2. Utilizarea îndrumată a strategiilor de receptare/producere de text în procesul lecturii textelor electronice și tipărite - identificarea surselor de informații, însușirea tehnicilor de orientare și de dobândire independentă a cunoștințelor - exerciții de rezumare a conținutului textelor, observarea impactului schimbării temicii asupra sensului din text
3.3. Rolul de cititor, exersarea comportamentului estetic - exerciții de identificare a caracteristicilor speciei literare în procesul de lectură a textelor - exerciții pentru punerea în funcțiune a auzului prosodic - exerciții pentru identificarea și interpretarea formelor de comunicare epică în text - recunoașterea modalităților de caracterizare a personajelor – caracterizare directă, făcută de narator sau de alte personaje, indirectă, prin fapte, vorbe, gânduri
3.4. Conștientizarea funcțiilor lecturii - texte nonliterare – obținere de informații - texte literare – dobândire de experiențe
4. Redactarea textului scris
4.1. Producerea unor texte de tipuri diferite, prin implementarea funcțiilor de comunicare - producerea și scrierea unor texte în funcție de tiparul textual - elaborarea unui raport cronologic despre o experiență trăită sau fictivă - exersarea descrierii unui peisaj liber ales, din diferite puncte de vedere - exersarea scrierii de texte descriptive pe diferite teme prin selectarea ordinii structurale corespunzătoare tiparului textual (de exemplu, general-particular/particular-general, întreg-parte/parte-întreg)
4.2. Producerea textelor monologate și dialogate - monologuri scrise pe teme prestabilite - dialoguri scrise pe teme prestabilite - distincția dintre textele unidirecționale și bidirecționale sau multidirecționale - practici de transformare a monologului în dialog și invers
4.3. Ortografie conștientă conform pronunției, analizei cuvintelor și principiilor tradiționale - exerciții de dictare pentru validarea și conștientizarea regulilor de ortografie - recunoașterea importanței regulilor de ortografie - ortografia tradițională și simțul identității-conștientizarea numelor de familie tradiționale ale personalităților istorice și literare maghiare
5. Competențe de conștientizare și recunoaștere a valorilor
5.1. Recunoașterea legăturilor dintre identitate și moștenirea culturală - redactarea unor reviste școlare, participarea la concursuri, exerciții de comunicare în limba maternă cu colegii de grupă, compararea valorilor de comunicare în limba maternă maghiară cu versiunea lingvistică majoritară, comunicare regulată cu cei care locuiesc în zonele populate majoritar de maghiari (ex. corespondență, tabără, excursii, parteneriate, competiție) - cunoașterea textelor literare care stau la baza identității culturale, precum și a celor mai importante personalități și evenimente din trecutul național (de exemplu, vizionare de filme despre personalități și evenimente istorice)
5.2. Recunoașterea valorilor estetice ale unui text - valorizarea istoriei vii în operele artistice și literare

CONȚINUTURI

Atât autorul manualului, cât și profesorul, au libertate deplină în ordonarea didactică și în sistematizarea elementelor de conținut ale prezentului curriculum. Predarea și învățarea limbii materne în școală trebuie să se bazeze pe o abordare funcțională și socială a limbii: accentul se pune pe diversitatea și pe varietatea limbii, nu pe elementele lingvistice izolate sau pe sistemul lingvistic abstract.

În spiritul acestui principiu și în conformitate cu particularitățile de vârstă ale elevilor, atât în procesul de predare-învățare, cât și în evaluare, vor domina exercițiile pe text, în detrimentul definițiilor și clasificărilor. Utilizarea dialectelor proprii ale elevilor trebuie acceptată și chiar încurajată în conversațiile orale, ținând cont de situația și de nevoile specifice de utilizare a limbii minoritare. Se recomandă asocierea limbajului comun și cel literar cu limbajul scris. Conținuturile lingvistice, cunoștințele gramaticale nu pot avea scop propriu, ci au un rol funcțional și practic în realizarea unei comunicări lingvistice eficiente, adecvate situațiilor de comunicare. Problematika ortografiei, a vorbirii inteligibile și utilizarea corectă a limbii rămân o sarcină didactică constantă.

Conținuturile de literatură se integrează în ordinea logică internă a sistemului de competențe și abilități, astfel încât înțelegerea și interpretarea unor situații de vorbire nonliterare și literare nu pot fi separate de unitățile de conținut ale comunicării, de înțelegerea comunicării și de compunerea de texte, care au în prim plan contextele interne ale sistemului de cerințe. Ordinea, aranjarea și succesiunea conținuturilor sunt subordonate procesului de citire a textului în sine. Logica internă a acestui proces, prin sortarea conținuturilor și a textelor, este determinată de autorul manualului, respectiv de profesor.

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<ul style="list-style-type: none"> forme de exprimare orală: <ul style="list-style-type: none"> dialog, conversație cotidiană, discuție, opinie, explicație, argumentare și persuasiune <ul style="list-style-type: none"> reguli de dialog: atenția reciprocă, predarea/preluarea cuvântului la momentul potrivit, gradul de participare tehnica dialogului eficient: adaptarea la situație, adaptarea la scop, metode de raționament structura dialogului: raționament și înfirmare narațiunea, discursul privat, informarea, descrierea, caracterizarea, analiza, definirea: <ul style="list-style-type: none"> regulile discursului privat: relația cu publicul, tehnica feedback prezentarea eficientă: adaptarea la situație, la auditoriu, cunoaștere și credință, convingere, eficiență adaptare la scop: informare, persuasiune, influență structura prezentării: introducere, cuprins, încheiere limba maghiară din perspectiva limbilor lumii: valoarea de utilizare, valoarea culturală, valoarea științifică a acesteia <ul style="list-style-type: none"> rolul limbajului în identitate drepturi lingvistice de bază: dreptul de a folosi limba, dreptul la nume relația dintre limba maghiară și română, interacțiunea acestora bilingvismul: bilingvism individual și comunitar, bilingvismul aditiv (îmbogățitor) și bilingvismul substituțional (epuizator), păstrarea limbii și schimbul de limbi <p><i>Tipuri de interacțiune propuse:</i> Crearea de texte productive spontane și planificate (orale): de ex. explicație, dialog cu mai multe personaje, exprimarea opiniei; narațiune: intriga, succesiunea evenimentelor; descriere: caracterizare, descrierea împrejurimilor, cursului, procesului.</p>
LECTURĂ	<ul style="list-style-type: none"> surse de informare, tehnici de însușire independentă a cunoștințelor, tehnici de orientare: <ul style="list-style-type: none"> biblioteci (tipărite și digitale), lexiconuri, dicționare, baze de date informatice rolul internetului în obținerea informațiilor norme etice și constrângeri formale privind utilizarea surselor cerințe de textualitate: <ul style="list-style-type: none"> utilizarea limbajului, relația dintre elementele lingvistice și non-lingvistice

	<ul style="list-style-type: none"> - forțe lingvistic-coezive (titlu, expresii lingvistice ale sensului, mijloace lingvistice de referință recurentă, enumerare, împărțire, detalieri, relații conținut-logice, elemente de legătură intervenite, împărțirea actuală a frazei) - nivelul sintactic al textului (elementele textului: potrivire, folosirea adjectivelor) • tipuri de text: <ul style="list-style-type: none"> - vorbit - scris - spontan - planificat - monolog – dialog • specii de text: <ul style="list-style-type: none"> - descriere, narațiune, argumentare - tipuri de text care îndeplinesc cerințele formale (CV, scrisoare oficială, prezentare) - diferențele dintre textul scris și cel vorbit - tipuri de texte din domeniul comunicării în masă și cel public <ul style="list-style-type: none"> - comunicare în masă (media tipărită, media audio, media audio-vizuală) și tipurile de text: știri, raport, reportaj, reclamă - tipuri de texte din domeniul public: tipuri de texte care îndeplinesc cerințele formale • lectura operelor epice: <ul style="list-style-type: none"> - actostrutura operelor epice: expozițiunea, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant, deznodământul - episodul, relația dintre actori: personaje principale, personaje secundare, personaje de episoade • lectura operelor lirice: <ul style="list-style-type: none"> - relația dintre vorbitor și autor în textele lirice - eul liric; personalitate și impersonalitate - atmosferă omogenă și complex - versificație: versul ritmic, versuri, tipuri de versuri <p><i>Tipuri de interacțiune propuse:</i> Interpretarea comparativă a textelor de diferite tipuri și genuri.</p>
REDACTARE	<ul style="list-style-type: none"> • tipuri de texte și tehnici de creare a textelor • modelul procesional și etapele scrierii: <ul style="list-style-type: none"> - alegerea temei, crearea textului pe un anumit subiect - obiectivul/funcția: comunicarea opiniei - organizare: gânduri relevante referitor la subiect, detalii, informații relevante și irelevante, aranjarea într-o schiță lineară (teorema) și pe baza organizării grafice aliniare (ex. diagrama cluster) - reelaborare/versiuni (ex. lectură în clasă și pe baza răspunsurilor) - păstrarea subiectului/schimbarea subiectului, unitate, împărțire - articole, paragrafe - editare: funcția/raportul unităților macro structurale în diferite tipuri de texte • ortografie: <ul style="list-style-type: none"> - punctuația în citarea directă, liberă sau dependentă - principiul simplificării - întrebări ortografice legate de formele verbelor (ortografia modelelor cele mai frecvente ale sufixelor de mod, de timp, de persoană) - întrebări legate de ortografia substantivelor <p><i>Tipuri de interacțiune propuse:</i> Crearea unui text narativ, redarea unei povești din diferite puncte de vedere, scrierea de anunțuri, reclame, publicitate etc.</p>

VALORI CULTURALE	<ul style="list-style-type: none"> • originea limbii maghiare: vârsta, locul presupus al patriei, limbile înrudite • limba maghiară în Bazinul Carpatic: scrierea cu literele latine, elemente de limbă și cultură latină, influență și interacțiune cu limbile vecine • rolul limbajului în identitate • drepturi lingvistice de bază: dreptul de a folosi limba, dreptul la un nume etc.
-------------------------	--

Memorator: 3-4 poezii**Lectură individuală: două nuvele, un roman****Lectură colectivă: nuvele, fragmente din romane, poezii****Texte recomandate** (completare la textele propuse în clasa a IX-a):

- *Narațiuni*
 - nuvele, nuvele umoristice, opere de proză scurtă din literatura maghiară clasică și contemporană: opere de Romhányi József, Nagy Lajos, Gyurkovics Tibor, Dragomán György
 - poemul epic, de ex., Petőfi Sándor: *A helység kalapácsa*
 - romanul, de ex. opere de Kós Károly, Németh László, Berg Judit, Dragomán György, Kaffka Margit, romanele ei fragmente din romanele lui Bánffy Miklós
 - jurnalul, scrisoarea, de ex. Széchenyi István: *Napló* (fragmente)
- *Opere lirice*, de ex. Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor, Juhász Gyula, Illyés Gyula, Romhányi József, Kovács András Ferenc, Egyed Emese, stb.

Recomandări

Lista textelor și autorilor sugerați nu este prescriptivă. Pentru competențele indicate în curriculum în funcție de conținutul obligatoriu, autorul manualului și profesorul pot alege și alte texte. Programa școlară recomandă lectura aprofundată a 12-15 texte, opere întregi sau fragmente, printre care trebuie să se regăsească operele marilor clasici ai literaturii maghiare. Textele sau fragmentele selectate pentru lecție nu trebuie să depășească 1-2 pagini, textele mai lungi sunt recomandate pentru lectură individuală și discutarea acestora în timpul orelor de la clasă.

Bibliografie:

- Balázs Géza 1994. *Szövegtani gyakorlatok, vázlatok és tanulmányok. (Mai magyar nyelvi gyakorlatok)*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Bencze Lóránt 1996. *Mikor, miért, kinek, hogyan. Stílus és értelmezés a nyelvi kommunikációban*. Budapest, Corvinus Kiadó.
- Benkes Zsuzsa- Nagy L.János- János -Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 1*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Benkes Zsuzsa-Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 2*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Czimer Györgyi-Fűzfa Balázs- Szakály Szilvia (szerk.). 2016. *Élményközpontú irodalomtanítás. Kreativitás, produktivítás, kultúramezelés a digitális korban*. Szombathely, Savaria University Press.
- Cserhalmi Zsuzsanna 2001. *Amit az irodalomtanításról tudni kellene...* Budapest, Korona Kiadó.
- Fűzfa Balázs 1998. *Miért szép? Celldömölk, Pazu-Westermann Könyvkiadó*.
- Gábor Felicia 2019. *Csángó élet*. Magyar Napló Kiadó.
- Goretity József – Laczkó Zsuzsa 1997. *Nem csak novellák*, Debreceni Nyári Egyetem.
- Gróf Annamária 2013. *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához*. Maribor.
- Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009. *Jó szórakozást magyarul!* Molilla Könyv, Pécs.
- Magyar Sára 2019. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek*. Szórvány Alapítvány. Temesvár.
- Nárdor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk*. KRE • L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp
<http://magyarora.com/magyar/index.html>

SUGESTII METODOLOGICE

Nivelul pentru începători (A1, A2) al curriculumului își propune ca elevul să atingă nivelul inferior al competenței lingvistice secundare (nivelul B1) până la sfârșitul anului școlar. Curriculumul este conceput pentru elevi de liceu și, prin urmare, metodele de predare-învățare sunt adaptate la nivelul lor de vârstă: la acest nivel, conținuturile se structurează pe învățarea limbii bazată pe comunicare, ceea ce nu înseamnă că nu sunt necesare explicații gramaticale minime. În general nu ne așteptăm ca elevii să învețe și să aplice terminologia gramaticală, dar stăpânirea acesteia este esențială și legată de vocabularul de bază (de exemplu, verbul sau timpul trecut).

Este recomandată însușirea și aprofundarea vocabularului de bază legat de un subiect: adică să traducă și să învețe cuvintele. Acesta trebuie să fie urmată de o scurtă explicație gramaticală a subiectului abordat în activitatea de învățare respectivă. Al treilea pas constituie lectura și interpretarea textelor. Aici este de asemenea important să se folosească diferite sarcini de înțelegere (întrebări, propoziții false etc.) și apoi, ca al patrulea pas, să se rezolve practici și sarcini variate. Propunem implicarea diversă a metodei audio-lingvistice și a metodei de traducere utilizate în învățarea limbilor străine, utilizarea instrumentelor digitale, cât mai des posibil.

Recomandăm folosirea treptată a limbii țintă încă de la primele ore, evitarea comunicării în limba română cât mai mult posibil. De asemenea, se recomandă utilizarea metodelor activ-participative, încurajarea comunicării, ceea ce înseamnă că profesorul va vorbi din ce în ce mai puțin, comunicarea fiind practică cât mai mult de elevi. Scopul este ca elevul să participe la curs cât mai activ posibil, să ofere un cadru pentru o comunicare adecvată.

Pentru utilizarea cu succes a curriculumului, recomandăm utilizarea manualelor, jurnalelor și site-urilor web indicate în bibliografie.

La **nivel intermediar** principiile de bază ale procesului de predare-învățare sunt jocurile, trăirile personale și motivarea elevului de a participa la comunicare. Se recomandă utilizarea prezentărilor PPT și a metodei proiectului, metode didactice bazate pe munca comună a profesorului și a elevului, integrarea experiențelor de e-learning în educația online. La acest nivel, este deosebit de important să se reînnoiască metodologic organizarea învățării, proiectarea unor activități diferențiate, astfel încât vocea profesorului să se audă mai puțin decât vocea elevilor. Profesorul nu trebuie să mai ocupe locul central în desfășurarea activităților, străduindu-se să aibă rolul unui mediator. Activitățile vor fi organizate în beneficiul elevilor, creându-li-se condițiile optime pentru a produce cât mai mult discurs în limba maghiară, în sala de clasă. În acest scop, se vor utiliza formule alternative de management al clasei: pe lângă munca frontală, se va utiliza, în mod regulat, lucrul în perechi sau în grup, online.

Nivelul avansat (C1, C2) își propune atingerea nivelului limbii materne. Ascultarea ajunge la nivelul de înțelegere globală a mesajului scris și a celui oral. Aceasta este condiția ca elevul să fie capabil să asculte, să înțeleagă mesajele enunțate în diferite situații de comunicare, să colecteze și să prelucereze informațiile și, totodată, să fie capabil să comunice într-un mod corespunzător în diferite situații de comunicare, să conceapă și să-și exprime convingător propria opinie în comunicarea orală. În practică, acest lucru înseamnă dobândirea următoarelor aptitudini și abilități: abilități de comunicare, înțelegerea și crearea de texte orale și scrise, relaționare, urmărirea interlocutorului, comunicarea simplă, inteligibilă a gândurilor, informațiilor, emoțiilor și opiniilor, utilizarea activă a vocabularului, opinii proprii, formularea de argumente convingătoare, luarea în considerare a opiniei interlocutorului exprimată în scris sau oral, înțelegerea conținutului emoțional al mesajului, abilități critice.

Curriculumul sugerează o lectură aprofundată a 12-15 texte, care ar trebui să includă lucrări semnificative, texte complete sau fragmente din literatura clasică maghiară. Textele sau fragmentele selectate pentru lecție nu trebuie să depășească 1-2 pagini, textele mai lungi sunt sugerate de curriculum pentru lectură la domiciliu și discuții în timpul orelor de maghiară la clasă.

Comprehensiunea textului este susținută în mare măsură prin utilizarea strategiilor de învățare prin cooperare și a strategiilor cognitive. Merită să acordăm o atenție deosebită metodelor de predare-învățare reciprocă, INSERT, brainstorming, ciorchine, tehnica predicțiilor. Aceste metode se realizează în grupuri mici și contribuie la formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale, respectiv a abilităților de socializare și de interacțiune a elevilor. Învățarea prin cooperare se bazează pe teorii constructiviste de învățare; pe parcursul aplicării acestora, însușirea cunoștințelor nu este pasivă, ci se face în mod interactiv.

Grup de lucru

Magyari Sára	Universitatea Creștină Partium, Oradea
Márton Attila	Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Lespezi, Bacău
Nistor Margareta	Inspectoratul Școlar Județean Bacău
Pupp Réka	Universitatea București
Tapodi Zsuzsa	Universitatea Sapientia, Miercurea Ciuc
Váradi Izabella	Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, București

Anexa nr. 3 la ordinul ministrului educației nr. 3019/10.01.2022
MINISTERUL EDUCAȚIEI

Tantárgyi program

Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)
román tananyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára

X. osztály

Bukarest

BEVEZETÉS

A *Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) tantárgyi program román tannyelvű iskolákban/osztályokban tanuló diákok számára* a magyar nyelv új szemléletű tanítását/tanulását kívánja megvalósítani abban az esetben, mikor a tanuló román tannyelvű iskolában mint *anyanyelvet* tanulja ezt a tantárgyat, heti 3 órában. A tanterv az (anya)nyelvi nevelést a kommunikációs kompetencia területének egységes fejlesztési feladatrendszerében képzei el.

A magyar nyelv és kultúra tanításának másik célja jelen tanterv alapján a nyelvi revitalizáció: a tanítási folyamat során olyan fiatalok képzése, akik képesek magyar nyelven kommunikálni, hatékonyan boldogulni a nyelvi viselkedés színterein. Ennek megfelelően a funkcionális nyelv szemléletet és a kommunikációközpontú nyelvtanítás elveit érvényesíti. A funkcionális szemléletmód abban is kifejeződik, hogy a magyar nyelvi nevelés elsődleges feladata a kommunikációs képességek fejlesztése.

A kommunikációközpontú nyelvoktatás a produktív (beszéd, írás) és a receptív készségek (hallás utáni megértés, olvasás) egységes fejlesztésére épít. Ennek feltétele, hogy a nyelvet a kommunikáció eszközének tekintsük, szituációknak megfelelően használjuk, autentikus kommunikációs helyzeteket teremtsünk a tanítási órákon, amelyekben a párbeszéd menete előre kiszámíthatatlan.

A magyar nyelv és kultúra tanításában érvényesülnie kell a kontrasztív szemléletnek (reflektálva a diák román nyelvi tudására). Mindezt a tanterv úgy érvényesíti, hogy a kommunikációs képességek fejlesztése során a tanulókat változatos szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekhez, irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezéséhez szoktatjuk fokozatosan.

Ennek értelmében jelen tervezet alapelvei a következők:

- a magyar nyelvhasználat képességének fejlesztése konkrét kommunikációs helyzetekben;
- a nyelv funkcionális alkalmazásának érvényesítése;
- a szóbeli és írásbeli kifejezőképesség megfelelő arányú fejlesztése;
- az életkori sajátosságoknak megfelelő tartalmak választása.

A tanterv alkalmazására és a tanulók értékelésére vonatkozó ajánlások:

A tanuló nyelvismeret-szintjének meghatározása a bemeneti követelmények alapján történik, ennek alapján szervezhetőek meg a csoportok/osztályok. Amennyiben ez nem lehetséges, az osztályok/csoportokon belül a differenciált oktatás módszereit kell alkalmazni. Egy csoportba/osztályba különböző korú, de hasonló/azonos nyelvismeret szintű diákok sorolhatók. A szinteket nem szükséges feltétlenül tanévhez vagy korosztályhoz kötni. Amennyiben IX. osztály végére egy kezdő diák eléri a középfokú nyelvismeret alsó szintjét, középhaladó csoportban folytatja tanulmányait. Ha egy középfokú csoportban résztvevő diák eléri IX. osztály végére a haladó csoport alsó szintjét, értelemszerűen haladó szinten folytatja a nyelvtanulást. Azok a diákok, akik IX. osztályban haladó szinten tanultak, X. osztályban a haladó szint másodévének tantervi ajánlásait követik. A középiskolai évek bármelyikében csatlakozhat a tanulócsoporthoz bármilyen nyelvi szintet teljesítő diák, akár kezdő is.

Az egyéni tervezés során (kalendarisztikus tervek, tanulási egységek tervezése, folyamatos és szummatív értékelési kérdések és feladatok összeállítása) a pedagógusoknak a tanterv előírásait kell figyelembe venniük mind a fejlesztendő kompetenciákra, mind pedig a tartalmakra vonatkozóan. A fejlesztendő kompetenciákat, tartalmakat, azok sorrendjét a tanár szabadon választhatja meg, de folyamatosan követnie kell, hogy a szint végéig minden részletes követelményt kielégítő szinten elérjen. A fejlesztendő kompetenciák és a tartalmak összehangolását a tanár valósítja meg az egyéni tervezés során.

A tanulók túlterhelésének elkerülése és a tanítási óra minél hatékonyabb kihasználása érdekében a tanárok vegyék figyelembe a következőket:

- a tanítás-tanulás során alkalmazzanak a kommunikációs módszerek mellett interaktív és más tanulóközpontú módszereket;
- a házi feladatot úgy válasszák meg, hogy az elvégzésére fordított idő ne haladja meg az órai feladatvégzés idejét (az órán konkrétan feladatok elvégzésére fordított időt kell figyelembe venni);
- az értékelés/felmérés eszközeit a tantervi tartalmak szigorú betartásával kell megtervezni.

Az általános és specifikus kompetenciák, a tanulási tevékenységek és tartalmak összhangban vannak a Közös Európai Referenciakeret 2018-ban megjelent kiegészítésével, a Companion Volume szintleírásaival. A tanterv három nyelvismereti szintet különböztet meg: kezdő (A1, A2) szintet, középhaladó (B1, B2) szintet, mikor nyelvismerete hiányos még – ebben a két esetben általában nyelvi revitalizációs technikákat működtetünk. A haladó szint (C1, C2) az anyanyelvi szintnek feleltethető meg, itt sokkal inkább az irodalmi szövegek, a szövegértelmezés, a kulturális-történeti látásmód, az önkifejezés stb. megvalósítása a cél.

Az első két szinten fokozottan figyelni kell a kommunikatív kompetencia komponenseire és ezek fejlesztésére. Az általános kompetenciák specifikus kompetenciákra bomlanak. Kezdő és középhaladó szinten a specifikus kompetenciák és a tanulási tevékenységek esetében még jelzettek a kommunikatív kompetencia komponensei, hogy ez által is könnyebb legyen a tartalmak átláthatóbb szegmentálása, de haladó szinten ezek jelölése már nem történik meg.

A kommunikatív kompetencia összetevői a következők:

- A *nyelvi kompetencia*: képesség, amely ahhoz szükséges, hogy az elhangzottak szó szerinti jelentése érthető legyen. Ez magában foglalja a lexikai elemek, a nyelvtani szabályok, a szókincs, a kiejtés, a helyesírás ismeretét.
- A *szociolingvisztikai kompetencia*: a beszélő a magyar nyelvi kultúra társalgási szokásainak megfelelően használja a nyelvet. Jelenti a szókincs, a társalgási és udvariassági formák és a beszédstílus helyes megválasztásának képességét egy adott szituációban, illetve a régió nyelvhasználati szokásait is.
- A *stratégiai kompetencia*: a kommunikációban keletkező zavarok elhárításának képessége, ún. „tölteléksszavak”, a kommunikációt segítő kifejezések, hogy a kommunikációs zavarokat kezelni és elhárítani lehessen, pl. egy szó körülírása, egy szinonima használata, valamint idetartozik a mimika és a gesztusok használata is.
- A *diskurzuskompetencia* a mondatnál nagyobb szövegegységek összefüggéseinek értelmezése; bekezdések, olvasmányok, cikkek, regények befogadása és alkotása idegen nyelven.

A tanterv szerkezete:

1. Bevezetés;
2. Alapkompetenciák: a kommunikációs és kognitív kompetencia részrendszerei;
3. Specifikus kompetenciák és tanulási tevékenységek, amelyek az alapkompetenciák részrendszerei (a tanulás eredményeként kialakuló képesség- és készségterületek, motiváció- és attitűdkészletek); a tanulási tevékenységek ajánlott tevékenységpéldák, amelyek a tartalmak beépülésével hozzájárulhatnak a specifikus kompetenciák fejlődéséhez;
4. Tanulási tartalmak, amelyek a képességrendszerekbe épülve hozzájárulnak az adott specifikus kompetencia fejlődéséhez;
5. Módszertani útmutató.

ÁLTALÁNOS KOMPETENCIÁK

1. A szóbeli közlés megértése
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése
3. A szövegolvasás – szövegértés képességének fejlesztése
4. Írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák

Kezdő szint

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK

X. osztály

1. A szóbeli közlés megértése
1.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - a magyar beszédhangok és ezek jelentésmegkülönböztető szerepének felismerése, pl. lexikai elemek és szókincs szintjén öt – őt, kerek – kérek – kerék szavak jelentésének megkülönböztetése; nyelvtani szabályok szintjén: pl. a múlt idő jelezésében vs. tárgyeset: írott – írott, vet – vett - a magyar hangok, szavak, szerkezetek felismerése
1.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - a tegeződő vagy magázódó/önöződő formák felismerése - a köszönési formák felismerése, pl. napszakoknak és beszédhelyzeteknek illően
1.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok annak jelzésére, ha nem ért valamit vagy segítséget kérne, pl. egy szót körülír, szinonimát használ - a mimika és a gesztusrendszer dekódolása
1.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - gyakorlatok rövid beszédek, dialógusok megértésére, részvétel olyan beszédhelyzetekben, amelyekben dialógusokat és rövid beszédeket hall - a szó- és mondatátárak felismerése

2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése
2.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - a magyar hangok, szavak, szerkezetek érthető ejtése - a jelentésmegkülönböztető funkciójú hangok megfelelő szövegkörnyezetben való használata: pl. öt almát vesz, öt keresem - gyakorlatok a tárgyeset használatára, ejtésben érzékeltesére (pl. széket lát)
2.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a tegeződés, magázódás/önöződés, a köszönési formulák (pl. Viszontlátásra! – Viszonthallásra!) beszédhelyzetnek és beszédpartnernek megfelelően használatára - bemutatkozás és más személyek, környezet tömör bemutatása - a diák régiójának megfelelő nyelvjárási elemek (pl. burgonya, krumpli, pityóka) használata
2.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok annak elérésére, hogy el tudja mondani, ha nem ért valamit, vagy segítséget kér a megértéshez, pl. egy szót körülír - a mimika és a gesztusrendszer helyes használata
2.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - rövid beszédek (leírás, narráció), dialógusok alkotása, aktív részvétel hasonló beszédhelyzetekben - a szó- és mondatátárak felismerése és helyes használata

3. A szövegolvasás - szövegértés képességének fejlesztése
3.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - a magyar betűk és ezek jelentésmegkülönböztető szerepének felismerése, pl. lexikai elemek és szókincs szintjén, pl. hal – hall jelentésének megkülönböztetése; múlt idejű igék és tárgyeset megkülönböztetése (pl. olvasott – olvasót) - a magyar betűk, szavak, szerkezetek felismerése
3.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok annak megértésére, hogy tegeződő vagy magázódó formában írtak egy szöveget; - a köszönési formák felismerése pl. napszakoknak és beszédhelyzeteknek illően - a saját régióra jellemző tájnyelvi elemek megértése (pl. bab, paszuly, fuszulyka)

3.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - szövegértési gyakorlatok, pl. a szöveggörnyezetből, globális megértésre hagyatkozva igyekszik megérteni egy szöveget, vagy segítséget használ a megértéshez, pl. szótárt használ, vagy rákérdez valamire a tanártól
3.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - rövidebb szövegek globális megértése, ok-okozati összefüggések felismerése - az eseménymozzanatok kronológiai sorrendbe állítása

4. Írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
4.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - a magyar betűk, szavak, szerkezetek megfelelő írása - a jelentésmegkülönböztető funkciójú betűk megfelelő szöveggörnyezetben való használata (pl. öt almát vesz, öt keresem) - írásban jelöli a helyhatározóragok közül a bentlevőséget kifejező ragok esetén a statikus és dinamikus formát, azaz érte a szobába és a szobában közti jelentéskülönbséget vagy a társ-eszközhatározó toldalékolásából adódó hasonulást (pl. szájal vs. szájjal)
4.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a megszólítások, a tegezödés, magázódás/önözödés, a köszönési, bemutatkozó, a nyelvi interakciót lezáró, elköszönő formulák magyar írásgyakorlat szerinti használatára írott szövegben - bemutatkozás és más személyek, környezet tömör bemutatása az írott nyelv szabályait betartva
4.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok kommunikációs nehézségek kiküszöbölésére, pl. ha nem tud valamit kifejezni, azt körülírja, szinonimát használ, vagy úgy alakítja a szöveget, hogy ha ki is marad az a szó, szerkezet, akkor is érthető legyen a szöveg
4.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - rövid beszédek (leírások, narráció) vagy dialógusok alkotása írásban - forráshasználat a megfelelő szövegalkotáshoz (szótárak, internet használata)

5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák
5.1. A nyelvi kompetencia pragmatikai funkcióinak fejlesztése és működtetése - tegezödés-magázódás/önözödés, köszönés, köszöntés, bemutatás, bemutatkozás, megszólítás, tájékozódás, igénykifejezés, igényfelmérés
5.2. Kulturális értékek megismerése és népszerűsítése - vallásos, nemzeti ünnepeink, szokások (pl. húsvéti locsolkodás, karácsonyi kántálás, szüreti bál) megismerése, megélése - történelmi események, népköltészeti alkotások megismerése - kulturális intézmények megismerése
5.3. Attitűdök fejlesztése (érdeklődés, nyitottság, előítélet-mentesség) - a magyar nyelv és kultúra értékeinek befogadása, összevetése a helyi kultúrákkal - identitásörzés, a kétnyelvűség és kétkultúráság előnyeinek tudatos megélése - a származásnyelv, -kultúra és identitás összefonódásának megértése

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak									
MAGYAR NYELV HANGJAI/ BETŰI	<ul style="list-style-type: none">a magyar ábécé <p><i>Feladattípus:</i> Egészítsd ki a szavakat hallás után a hiányzó betűvel (a, á, e, é, i, í, o, ó, ö, ő, u, ú, ü, ű)!</p> <table><tr><td>...szt...l</td><td>sz...ny...g</td><td>m...g...s</td></tr><tr><td>...gy</td><td>p...szk...s</td><td>sz...b...</td></tr><tr><td>sz...k</td><td>v...l...g...s</td><td>l...ny</td></tr></table>	...szt...l	sz...ny...g	m...g...s	...gy	p...szk...s	sz...b...	sz...k	v...l...g...s	l...ny
...szt...l	sz...ny...g	m...g...s								
...gy	p...szk...s	sz...b...								
sz...k	v...l...g...s	l...ny								

SZÓKINC	<ul style="list-style-type: none">tárgyi környezet, család, állatvilág, növényvilág, ételek, italok, munka stb. <p><i>Feladattípus:</i> Melyik ez a szó?</p> <table><tr><td>ÉKP</td><td>AÓTU</td><td>IICSK</td></tr><tr><td>AABKL</td><td>AÓJT</td><td>AGYN</td></tr><tr><td>AÁLMP</td><td>KÉSZ</td><td>AASGM</td></tr></table>	ÉKP	AÓTU	IICSK	AABKL	AÓJT	AGYN	AÁLMP	KÉSZ	AASGM
ÉKP	AÓTU	IICSK								
AABKL	AÓJT	AGYN								
AÁLMP	KÉSZ	AASGM								
GRAMMATIKAI SZABÁLYOK – MONDATTÁ FÜZÉS	<ul style="list-style-type: none">irányhármasság, tárgyeset, birtokviszonyigeragozás kijelentő és feltételes mód megfelelő igeidővel, határozott és határozatlan ragozásösszetett mondatok egyszerűbb eseteiigekötős igék, segédigék <p><i>Feladattípus:</i> Egészítsd ki a szavakat a megfelelő raggal!</p> <p>-ban, -ben: szekrény....., szoba....., ház....., autó....., ágy....., fürdő....., kád...</p> <p>-ból, -ből: fotel....., ruha....., alma....., mérnök....., orvos....., gyerek.....,</p> <p>-ba, -be: ház....., szoba....., kamra....., előszoba....., autó....., hotel....., ágy....</p>									
TÁRSALGÁS, BESZÉLT SZÖVEG LÉTRE-HOZÁSA	<ul style="list-style-type: none">leíró, bemutató, dialogikus szövegek (pl. bemutatkozás, beszélgetés) megkezdése, igenlés, érdeklődés, igénykifejezés <p><i>Feladattípus:</i> Válaszolj a következő kérdésekre! Milyen az asztal? Ki vagy te? Mi a neved? Hogy hívnak? Milyen a telefon? Igaz vagy hamis? A posta jól beszél magyarul. A taxi a ház felett áll. A mérnök számol. A parkoló bent van. A szék az asztal mellett van.</p>									
OLVASOTT SZÖVEG ÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE	<ul style="list-style-type: none">tájékoztató feliratok, reklám, katalógus, hirdetés, étlap, számla, magánlevél, üzenet <p><i>Feladattípus:</i> Kösd össze a cselekvéseket azok jellemző helyszínével! A fiú zuhanyozik a nappaliban. A gyerek eszik a hálóban. A nő alszik a fürdőszobában. A lány tanul a konyhában. A férfi olvas a parkban. Az ember pihen a gyerekszobában.</p>									
ÍRÁS, ÍROTT SZÖVEG ALKOTÁSA	<ul style="list-style-type: none">rövid, egyszerű szövegek: üdvözlét, üzenet, űrlap, bejelentkezők, magánlevél, meghívó, köszönőlevél, ímél; leíró, elbeszélő, dialogikus szövegek <p><i>Feladattípus:</i> Mutasd be a kedvenc állatot 3-4 mondatban!</p>									
KULTURÁLIS ISMERETEK	<ul style="list-style-type: none">nemzeti és vallási ünnepek, történelmi események, kulturális intézményekhagyományok, szokások, folklórszövegek (pl. locsolkodás, kántálás, szüreti bál)híres személyiségek, eredményeik (pl. történelem, irodalom, feltalálók)audio-vizuális sajtó, média									

	<p><i>Feladattípus:</i> Készíts képriportot arról, hogy hogyan ünnepeitek ti a húsvétot, és hogyan a román/német/csángó/székely/roma szomszédaitok (Mit esztek? Mibe öltöztök? Hova mentek? stb.)</p>
<p>KULTURÁLIS ATTITÚDOK: ÉRDEKLŐDÉS, NYITOTSÁG, ELŐÍTÉLET MENTESSÉG</p>	<ul style="list-style-type: none"> identitásőrzés, a kétnyelvűség/többszínűség és kétkultúráság/többszínűség előnyei, származásnyelv, -kultúra és identitás összefonódása <p><i>Feladattípus:</i> Farsangkor gyakran készítünk fánkot. Mutasd be a receptjét! Most mondd el azt is, hogyan készül felétek a pápánás!</p>

Ajánlott szövegek:

Nem irodalmi szövegek, a nyelvi szinthez adaptált irodalmi szövegek.

József Attila: *Tiszta szívvel* (birtokviszony)

Janikovszky Éva: *Akár hiszed, akár nem* (múlt idő, összetett mondatok, család)

Örkény István: *Ki látta?* (leíró szöveg, múlt idő)

Örkény István: *Választék* (vásárlás, eladó-vevő dialógus, igekötős igék)

Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra* (első négy szakasz: évszakok, jelen idő)

Dalok:

Omega: *Gyöngyhajú lány* (múlt idő, birtokviszony, leírás)

Imádok élni! – A *Csinibaba* c. filmből (főnévi és melléknévi igenév)

Valaki kell nekem is – A *Csinibaba* c. filmből (birtokviszony, segédigék használata)

Piramis: *Ajándék* (évszakok, múlt idő)

Feladat- és szöveggyűjtemények:

<https://fakultativ.integratio.ro>

www.magyarora.com

Balogh Andrea – Magyarai Sára 2010. *Nyelvi szintfelmérő tesztgyűjtemény* (Culegere de teste de competență lingvistică în limba maghiară). Ed. AEGIS, Timisoara.

Bibliográfia:

Gál Noémi 2010. *A nyelvi revitalizáció. Elméletek, módszerek, lehetőségek*. AESZ, Kolozsvár.

Gróf Annamária 2013: *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához*. Maribor.

Giay Béla – Nádor Orsolya 1998. *A magyar mint idegen nyelv. Hungarológia*. Budapest.

Hegy Endre 1991. *Hogyan tanítsuk idegen nyelvként a magyart?* In: Giay Béla – Ruszinyák Márta (szerk.): *Magyar nyelv külföldieknek*. Budapest.

Magyarai Sára 2020. *Egy nyelvi revitalizációs program szükségességéről*. In: Acta Universitatis Christianae Partiensis. Studia culturale 2020/2.

Magyarai Sára 2020. *Nyelvi revitalizáció a fakultatív oktatás tükrében*. In: Istók Béla – Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Simon Szabolcs (szerk.): *Tankönyvkutatás – fordított tankönyvek – kétnyelvűség*. Selye János Egyetem Tanárképző Kara Komárom. 99–104.

Magyarai Sára 2019. *Hogyan tanítsam?* Szórvány Alapítvány. Temesvár.

Magyarai Sára 2019. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek*. Szórvány Alapítvány. Temesvár.

Magyarai Sára 2017. *A magyar mint idegen nyelv oktatása. Fogalmak, helyzetek, megoldások*. Partium Kiadó, Nagyvárád.

Nádor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk*. KRE • L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Németh Dorottya 2006. *Kooperatív tanulási formák a magyar mint idegen nyelvi órákon*. In: THL2, 2006. 113–119.

Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp

Középfaladó szint

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK

X. osztály

1. A szóbeli közlés megértése
1.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - információk kiemelése a szóbeli közlésből - a verbális és nem verbális kommunikációs jelzések megértése - a szóbeli közlés jelentésének megértése
1.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a kommunikációs célhoz igazodó mondatok megértésére - az élőbeszéd helyes és helytelen mondatstruktúráinak érzékelése
1.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - a mondatnál kisebb nyelvi egységek, szószerkezetek, szóösszetételek érzékelése, a szerkesztett szavak felismerése - a beszédhelyzetnek nem megfelelő szerkezetek felismerése - a mimika és a gesztusrendszer megfelelő használata
1.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - aktív részvétel változatos kommunikációs helyzetekben
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése
2.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a megfelelő nyelvhelyesség kialakítására, a tanult nyelvtani szerkezetek változatos használatára, saját gondolatainak kifejezésére
2.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - a folyamatos és nagyon jól érthető beszéd, szövegtagolás, az önálló beszéd folyamat, gördülékeny beszédsebesség, jó kiejtés gyakorlása
2.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - gyakorlatok a kommunikációs helyzetnek megfelelő, változatos szókincsű, a gondolatokat pontosan kifejező beszéd fejlesztésére
2.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - a gondolattartalmak szöveggé szervezése változatos kommunikációs helyzetben, saját gondolatainak megfogalmazása, árnyalt stílus gyakorlása
3. A szövegolvasás képességének fejlesztése
3.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - helyes, kifejező olvasás gyakorlása - egyszerű szövegek értelmezése - a nyelvi struktúrák helyes használatának gyakorlása
3.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - szöveg és beszédhelyzet összefüggéseinek felismerése
3.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - a különböző műfajú szövegek (mese, szólás, közmondás, találós kérdés, monda, népdal) jellemző jegyeinek felismerése
3.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - más, hasonló műfajú szövegek olvasása, az irodalmi szövegek iránti érdeklődés
4. Írásbeli kifejezőképesség (fogalmazás) fejlesztése
4.1. A nyelvi kompetencia fejlesztése - a helyesírási ismeretek alkalmazása szavak, mondatok írásakor - a szavak, a nyelvtani struktúrák helyes használata írásban

4.2. A szociolingvisztikai kompetencia fejlesztése - rövidebb-hosszabb terjedelmű szövegek alkotása (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél stb.)
4.3. A stratégiai kompetencia fejlesztése - rövid üzenet írása egyszerű kommunikációs helyzetekben - hivatalos formanyomtatványok kitöltése
4.4. A diskurzuskompetencia fejlesztése - az írás használata mindennapi élethelyzetekben (sms, közösségi oldalak stb.)

5. Értéktudat, értékfelismerési kompetenciák
5.1. A nyelvi kompetencia pragmatikai funkcióinak fejlesztése és működtetése - a nyelvi és kulturális identitás tudatos őrzése - a magyar nyelv kommunikációs értékének ismerete
5.2. Kulturális értékek megismerése és népszerűsítése - a helyi és nemzeti kulturális értékek ismerete és ápolása - más nemzetiségek kultúrájának megismerése
5.3. Attitűdök fejlesztése (érdeklődés, nyitottság, előítélet-mentesség) - a helyi tájszavak helyes írása és használata, ezek irodalmi megfelelőjének ismerete - a helyi ünnepek, események, jeles napok és a kapcsolódó szokások gyakorlása, megélése

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
SZÓBELI KOMMUNIKÁCIÓ	<ul style="list-style-type: none"> a kommunikációs helyzet tényezőinek felismerése (kontextus, szerepek, közlői szándék stb.); jellegzetes mondatdallamok használata; téma azonosítása, előzetes tudás aktiválása; a lexikális regiszter; kulcsszavak, fő gondolat azonosítása, lényegmegragadás; témataratás; a kommunikációs helyzetnek megfelelő, helyes mondatok alkotása, a mondatok szöveggé formálása (pl. Karinthy Ferenc: <i>Nosztalgia</i>).
SZÖVEGÉRTÉS ÉS ÉRTELMEZÉS	<ul style="list-style-type: none"> közlésformák: párbeszédes, elbeszélő, leíró. Irodalmi formák és kódok <ul style="list-style-type: none"> epikus művek olvasása: narrátor, cselekmény, szereplők/ szereplőcsoportok; egyszerű tér- és idővonatkozások az epikus szövegekben; a beszélő és szerző viszonya az epikus szövegekben; az elbeszélői nézőpont: külső és belső nézőpont; elbeszélői és szereplői nézőpontok az epikus szövegekben (pl. Karinthy Frigyes: <i>Ideges úr elalszik</i>); lírai művek olvasása: líra, líraiság; az érzelmek közvetett és közvetlen kifejezése; a lírai szöveg hangulata; vershangzás: ritmus, rím, rímfajták, alliteráció (pl. Weöres Sándor versei). a képszerűség és szemléletesség eszközei: vizuális és auditív kép; szóképek és alakzatok: hasonlat, megszemélyesítés, metafora; felsorolás, ismétlés, ellentét, retorikai kérdés; hangnemek: tárgyilagos és személyes, humoros (pl. Heltai Jenő: <i>Séta az állatkertben</i>); a szöveg nyelvi jellemzői: <ul style="list-style-type: none"> a szójelentés megértése: rokon- és ellentétes értelmű szavak szövegkörnyezetben; hangutánzó és hangulatfestő szavak – összevetés más ismert nyelvekkel, pl. románnal; a mondatok szórendje és (ezzel összefüggő) jelentése; nem irodalmi szövegek interpretációja. (pl. http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf)

SZÖVEGALKOTÁS	<ul style="list-style-type: none"> • szövegtípusok, szövegalkotási stratégiák, szerkesztési eljárások, alapfogalmak; • szövegtípusok és szövegalkotási technikák; • az írás folyamatközpontú modellje és szakaszainak betartása: <ul style="list-style-type: none"> - szervezés (a témához tartozó fontosabb gondolatok elrendezése nem lineáris vázlatban, pl. gondolattérkép, fogalmi térkép); - a lineáris és globális kohézió elemeinek betartása; helyesírás: <ul style="list-style-type: none"> • mondatfajták és írásjelek; • a kiejtéssel megegyezően írt gyakoribb szavak biztos helyesírása; • az egybeírás és különírás egyszerűbb típusai: pl. igekötős igék, színnevekkel, népnévvel vagy gyakori melléknévvel (pl. <i>kís, nagy, házi</i> stb.) módosított főnevek, ikerszók stb.); • nem irodalmi, funkcionális szövegek alkotása: üdvözlés, magánjellegű levél, boríték címezése, hirdetés stb. (pl. Romhányi József műfajparódiái).
NYELVI TARTALMAK	<ul style="list-style-type: none"> • a szövegek nyelvi megformálásának szövegtani, morfoszintaktikai, lexikális, szemantikai és fonetikai szintje; • a nyelvi fogalomrendszer tapasztalatokra épülő alapozása a mondat szerkezet, elemsorrend, hangsúly, mondatdallam körében; • szórend, hangsúly, hanglejtés; • szókészlet; • a mondat struktúrája; • az ige ragozása és vonzatai, igekötők helyes használata (pl. http://magyarora.com/magyar/grammar.html#use); • a mondatrészek alaki-funkcionális helyes használata; • szóbeli és írásbeli társas érintkezés formulái: udvariassági repertoár; a kommunikációs helyzetnek megfelelő regiszterek; • kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító mondatok és a kommunikációs helyzet viszonyának felismerése; • az állítás és tagadás kifejezésének komplexebb nyelvi lehetőségei (pl. <i>Nem még megyek iskolába!</i>);
KULTURÁLIS ÉRTÉKEK	<ul style="list-style-type: none"> • versenyeken, találkozók, anyanyelvi táborokban való részvétel, folyamatos kommunikáció a tömbmagyarságban élőkkel; • néprajzi gyűjtések és folklórkincsek ismerete, rendszeres tanulása; • saját néprajzi gyűjtések.

Ajánlott szövegek:

Goretity József – Laczkó Zsuzsa 1997. *Nem csak novellák*, Debreceni Nyári Egyetem.
Karinthy Ferenc. *Karcolatok* (Nostalgia) – e-könyv
Karinthy Frigyes 1975. *Heuréka. Karcolatok, humoreszkek*. Szépirodalmi Kiadó, Budapest (pl. Görbe tükör)
Karinthy Frigyes 1978. *Az egész város beszél*. Karcolatok, 1–4. Szépirodalmi Kiadó, Budapest
Karinthy Frigyes 1996. *Viccelnek velem' (Ideges úr elalszik)* – Ferenczy Könyvkiadó, Budapest.
Romhányi József 1983. *Szamárfül*. Móra Könyvkiadó.
Weöres Sándor 1934. *Hideg van*. Versek – Kultúra Könyvnyomdai Műintézet, Pécs.
Weöres Sándor 1935. *A kő és az ember*. Versek – Nyugat, Budapest.
Weöres Sándor 1946. *A szerelem ábécéje*. Versek – Új Idők Irodalmi Intézet R. T., Budapest.
A magyar filmről... elfogultan. http://magyarora.com/easyReader/hungarian_film.pdf

Bibliográfia:

Gábor Felícia 2012. *Csángó vagyok*. Pannónia-Print Kiadó.
Gábor Felícia 2019. *Csángó élet*. Magyar Napló Kiadó.
Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009. *Jó szórakozást magyarul!* Moliilla Könyv, Pécs.
Oláh-Gál Elvira 2015. *A moldvai magyarokról*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.

Szita Szilvia – Görbe Tamás 2009. *Gyakorló magyar nyelvtan*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Baka András tréfás beszédei 2003. Kriterion Kiadó.

Segédanyagok, hangfelvételek, szövegek, munkalapok:

<http://magyarora.com/magyar/index.html>

Kérem a következőt! (Dr. Bubó): <https://www.youtube.com/watch?v=OFjuEnt3kVg>

Macskafogó (1986) – magyar-német-kanadai animációs film:

<https://www.youtube.com/watch?v=6WJxaSfAFX>

Haladó szint (első év) SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK

X. osztály

1. A szóbeli közlés megértése
<p>1.1. A szóbeli közlés globális jelentésének, a szövegben kifejezett gondolatok rendjének és összefüggésének felismerése, még akkor is, ha azok nem világos felépítésűek, illetve, ha a kapcsolódások csak közvetettek és nem egyértelműen jelzettek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a figyelmes hallgatás gyakorlása, gyakorlatok a kommunikációs szándék megállapítására, a fontosabb gondolatok és érvek megfigyelése - kulcsszavak, tételek keresése
<p>1.2. A nyelvi és nem nyelvi elemek kapcsolatának, a hangzó szöveg és a közlés célja közötti összefüggés felismerése a szóbeli szövegben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kommunikáció nem nyelvi elemeinek értelmezését szolgáló gyakorlatok - felkészülés szóbeli közlésre a nem nyelvi jelzések gyakorlásával
<p>1.3. Szóbeli megnyilatkozás megadott témájú, magánéleti, kisközösségi beszédhelyzetekben, a beszélőtárs véleményének, érvelésének követése és értékelése, a sajátos nyelvváltozatok és a köznyelv közötti eltérések érzékelése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználatra - gyakorlatok a normatív és nem normatív elemek azonosítására szóbeli közlésben (pl. román kölcsönszavak, argó elemek)
<p>1.4. Az élőben hallott, akár a médian keresztül sugárzott beszéd megértése, amennyiben van ideje a kiejtésekhez hozzászokni</p> <ul style="list-style-type: none"> - meggyőző, érvelő szövegek hallgatása különböző csatornákon (pl. reklám, nyilvános viták, ajánlás, alkalmi beszédek stb.) - felolvasott és spontán szöveg hallgatása, tervezett és spontán szövegek összehasonlítása
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése
<p>2.1. Az adott téma kifejtése szóbeli előadásban, gondolatok, vélemény pontos megfogalmazása, a beszélőtárs érveire való reagálás</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gondolatok elrendezése - szóbeli szövegalkotás gyakorlása saját nézőpont, vélemény kifejtésére - dramatikus gyakorlatok
<p>2.2. A jelentéstani és a mondattani kategóriák helyes alkalmazása különböző, változatos beszédhelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - rokon- és ellentétes értelmű, hasonló jelentésű, többjelentésű szavak használata különböző kommunikációs helyzetben - az ismétlés elkerülését szolgáló gyakorlatok, hibajavítás - egyszerű mondat átalakítása összetett mondattá, gyakorlatok a mondatfajták változatos szövegbeli használatára, az előre- és visszautalások, rámutatások alkalmazása, a szöveg kohézióját biztosító kapcsolóelemek tudatos használata - az egyeztetés tudatosítását szolgáló gyakorlatok
<p>2.3. Szóbeli kommunikáció különböző beszédhelyzetekben, a sajátos kifejezések és a hétköznapi nyelvi fordulatok ismerete. Folyékony beszéd és önkorrekciónak, az árnyaltabb jelentések pontos alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid bemutató/kiselőadás tartása szabadon választott témában jegyzet/ppt alapján a hallgatósággal való kapcsolattartásra figyelve

3. A szövegolvasás, szövegértés képességének fejlesztése
<p>3.1. Különböző típusú szövegek kifejező felolvasása, megfelelő tempójú, értő, néma olvasás, a részek és a szöveg egész jelentésének a megragadása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szöveg gondolatai közötti összefüggések azonosítását célzó gyakorlatok, az olvasottakra való reflektálást segítő gyakorlatok (problémalátás, kérdések megfogalmazása, kiegészítés, megerősítő vagy ellentmondó tapasztalatok megfogalmazása)
<p>3.2 Az irodalmi és nem irodalmi szövegek közti különbségek felismerése és tudatosítása, az irodalmi formák és stílusok felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok az epikus és lírai alkotások műfaji jegyeinek felismerésére, a lírai és epikai szövegek értelmezésére - gyakorlatok a retorikai alakzatok, a szóképek és a hasonlat szerepének felfedezésére, a tér- és időszerkezet, a szereplők megfigyelésére, a valóságos és fiktív elemek megkülönböztetésére
<p>3.3. Szövegértelmezés adott szempontok szerint, önálló véleményt megfogalmazása az adott szöveggel kapcsolatban</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok mondatok, mondatrészek, bekezdések közötti kapcsolatok megragadására, a szövegrészek, illetve a szöveg egész jelentése közötti kapcsolatteremtésre
<p>3.4. Különböző szövegtípusok/szövegműfajok értő olvasása (pl. leírások, szakmai cikkek és irodalmi alkotások)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a nem irodalmi szövegek feldolgozására: pl. lényegkiemelés, ok-okozati összefüggések, lényeges elemek és jellemző részletek, alapgondolat és mellékgondolatok elkülönítése

4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
<p>4.1. Különböző szövegtípusok/szövegműfajok alkotása (pl. levél, esszé, kérvény, beszámoló, cikk, plakát, meghívó)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a kommunikációs helyzethez igazodó szövegek alkotására - gyakorlatok a saját és mások szövegének megadott szempontok szerinti értékelésére
<p>4.2. A szöveg a szerkezeti egységeinek alkalmazása (bevezetés, tárgyalás, befejezés)</p> <ul style="list-style-type: none"> - tagolási és szerkesztési gyakorlatok: témátartás, a részek összefüggése, a bevezetés és a befejezés összekapcsolása, időrend, az események sorrendje az elbeszélő fogalmazásban (előzmény–esemény–következmény vagy ok–okozat–befejező gondolat), térbeli elrendezés a leírásban (egész–rész–egész, távoli–közeli–távol), külső–belső tulajdonságok rendje a jellemzésben, tétel–bizonyítás/cáfolat az érvelő/értekező fogalmazásban
<p>4.3. A nyelvi-nyelvtani és stilisztikai ismeretek funkcionális használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok különböző stílusrétegek alkalmazására - stílusgyakorlatok: a stílus adekváttsága (világosság, tömörség, szabatosság) és szépsége (szemléletesség, élénkség, választékosság, hangulatosság) összekevert mondatok helyes sorrendbe állítása, a szöveg átszerkesztése, bővítés, tömörítés
<p>4.4. Tudatos helyesírás</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a helyesírási szabályzat használatára - helyesírási gyakorlatok (kiegészítések, átalakítások, helyettesítések, produktív és játékos gyakorlatok) - az írásjelek (a pont, a vessző, a kettőspont, a kérdőjel, a felkiáltójel, a gondolatjel, az idézőjel, a kötőjel, a pontosvessző) használatának gyakorlása

5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák
<p>5.1. A magyar nyelv kommunikációs értékének ismerete</p> <ul style="list-style-type: none"> - diáklap szerkesztése, versenyeken való részvétel, csoporttársakkal való anyanyelvi kommunikációs gyakorlatok, a magyar nyelv kommunikációs értékeinek összevetése a többségi nyelvváltozattal, rendszeres kommunikáció a tömbmagyarságban élőkkel (levelezés, tábor, kirándulás, partnerkapcsolat, verseny)

5.3. A különböző értékosztályok (vitális, anyagi, megismerési, morális, esztétikai stb.) és értékviszonyok érzékelésének képessége (az életben és a művészetben)

- a kulturális identitást megalapozó szövegek és a nemzeti múlt legfontosabb személyiségeinek és eseményeinek megismerése (pl. közös filmnézés a történelmi eseményekről és személyiségekről: Szent István, Mátyás király, Mohács, Madéfalvi veszedelem, Petőfi Sándor, Széchenyi István, Kossuth Lajos, 1848-as, 1956-os forradalom, magyar feltalálók és művészek pl. Szentgyörgyi Albert, Selye János, Liszt Ferenc, Bartók Béla stb.)

TARTALMAK

Tartalmi egységek	Tartalmak
SZÓBELI KOMMUNIKÁCIÓ	<ul style="list-style-type: none"> a kommunikációs helyzet tényezőinek felismerése (kontextus, szerepek, közlői szándék stb.) téma azonosítása, előzetes tudás aktiválása; a lexikális regiszter; kulcsszavak, fő gondolat azonosítása, lényegmegragadás; témataartás; a kommunikációs helyzetnek megfelelő, helyes mondatok alkotása, a mondatok szöveggé formálása; a közlendő logikai-szemantikai elrendezése; a szóbeli szöveg jelentése, lényeges elemek, járulékos jelentéselemek; az érvelés elemei: tézis, hipotézis, indoklás, példa/bizonyítás, az ellenvetések kezelése; a vita szabályai és menete; a közlendő formális elrendezése; a szavak megválasztása; a mondatok megszerkesztése; a nyelvi és nem nyelvi elemek (gesztus, mimika) egyidejű elrendezése és működése; a saját nyelvi változatok (nyelvjárás, köznyelv, diáknyelv) beszédbeli szerepe; a mondatfajták funkcionális és kifejező értéke, szövegbe szerkesztésük; a párbeszéd (dialógus) és a magánbeszéd (monológ) szövege; a tájékoztató szöveg, az elbeszélés (élménybeszámoló); az ízlés és a vélemény kifejezése. <p>Feladattípus: irodalmi törvényszék, felfedezni egy irodalmi mű szereplőinek intencióit, érvelni cselekedeteik mellett és ellenük.</p>
SZÖVEG-ÉRTÉS ÉS ÉRTELMEZÉS	<ul style="list-style-type: none"> közlésformák: monológ, dialógus; elbeszélő szövegek: az elbeszélés ideje az esemény történéséhez viszonyítva, nézőpontok, szöveg és címzettje; a leíró szöveg rendezőelve, mozaikszerűség; érvelő szövegek: a tétel és az érvek kapcsolata, bizonyítás és cáfolat, az érvelés módszerei; szóképek: metafora, allegória, hasonlat; retorikai alakzatok: az ismétlés változatai (gondolatritmus, felsorolás, halmozás, fokozás), párhuzam, ellentét; verstani alapfogalmak: ritmus- és rímfajták; epika: történetmondás, elbeszélő, elbeszélői nézőpont, szereplők rendszere, epikai műfajok: mese, monda, elbeszélő költemény, ballada, elbeszélés, novella, anekdota, regény; líra, líraiság, lírai műfajok: dal, népdal, leíró költemény, életkép, himnusz. <p>Feladattípus: monológ irodalmi szereplő nevében. Fogalmazás: egy epikus mű cselekményének képzelt előzményei vagy folytatása. Stílusesszközök jelentésképző szerepének felismerése lírai művekben.</p>

SZÖVEG- ALKOTÁS	<ul style="list-style-type: none"> szövegtípusok: <ul style="list-style-type: none"> a gyakorlati célú írás: vázlat, magánlevél, üdvözlét, üzenet; a tájékoztató jellegű szöveg: didaktikai utasító szövegek, meghívó, olvasmányjegyzet, hirdetés, kérvény; szabad fogalmazás: élmények, események bemutatása, élménybeszámoló, személyes álláspont kifejezése írásban; elbeszélés, leírás, jellemzés; fogalmazás irodalmi vagy más természetű szövegről; az írás folyamatközpontú modellje és szakaszai: <ul style="list-style-type: none"> szövegalkotás adott/választott téma alapján; generálás: egyénileg, párban, csoportban; céltételezés/funkció: az írói szándék és a címzett (egyén, csoport, nyilvánosság) figyelembevétel; nézőpont, állásfoglalás, meggyőzés, cáfolás; átdolgozás/szövegváltozatok. rendezőelvek a meggyőző szövegekben: ellentét, párhuzam, fokozás, ok-okozati összefüggés; helyesírás: <ul style="list-style-type: none"> az írásjelek: a pont, a vessző, a kettőspont, a kérdőjel, a felkiáltójel, az idézőjel; a gondolatjel, párbeszédjel; a szófajok helyesírása; a kiejtés szerinti, szóelemző, hagyományos és egyszerűsítő írásmód elve és gyakorlata; <p>Feladattípus A párbeszéd átalakítása elbeszélő fogalmazássá. Olvasmánynapló. Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése írásban irányító kérdések alapján. Ismeretterjesztő szöveg kivonata. Az értekező fogalmazás szerkesztése.</p>
KULTURÁLIS ÉRTÉKEK	<ul style="list-style-type: none"> versenyeken, találkozók, helyi népszokásokon, anyanyelvi táborokban való részvétel, folyamatos kommunikáció a magyar nyelvterületen élőkkel, néprajzi gyűjtések és folklórkincsek ismerete, népköltészeti alkotások rendszeres tanulása, saját néprajzi gyűjtések. <p>Feladattípus Riport készítése a helyi hagyomány ismerőivel. Bemutató a magyar kultúra híres személyeiről, épületekről, festőkről, írókról, zenészekről, tudósokról.</p>

Ajánlott szövegek:

Elbeszélések, novellák, humoreszkek, prózai kisepikai művek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból: pl. Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Jókai Mór, Karinthy Frigyes, Örkény István, Sánta Ferenc, Lázár Ervin, Tóth Krisztina alkotásai;

Elbeszélő költemény: pl. Arany János: *Toldi*;

Regény: pl. Fekete István, Gárdonyi Géza, Szabó Magda, Mikszáth Kálmán, Tamási Áron regényei;

Népballadák: tragikus és vígballada. Műballadák: pl. Arany János balladáiból;

Napló, levél: pl. Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* (részletek).

A javasolt szövegek, szerzők listája nem előíró jellegű. A tantervben megjelölt kompetenciákhoz igazodva a kötelező tartalmaknak megfelelően a tankönyvszerző és a tanár más szövegeket is választhat.

Haladó szint (második év)

SPECIFIKUS KOMPETENCIÁK ÉS TANULÁSI TEVÉKENYSÉGEK

X. osztály

1. A szóbeli közlés megértése
<p>1.1. A különböző közlési helyzetek felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelő szóhasználat/kifejezőképesség megválasztását célzó gyakorlatok - különböző típusú hangzó szövegek értő hallgatása különböző csatornákon (pl. hangfelvételek, rádióműsorok stb.) - a beszéd kezdeményezésének, folytatásának, befejezésének felismerését szolgáló gyakorlatok, stílusgyakorlatok a kommunikációs funkcióhoz igazodó nyelvi eszközök megválasztására <p>1.2. Az eltérő nyelvhasználati módok felismerése adott kommunikációs helyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - nyelvváltozatok: dialektusok és szociolektusok megismerése, használata a kommunikációban - gyakorlatok a sztenderd nyelvváltozat felismerésére azonos témájú, sztenderd nyelvváltozatban és a romániai magyar köznyelven elhangzó szövegekben - stílusgyakorlatok a kommunikációs funkcióhoz igazodó nyelvi eszközök megválasztására - a romániai magyar köznyelv és a sztenderd közti eltérések legjellemzőbb pontjainak azonosítását szolgáló gyakorlatok - a kommunikációs helyzethez és annak változásához való alkalmazkodást célzó gyakorlatok <p>1.3. A szóbeli szövegek sajátosságainak tudatosítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szóban elhangzó szöveg megtervezését célzó gyakorlatok: anyaggyűjtés, rendszerezés stb. - párbeszédek átfogalmazása elbeszéléssé; függő beszéd átalakítása egyenes beszéddé - elbeszélő és lírai szövegek meghallgatása (pl. elbeszélő költemény, ifjúsági regény részlete) - gyakorlatok a cselekmény részletező bemutatására, szereplők jellemzésére szóban - a szöveghatás szóbeli kifejezése <p>1.4. A szókincs bővítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a szókincs különféle rétegeiből származó szavak jelentésének, használati körének megkülönböztetésére és megfelelő használatára
2. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése
<p>2.1. A közlési helyzethez igazodó nyelvhasználat és nyelvi viselkedés (a nyelvhasználat és a viselkedés közötti összefüggések: magán- és nyilvános kommunikációs helyzetek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a nyelv másokra gyakorolt hatásának felismerésére mindennapi beszédhelyzetekben és szövegekben, valamint különféle műalkotásokban - a párbeszéd szabályai, formai követelményei és technikái - szövegtípusnak megfelelő szövegalkotás szóban <p>2.2. A sztenderd nyelvváltozat alkalmazása az azt elváró beszédhelyzetekben</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a sztenderd nyelvváltozatot kérő beszédhelyzetek felismerésére - szövegek és gyakorlatok a saját nyelvváltozat és a romániai magyar köznyelv közti eltérések feltárására - gyakorlatok a sztenderd nyelvváltozat felismerésére azonos témájú, sztenderd nyelvváltozatban és a romániai magyar köznyelven elhangzó szövegekben - a romániai magyar köznyelv és a sztenderd közti eltérések legjellemzőbb pontjainak azonosítását szolgáló gyakorlatok
3. A szövegolvasás, szövegértés képességének fejlesztése
<p>3.1. Kommunikációs szándékok a nem irodalmi és az irodalmi beszédhelyzetben</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tömegkommunikációs és közéleti szövegtípusok jellegzetességeinek megismerése - a szövegkohéziót biztosító tényezők: nyelvtani és jelentésbeli kapcsolóelemek felismerése - elsődleges és másodlagos jelentések felismerése

3.2. A szövegértési/olvasási stratégiák irányított alkalmazása a különböző típusú elektronikus és nyomtatott szövegek olvasása során - információforrások megkeresése; az önálló ismeretszerzés, tájékozódás technikáinak elsajátítása - gyakorlatok ismeretterjesztő szövegek tartalmának összefoglalására, illetve a szörendcsere és jelentés kapcsolatának megfigyelésére
3.3. Az olvasói szerep, az esztétikai magatartás gyakorlása - gyakorlatok a műfaji jegyek felfedeztetésére az olvasott művek szövegében - gyakorlatok a verstani hallás működtetésére - gyakorlatok az epikai közlésformák megfigyelésére és értelmezésére - gyakorlatok a hősteremtés eljárásainak (narrátor/ más szereplő általi jellemzés, cselekedtetés, beszélgetés, környezet) és a jellemzés fajtáinak megfigyelésére
3.4 Az olvasás funkcióinak tudatosítása - nem irodalmi szövegek – információszerzés - irodalmi szövegek: élményszerzés
4. Az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése
4.1 Különböző típusú szövegek alkotása a kommunikációs funkciók működtetésével - szövegtípusnak megfelelő szövegalkotás és szövegszerkesztés írásban - kronologikus beszámoló írásának gyakorlása személyes vagy fiktív élményről - tájleírás készítésének gyakorlása különböző nézőpontokból egy szabadon választott helyről/vidékről - különböző témájú leíró szövegek készítésének gyakorlása a szövegtípus rendezőelvének kiválasztásával (pl. általános-egyedi/egyedi-általános, rész-egész/egész-rész)
4.2. A monologikus és a dialogikus szövegek szerkesztése - megadott témára írt monológok - megadott témára írt párbeszéddek - az egyirányú és a két- vagy többirányú szövegek közti különbségtétel - monologikus szövegek párbeszéddé való átalakítása és ennek fordítottja
4.3. A kiejtés szerinti, szözelemző és hagyományos alapelvek szerinti tudatos helyesírás - tollbamondási feladatok a helyesírási alapelvek érvényesítésére, tudatosítására - helyesírási szabályok fontosságának felismerése az írásban - hagyományos írásmód és identitástudat: magyar történelmi és irodalmi személyiségek hagyományos családneveinek tudatosítása
5. Értéktudat, értékelismerési kompetenciák
5.1. Az identitástudat és a kulturális háttér összefüggéseinek felismerése - diáklapok szerkesztése, versenyeken való részvétel, csoporttársakkal való anyanyelvi kommunikációs gyakorlatok, a magyar nyelv kommunikációs értékeinek összevetése a többségi nyelvváltozattal, rendszeres kommunikáció a tömbmagyarságban élőkkel (pl. levelezés, tábor, kirándulás, partnerkapcsolat, verseny) - a kulturális identitást megalapozó szövegek és a nemzeti múlt legfontosabb személyiségeinek és eseményeinek megismerése (pl. közös filmnézés a történelmi eseményekről és személyiségekről)
5.2. Az esztétikai minőségek értékének felismerése a szövegben - az esztétikai minőségek történeti változatainak felismerése. művészi alkotásokban élő történelem

TARTALMAK

A tartalmi elemek didaktikai elrendezése, rendszerezése tekintetében a tankönyvszerzőnek és a tanárnak teljes szabadsága van. Az iskolában az anyanyelv tanításában és tanulásában a nyelv funkcionális és társas szemléletének kell érvényesülnie: a figyelem a nyelv változatosságára és változataira irányul, nem az elszigetelt nyelvi elemekre és az elvont nyelvi rendszerre. Ennek az elvnek a szellemében és az életkori sajátosságoknak megfelelően a tanulásban és az értékelésben a szöveggel végzett gyakorlatok, műveletek dominálnak, nem a meghatározások, öncélú osztályozások. A szóbeliségben el kell fogadni, sőt bátorítani kell a tanulók saját nyelvi változatának használatát, figyelembe kell venni a kisebbségi nyelvhasználat sajátos helyzetét és igényeit.

A köz- és irodalmi nyelvet az írásbeliséggel ajánlatos összekapcsolni. A nyelvi tartalmak, a nyelvtani ismeretek nem öncélúak, hanem funkcionális és gyakorlati szerepük van abban, hogy a helyzetnek megfelelő, hatékony nyelvi közlés valósuljon meg. A helyesírás, az érthető beszéd és a helyes nyelvhasználat kérdésköre állandó didaktikai feladat.

Az irodalomolvasás tartalmi beépülnek a kompetenciákra, képességekre vonatkozó követelményrendszer belső logikai rendjébe, tehát a nem irodalmi és irodalmi beszédhelyzetben történő szövegértés és értelmezés nem választható el a beszédnek, a beszédértésnek, illetve a szövegalkotásnak a követelményrendszer belső összefüggéseit szem előtt tartó tartalmi egységeitől. A tartalmak sorrendje, elrendezése, egymásra építése magának a szövegolvasás folyamatának rendelődik alá. Ennek a folyamatnak a belső logikáját a tartalmak és a választott szövegek rendezésével a tankönyvszerző, illetve a tanár határozza meg.

Tartalmi egységek	Tartalmak
SZÓBELI KOMMUNIKÁCIÓ	<ul style="list-style-type: none"> a szóbeli kifejezés formái: <ul style="list-style-type: none"> a párbeszéd típusai: köznapi beszélgetés, vita, vélemény, magyarázat, érvelés és rábeszélés; a párbeszéd szabályai: a kölcsönös figyelem, a szó átvevése/átengedése a megfelelő időben, a részvétel mértéke; a hatékony dialógus technikája: a helyzethez való alkalmazkodás, a célhoz való alkalmazkodás; az érvelés módszerei; a párbeszéd szerkezete: érvelés és cáfolat. a magánbeszéd típusai: elbeszélés, tájékoztatás, leírás, jellemzés, elemzés, meghatározás, a magánbeszéd (előadás) szabályai: kapcsolat a hallgatósággal, visszajelzés; a hatékony előadás technikája: a helyzethez, a hallgatósághoz való alkalmazkodás, ismeret és meggyőzés, hatásosság, a célhoz való alkalmazkodás: tájékoztatás, meggyőzés, befolyásolás; az előadás szerkezete: bevezetés, tárgyalás, befejezés. <ul style="list-style-type: none"> a magyar nyelv a világ nyelvei között: <ul style="list-style-type: none"> használati értéke, művelődési értéke, tudományos értéke; a nyelv szerepe az identitásban; alapvető nyelvi jogok: a nyelvhasználat joga, a névjog; a magyar és a román nyelv viszonya, kölcsönhatása; a kétnyelvűség: az egyéni és a közösségi kétnyelvűség, a hozzátoldó (gazdagító) kétnyelvűség és a felcserélő (szegényítő) kétnyelvűség, a nyelvmegtartás és a nyelvcseré. <p>Feladattípus: spontán és tervezett produktív szövegek (szóbeli) alkotása: pl. magyarázat, többszereplős párbeszéd, véleménykifejtés; elbeszélés: cselekmény, eseménysor; leírás: jellemzés, útvonal- és környezetleírás, folyamatok leírása.</p>
SZÖVEG-ÉRTÉS ÉS ÉRTELMEZÉS	<ul style="list-style-type: none"> információforrások, az önálló ismeretszerzés, tájékozódás technikái: (nyomtatott és digitális) könyvtárak, lexikonok, szótárak, számítógépes adatbázisok, az internet szerepe az információszerzésben; a forráshasználat etikai normái és formai kötöttségei; a szövegszerűség követelményei: <ul style="list-style-type: none"> nyelvhasználat; nyelvi és nem nyelvi elemek kapcsolata; nyelvi-jelentéstani összetartó erők (cím, a jelentés nyelvi kifejezési formái, a visszatérő utalás nyelvi eszközei, a felsorolás, felosztás, részletezés, tartalmi-logikai kapcsolatok, közbevetett kapcsoló elemek, aktuális mondattagolás); a szöveg szintaktikai szintje (szövegösszetartó elemek: egyeztetés, névelőhasználat);

	<ul style="list-style-type: none"> szövegtípusok: <ul style="list-style-type: none"> beszélt – írott; spontán – tervezett; monológ – párbeszéd; szövegfajták: <ul style="list-style-type: none"> leírás, elbeszélés, érvelés; formai követelményeknek eleget tevő szövegfajták (önéletrajz, hivatalos levél, (kis)előadás); az írott és szóbeli szövegek különbségei; tömegkommunikációs és közéleti szövegtípusok: <ul style="list-style-type: none"> tömegkommunikáció (nyomtatott média, hangos média, hangosképes média) és szövegtípusai: hír, tudósítás, riport, hirdetés; közéleti szövegtípusok: a formai követelményeknek eleget tevő szövegfajták; epikus művek olvasása: <ul style="list-style-type: none"> az epikus művek cselekményszerkezete: előkészítés/alaphelyzet, bonyodalom, a bonyodalom kifejtése, tetőpont, megoldás; az epizód; a szereplők rendszere: főszereplők, mellékszereplők, epizód szereplők. lírai művek olvasása: <ul style="list-style-type: none"> a beszélő és szerző viszonya a lírai szövegekben, a lírai én; személyesség és személytelenség; egynemű és összetett hangulat; vershangzás: ütemhangsúlyos verselés, verssor, sorfajták. <p>Feladattípus: különböző szövegtípusok, különböző műfajok összehasonlító értelmezése, a nyelvi megformáltság megfigyelése.</p>
SZÖVEG-ALKOTÁS	<ul style="list-style-type: none"> szövegtípusok és szövegalkotási technikák; az írás folyamatközpontú modellje és szakaszai: <ul style="list-style-type: none"> témaválasztás, szövegalkotás adott témára; céltételezés/funkció: véleményközlés; szervezés: a témához tartozó lényeges gondolatok, részletezés, releváns és irreleváns információ, elrendezése lineáris vázlatban (tételmondat) és alineáris grafikai szervezők alapján (pl. fűrtábra) átdolgozás/szövegváltozatok (pl. osztálytermi felolvasás és visszajelzések alapján) tématartás/témaváltás, egység, tagolás; tételmondat, bekezdések; szerkesztés: makroszerkezeti egységek funkciója/aránya különböző szövegtípusban; Helyesírás <ul style="list-style-type: none"> egyenes, szabad és függő idézet írásjelezése; az egyszerűsítés elve; az igealakokkal kapcsolatos helyesírási kérdések (módjeles, időjeles, személyragos igealakok gyakori mintázatainak helyesírása); főnevek alakjával kapcsolatos helyesírási kérdések. <p>Feladattípus: elbeszélő szöveg alkotása, egy történet elbeszélése különböző nézőpontokból, apróhirdetés, reklámszöveg írása, stb.</p>
KULTURÁLIS ÉRTÉKEK	<ul style="list-style-type: none"> a magyar nyelv eredete: kora, az őshaza feltételezett helye, a rokon nyelvek; a magyar nyelv a Kárpát-medencében: latin betűs írás, latin nyelvi és műveltségi elemek, hatás és kölcsönhatás a szomszéd nyelvekkel; a nyelv szerepe az identitásban; alapvető nyelvi jogok: a nyelvhasználat joga, a névjog stb.

Memoriter: 3–4 vers

Egyéni olvasás: 2 novella, 1 regény

Együttolvasás: novellák, regényrészletek, versek

Ajánlott szövegek (kiegészítés a IX. osztályban javasolt szövegekhez):

- Epikai alkotások:
 - Elbeszélések, novellák, humoreszkek, prózai kisepikai művek a klasszikus és kortárs magyar irodalomból: Romhányi József, Nagy Lajos, Gyurkovics Tibor, Dragomán György alkotásai;
 - Elbeszélő költemény: pl. Petőfi Sándor: A helység kalapácsa;
 - Regény: Kós Károly, Németh László, Berg Judit, Dragomán György, Kaffka Margit, Bánffy Miklós regényei, regényrészletei;
 - Napló, levél: pl. Széchenyi István: *Napló* (részletek).

- Lírai alkotások: Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor, Juhász Gyula, Illyés Gyula, Romhányi József, Kovács András Ferenc, Egyed Emese versei.

A javasolt szövegek, szerzők listája nem előíró jellegű. A tantervben megjelölt kompetenciákhoz igazodva a kötelező tartalomnak megfelelően a tankönyvszerző és a tanár más szövegeket is választhat. A tanterv 12–15 szöveg elmélyülő olvasását javasolja, amelyek között szerepelnie kell a klasszikus magyar irodalom jelentős alkotásainak, teljes szövegeknek vagy szövegrészleteknek. A tanórára kiválasztott szövegek, illetve részletek ne haladják meg az 1–2 oldalt, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasásra és tanórai megbeszélésre javasolja.

Bibliográfia:

- Balázs Géza 1994. *Szövegtani gyakorlatok, vázlatok és tanulmányok. (Mai magyar nyelvi gyakorlatok)*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Bencze Lóránt 1996. *Mikor, miért, kinek, hogyan. Stílus és értelmezés a nyelvi kommunikációban*. Budapest, Corvinus Kiadó.
- Benkes Zsuzsa – Nagy L. János – János – Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 1.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Benkes Zsuzsa – Petőfi S. János 1996. *Szövegtani kaleidoszkóp 2.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Czimer Györgyi – Füzfa Balázs – Szakály Szilvia (szerk.). 2016. *Élményközpontú irodalomtanítás. Kreativitás, produktivitás, kultúra-kezelés a digitális korban*. Szombathely, Savaria University Press.
- Cserhalmi Zsuzsanna 2001. *Amit az irodalomtanításról tudni kellene...* Budapest, Korona Kiadó.
- Füzfa Balázs 1998. *Miért szép?* Celldömölk, Pauz-Westermann Könyvkiadó.
- Gábor Felicia 2019. *Csángó élet*. Magyar Napló Kiadó.
- Goretity József – Laczkó Zsuzsa 1997. *Nem csak novellák*, Debreceni Nyári Egyetem.
- Gróf Annamária 2013. *Didaktikai segédkönyv a magyar mint környezetnyelv oktatásához*. Maribor.
- Kiss Gabriella – Molnár Ilona 2009. *Jó szórakozást magyarul!* Moliilla Könyv, Pécs.
- Magyar Sára 2019. *Magyar nyelvlecke román anyanyelvűeknek*. Szórvány Alapítvány. Temesvár.
- Nárdor Orsolya 2018. *Tanított (anya)nyelvünk*. KRE • L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Közös Európai Referenciakeret 2002. https://nyak.oh.gov.hu/nyat/doc/ker_2002.asp
<http://magyarora.com/magyar/index.html>

MÓDSZERTANI JAVASLATOK

A tanterv **kezdő** (A1, A2) szintje azt célozza, hogy a diák a tanév végére elérje a középfokú nyelvismeret alsó szintjét, azaz a B1-es szintet. A tanítási módszerek kiválasztásakor figyelembe kell venni a diákok életkori sajátosságait: ezen a szinten a kommunikációközpontú nyelvoktatás dominál. A nyelvi kompetencia-fejlesztés célja nem az, hogy a diák fogalmi szinten sajátítsa el a nyelvi kategóriákat, terminusokat, de egy-egy grammatikai kifejezés elsajátítása elengedhetetlen, és hozzátartozik az alapszókincshez (pl. *ige* vagy *múlt idő*).

A javaslat az, hogy egy-egy témánál először a szókincset alapozzák meg és mélyítsék el: azaz fordítsák le és tanulják meg a szavakat. Ezt kövesse egy rövid, közérthető grammatikai magyarázat ahhoz a témához, amelyet az adott tanulási tevékenység feldolgoz. Harmadik lépésként foglalkozzanak szövegekkel. Itt fontos a különböző szövegértési feladatok (kérdések, hamis mondatok stb.) alkalmazása is, majd negyedik lépésként oldjanak minél változatosabb gyakorlatokat, feladatokat. Mindehhez bevonható a nyelvoktatásban használt audio-lingvális módszer és a fordítómódszer is, továbbá, hogy minél gyakrabban éljenek az IKT-eszközök használatával.

Érdemes alkalmazni a fokozatos célnyelven való beszédet már a legelső órától kezdve, azaz kerüljék a román nyelvű kommunikációt, amennyire csak lehet. Továbbá az aktív tanulási módszer alkalmazása is segíti a nyelvtanulást, amely azt jelenti, hogy a tanórákon egyre kevesebbet beszéljen, kommunikáljon a tanár, és egyre többet szólaljanak meg a nyelvtanulók. A tanári magyarázat, beszéd kevesebb időt vegyen igénybe, mint a diákok beszélgetése, gyakorlatoztatása. A cél, hogy a diák minél aktívabban vegyen részt az órán, a tanár inkább irányítson, keretet biztosítson a megfelelő kommunikációnak.

A tanterv sikeres használatához a tanár használja bátran a bibliográfiában feltüntetett kézikönyveket, szaklapokat, honlapokat is.

Az anyanyelvi nevelés alapelvei **középfokú szintnek** a játékoság, élményközpontúság, beszédkésztetés. Ajánlott a tanulói kiselőadás és a projekt módszer alkalmazása, a tanár és a diák közös munkáján alapuló pedagógiai módszerek, az e-learning tapasztalatainak beépítése a jelenléti/online oktatásba. Ezen a szinten különösen fontos a tanulásszervezés módszertani megújulása a differenciált oktatás, azaz az egyéni különbségek figyelembevétele. A pedagógus feladata a tanulók nyelvismeret szintjének megfelelő, a tanulók közötti egyéni eltéréseket illető, ezekhez legjobban alkalmazkodó feladatok megválasztása.

A **haladó szint** (C1, C2) az anyanyelvi szint elérését és fenntartását célozza. A verbális percepció szintje eljut a különböző szóbeli és írásbeli üzenetek globális megértéséhez. Ez a feltétele annak, hogy a tanuló képes legyen a különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek meghallgatására, megértésére, az információk összegyűjtésére és feldolgozására, ugyanakkor képes ő maga is a helyzetnek megfelelő módon kommunikálni a különféle kommunikációs helyzetekben, saját szóbeli és írásbeli véleményét meggyőzően megfogalmazni és kifejezni. A gyakorlatban ez a következő készségek és képességek elsajátítását jelenti: beszédkészség, szóbeli és írásbeli szövegek megértése és alkotása, kapcsolatfelvétel, kapcsolattartási képességek, figyelem a beszélgetőtársra, a gondolatok, információk, érzelmek és vélemények egyszerű, érthető közlése, a szókincs aktív használata, saját vélemények, érvek meggyőző módon történő megfogalmazása, mások írásban vagy szóban kifejtett nézőpontjainak teljes mértékű figyelembevétele, az üzenet érzelmi tartalmának megértése, kritikai képességek.

A tanterv 12-15 szöveg elmélyülő olvasását javasolja haladó szinten, amelyek között szerepelnie kell a klasszikus magyar irodalom jelentős alkotásainak, teljes szövegeknek vagy szövegrészleteknek. A tanórára kiválasztott szövegek, illetve részletek ne haladják meg az 1–2 lapot, az ennél hosszabb szövegeket a tanterv otthoni olvasásra és tanórai megbeszélésre javasolja.

A szövegértést nagymértékben elősegítik a kooperatív tanulási formák és a tanítás-tanulás kognitív stratégiái. Kiemelt figyelmet érdemes szentelni a reciprok, INSERT módszernek, brainstormingnak, fűrt-ábrának, jóslás-technikának. Ezek a módszerek a tanulók kiscsoportos tevékenységén alapulnak, és nagymértékben hozzájárulnak a tanulók intellektuális képességeinek, valamint a szociális és együttműködési képességeinek kialakulásához és fejlődéséhez. A kooperatív tanulási formák konstruktív tanulási elméletre épülnek, alkalmazásuk folyamán az ismeretek elsajátítása nem befogadó, hanem alkotó módon történik.

Munkacsoport

Magyari Sára	Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad
Márton Attila	Mihai Eminescu Általános Iskola, Lészped, Bákó
Nistor Margareta	Bákó Megyei Tanfelügyelőség, Bákó
Pupp Réka	Bukaresti Egyetem, Bukarest
Tapodi Zsuzsa	Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszereda
Váradi Izabella	Országos Oktatáspolitikai és Értékelési Központ, Bukarest

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Adresa Biroului pentru relații cu publicul este:
Str. Parcului nr. 65, intrarea A, sectorul 1, București; 012329.
Tel. 021.401.00.73, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro
Pentru publicări, încărcăți actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro/brp/>

